

අනුචාද සහිත
බුද්ධ නීති සංග්‍රහය

(නම වන මුද්‍රණය)

මහාචාර්ය

ජේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල

(සාහිත්‍ය චක්‍රවර්ති, පණ්ඩිත, ප්‍රචචන විශාරද,
අමරපුර මහා මහෝපාධ්‍යාය ශාසන ශෝභන, ශ්‍රී සද්ධර්ම ශිෂ්‍යෝමණි)
මහානායක ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ විසින්
සම්පාදිතයි.

ප්‍රකාශනය:

ශ්‍රී චන්ද්‍රවිමල ධම්පුස්තක සංරක්ෂණ මණ්ඩලය

ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාමය, පොකුණුවිට.

දුරකථන : 034-2263958

ෆැක්ස් : 034-2265251

"සම්මදානං ධම්මදානං පිනාති"

**දහම් පොත් මුද්‍රණයට සහාය වූ
අතින්ව සාමාජිකයෝ**

සැදහැවතෙක් (පියාට පිංපතා)	බත්තරමුල්ල	රු.	8,000.00
සනත් කොඩිකුවක්කු මයා ඔහේ ලිත්තේ ලෝකේ කොළඹ		රු.	3,000.00
රාණී තලගල මිය ප්‍රමුඛ පිරිස	මහරගම	රු.	2000.00
එම්. මොහොට්ටිහාමි මයාට පිංපතා	පෝරුවදණ්ඩ	රු.	2000.00
එන්.එස්.සී. තෙන්නකෝන් මයා	-	රු.	1000.00
ග්‍රේස් ඩී. මුණසිංහ මියා	බණ්ඩාරවෙල	රු.	1000.00
චජර මාලිංග ද සිල්වා මයා -	විශ්ව විද්‍යාල ශිෂ්‍ය	රු.	1000.00
හසික පිරිස් මයා	" "	රු.	1000.00
ප්‍රදීප් රත්නකුමාර ජයතිලක මයා	" "	රු.	1000.00
දුලින් යසාරා මුදුන්කොටුව මෙනවිය	" "	රු.	1000.00
චතුර්කා සදමාලි මිය	මාතර	රු.	1000.00
ඩී.පී. නන්දන මයා	බණ්ඩාරගම	රු.	820.00
පී.එච්.ඒ. චන්ද්‍රසේන මයා	කැකිරාව	රු.	500.00
බී.එච්. ලක්මන් ගුණසිරි මෙන්ඩිස්	} යුවල පානදුර	රු.	500.00
තේජා පද්මාංගනී			
කේ. මංගොහාමි මිය	වැලිමඩ	රු.	500.00

අතික් පොත් හා සසඳන විට කාලීන්ව අඩු මිලකට මේ පොත් සැපයිය හැකිව ඇත්තේ ධර්මදානමය කුශලයේ වටිනාකම අවබෝධ කරගත් සැදහැවතුන් නිසාය.

එක් මුද්‍රණයක් විකිණීමෙන් ලැබෙන මුදලත්, ඊළඟ මුද්‍රණයේ මුද්‍රණ වියදමත් අතර පරතරය පියවා ගැනීමට මේ ආධාර උපයෝගී වේ.

මධට ද මේ සඳහා සහභාගි විය හැකිය.

**දහම් පොත් සංරක්ෂණ මණ්ඩලයෙන් ප්‍රකාශිත
රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ පොත් සහ වෙනත් පොත්**

විනය ග්‍රන්ථ

- ශාසනාවකරණය
- විනය කර්ම පොත
- උපසම්පදා ශීලය
- උභය ප්‍රාතිමෝක්ෂය (අනුවාද සහිත)

අභිධර්ම ග්‍රන්ථ

- අභිධර්ම මාර්ගය
- අභිධර්මයේ මූලික කරුණු
- පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණ සන්තය
- අනුවාද සහිත අභිධර්මාර්ථ සංග්‍රහය

භාවනා ග්‍රන්ථ

- විදර්ශනා භාවනා ක්‍රමය
- පෞරාණික සතිපට්ඨාන භාවනා ක්‍රමය
- වත්තාලීසාකාර මහා විපස්සනා භාවනාව
- සතිපට්ඨාන භාවනා විවේචනය හා වෙනත් කෘති

ධර්ම ග්‍රන්ථ

- චතුරායඝී සත්‍යය
- පාරමිකා ප්‍රකරණය
- බෝධිපාක්ෂික ධර්ම විස්තරය
- පටිච්ච සමුප්පාද විවරණය
- ධර්ම විනිශ්චය
- බෞද්ධයාගේ අත් පොත
- මංගල ධර්ම විස්තරය
- පුණෝපදේශය
- සුච්ඡි මහා ගුණය
- පොභෝය දිනය
- කෙලෙස් එක්දහස් පන්සියය
- චක්ඛවක ධර්ම හා විත්තෝපක්ෂේශ ධර්ම
- බුද්ධනීති සංග්‍රහය
- නිවාණ විනිශ්චය හා පුනරුප්පත්ති ක්‍රමය
- බෝධි පුජාව
- Four Noble Truths (චතුරායඝී සත්‍යය පරිවර්තනය.)

වෙනත්

- මෙකල නිවුණු ඇත්තෝ
- (නාහිමී වර්ත වත හා අනුමෙවෙනි දම් දෙසුම් 15 ක්.)
- සුරාධුර්තය හෙවත් මද්‍යලෝලය (වෛද්‍ය නීල් කෙසල් - පරිවර්තන)
- බුදුසසුන පුබුදු කළ ශ්‍රී ලංකා ශ්වේපීන් නිකාය සියවස (ආස්ත්‍රීය සමිරු කලාපය)

විමසීම :- ගරු ලේකම්

ශ්‍රී වන්දවිමල ධර්ම පුස්තක සංරක්ෂණ මණ්ඩලය,
ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාමය, පොකුණුවිට.

දුරකථනය : 034-2263958, (2263979) ෆැක්ස් : 034-2265251

ලෝකමිඟේ සටහන්...

ලෝකයේ පවතින රාජ්‍ය නීති හෝ ආගමික නීති සාමාන්‍යයෙන් භය හෝ භක්තිය දනවයි. එමගින් පාලකයාට හෝ නිර්මාපක දෙවියාට අවනත වන්නේ කිසියම් ආකාරයක දඬුවමකට යටත් වන්නට ඇති අකමැත්ත නිසා ය. එහෙත් බුදු සමයේ එන නීති පුද්ගලයා අවබෝධයට ලං කරයි. හිතට කථා කර දුසිරිතින් මුදවයි. දුසිරිත හා සුසිරිත වෙන් කර ගැනීමේදී ලෝක සම්මතයන් හා බෞද්ධ දර්ශනයේ එන පිළිගැනීම් අතර ගැටුමක් ඇති කර නොගනියි.

'බුද්ධ' යනු අවබෝධයයි. අවබෝධය ලැබූ තැනැත්තා ද 'බුද්ධ' යි. එබැවින් ප්‍රබුද්ධයන් බිහි කරන මග බුද්ධ නීතියයි. එය බෝසත් මගයි.

කථා කීමේ ශෛලිය පෙරදිග වැසියන්ගේ එක් උපදෙස් (නීති) කලාවකි. ජාතකපාලි, ධම්මපද ආදී කථාන්තර මගින් උපදෙස් දුන් තැන්වලින් උපුටා ගෙන ථේරුකානේ නාහිමියන් කළ මේ සංග්‍රහය හදවතෙහි සුමුදු සිතිවිලි ගලා යන්නට සලස්වා පුද්ගලයා සුමගට යොමු කරයි.

මෙවැනි තැන් ඇසුරු කොට දරුවන්ගේ මනස පුබුදු කළ හැකි නම්, අධ්‍යාපනඥයින් වැදගත් තීරණ ගන්නේ වේ. පෙරදිග ගති සිරිත් අවඥාවෙන් බැහැර කර අපරදිග දියුණුව දුටු දේශපාලනඥයින් හා නිලධාරීන් නිසා අපේ ශික්ෂණය ඇති කළ වැදගත් අධ්‍යාපන අංශ අපෙන් ගිලිහී ගියේ ය. එකිනෙකා කෙරෙහි ආදර කරුණාවත්, ක්‍රමික ශික්ෂණයත් ඇති කළ ඉතිහාසය, සාහිත්‍යය හා ආගමික අධ්‍යාපනයෙන් ඇත් වීම නිසා

මෙතෙක් අත්විඳ ඇති දේ ගැන සිතුවොත් අප වල්මත් වී ඇති බව පෙනෙයි. නිවැරදි තීරණ ගන්නට උපයෝගී වන මානසික හා බුද්ධිමය හැකියාව දියුණු කරන ඒ දැනුම සමග නූතන විද්‍යාත්මක හා තාක්ෂණ දැනුම ගලපන්නට දේශපාලන මග පෙන්වන්නන්ගෙන් අනුබල ලැබේ නම් 'අපේ රට' ගැන සිතන්නට අධ්‍යාපන විශාරදයන් අසමත් වේද? වසර 2300 කට පෙර ඇති වූ මහිඤ චින්තනය හා වකිමාන මහිඤ චින්තනය ගලපන්නට අද ඇති වී තිබෙන ප්‍රවනතාව හා උනන්දුව මේ ගැටළුවලට සාධාරණ විසඳුම් ඇති කෙරේ ය යි බලාපොරොත්තු තැබිය හැකි වීම සතුටකි.

කලින් මුද්‍රණයේ සෝදුපත් කියවීමෙන් මාලනී දැක් වූ සහාය මේ මුද්‍රණයට ද උපකාර විය. මෙහි මුද්‍රණ කටයුතු අපේන් ප්‍රින්ටර්ස් අධිපති අපේන් සමරසේකර මහතා ප්‍රමුඛ කායනී මණ්ඩලයෙන් මනාව ඉටු කෙරිණ. හොරණ රු-මායා ග්‍රැෆික්ස්හි සාලිය ජයකොඩි මහතා සංශෝධිත පරිගණක සටහන් ලබා දුන්නේ ය. මේ පොත් මිලදී ගන්නා සැදුහැවතුන් වෙතින් නිබඳ පොත් පිළිබඳ යහපත් ප්‍රචාරයක් ද සිදුවෙයි. අඩු මිලකට පොත් දෙන්නට හැකිවන පරිදි බොහෝ දෙනා ඒවායේ මුද්‍රණ වියදමෙන් කොටසක් සපුරාලීමට ද ඉදිරිපත් වෙති. මේ සත්පුරුෂ සමාගමය නිසා නිවැරදි බුදුදහම සරලව පහද දුන් රේරුකානේ නාහිමිපාණන්ගේ පොත් තවදුරටත් ඔබ අත තැබීමේ වාසනාව අප මණ්ඩලයට හිමි වෙයි. මෙහිදී පූජ්‍ය කිරිමරුවේ ධම්මානන්ද සමිඳුන් ප්‍රමුඛ මණ්ඩලයේ ක්‍රියාකාරීන් අතින් වන මෙහෙයුම් ධෛර්යයෙන් මෙහි යෙදීමට මා පොළඹවයි. ඒ සැමට පින් සිදුවේවා.

තිසරණ සරණයි!

සී. තනිප්පුලි ආරච්චි
 ගරු ලේකම්
 ශ්‍රී වන්දවිමල ධර්මපුස්තක
 සංරක්ෂණ මණ්ඩලය

සංඥාපනය

ලෝකය දුකින් පිරුණු තැනකි. දුක් අඩු කර ගත් අය මිස සර්වාකාරයෙන් දුකින් මිදුණු පුද්ගලයෙක් ලොව කොතැනකවත් නැත. මිනිසා කොහි සැඟ වී සිටියත් කෙසේ පරෙස්සම් වී සිටියත් දුක් කරදර ඔහු සොයා ගෙන ඔහු කරා එන්නේ ය. මිනිසා නො පතන මිනිසාට එපා වූ දුක් කරදර මෙසේ මිනිසා සොය සොයා එන නුමුත් මිනිසා පතන සොයන සම්පත්තිය එසේ ඔහු කරා නො එන්නේ ය. එය ඔහුට පෙනී පෙනී දුවන්නේ ය. අමාරුවෙන් අල්ලා ගත්තේ ද නො සිට පළා යන්නේ ය. එය ලෝකයේ ස්වභාවය ය. එබඳු ලෝකයක උපන්නා වූ මිනිසාට පැමිණි දුක් ඉක්ම වීම ය, පැමිණිය හැකි දුක් වළක්වා ගැනීම ය, නො ලැබූ සම්පත් ලබා ගැනීම ය, ලැබූ සම්පත් නො නැසෙන සේ පවත්වා ගැනීම ය, මරණින් මතු අපාගත නො වී සුගතිගාමී වීම යන කරුණු පස සිදුකර ගැනීම ඉතා දුෂ්කර ය. එය සිදු කර ගත හැකි වීමට බොහෝ ක්‍රවණ කිබිය යුතු ය. ක්‍රවණ මඳ තැනැත්තා දෙලොවින් ම පිරිහෙන්නේ ය. මෙ ලොව පමණක් දක්නා තැනැත්තා පරලොවින් පිරිහෙන්නේ ය. මිනිසකුට ඒ කරුණු පස සිදු කර ගත හැකි වීමට දත යුතු කරුණු බොහෝ ඇත්තේ ය, පිළිපැදිය යුතු උපදෙස් ද බොහෝ ඇත්තේ ය, ඒවාට නීතිය යි කියනු ලැබේ.

උභයලෝකාර්ථය සිදු කර ගත හැකි වන්නේ නීතිය දත් තැනැත්තාට ය. ලොව යෙහෙත් වෙසෙනු කැමති සෑම දෙනා විසින් ම නීතිය උගත යුතු ය. එබැවින් පෙර විසූ පඬිවරයෝ නීති ග්‍රන්ථ නිපදවූහ. අප රටේ පෙර කුලදරුවනට අක්ෂරාභාසාසය කරවීමට ගත් පොත් පෙළට **තචරත්තය, ව්‍යාසකාරය, හිතෝපදේශය, ප්‍රත්‍ය ගතකය** යන පොත් ඇතුළු කර තිබෙන්නේ ද නීති ශාස්ත්‍රය සෑම දෙනා විසින් ම උගත යුතු නිසා ය.

තචාගතයන් වහන්සේ විසින් ද නීතිය ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ ය. අන් පඬිවරයන් ගේ නීති ග්‍රන්ථවල දුරුපදේශ ද නැත්තේ නොවේ.

ලෝකයා විසින් අතිශයින් සම්භාවිත නීති ග්‍රන්ථයක් වූ හිතෝපදේශයේ ද දුරුපදේශ නැත්තේ නො වේ.

**"විතො පරිඡට්ඨා විවෙතනං පතිං
ප්‍රියා හා යා මුඛද්වතී දෙහමාත්මනා
කාත්වාපි පාපං ගතලක්ඛටමපාසො
පතිං ගෘහිත්වා සුරලොකමාප්නුයාත්"**

මේ හිතෝපදේශයේ දැක්වෙන එක් උපදෙසකි. "යම් භායාච්චක් මළ සැමියාගේ සිරුර දවන විතකයට වැද හිමියා වැළඳගෙන ගින්නෙන් දැවී මිය යා නම් ඕ නොමෝ සියක් ලක්ෂයක් පවි කළ තැනැත්තියක් වුව ද හිමියා ගෙන සුරලොවට යන්නී ය." යනු එහි තේරුම යි. මෙය කොතරම් දුරුපදේශයක් ද?

**"පිතා වා යදී වා භ්‍රාතෘ - පුත්‍රො වා යදී වා සුභාත්.
ප්‍රාණවිපේදකාරා රාඥා - හත්තවා ගුහිමිවජතා"**

මෙය ද හිතෝපදේශයේ උපදේශයකි. 'පියා හෝ වේවා සහෝදරයා හෝ වේවා පුත්‍රයා හෝ වේවා මිත්‍රයා හෝ වේවා තමාගේ ප්‍රාණය තසන්නෝ රජු විසින් නැසිය යුත්තාහු ය" යනු එහි තේරුම යි. පියා වුව ද මරන්නට කරන මේ අනුශාසනය කොතරම් දුෂ්ට ද?

**"ජයෙ ච ලගතෙ ලක්ෂිං - මෘතොපි සුරාධගතාම්
ක්ෂණවිධටංසිතා කායා - කා විත්තා මරණේ රණේ"**

මෙය ද හිතෝපදේශයේ දැක්වුණු ශ්‍රේණි ලෝකයෙකි. යුද කොට දිනන තැනැත්තේ ශ්‍රී දේවිය ලබන බව හා යුදයෙන් නැසෙන තැනැත්තේ දෙවි ලොවට යන බව ද එයින් දැක්විණ. මේ උපදේශයට රැවටී යුද කොට කොතෙක් දෙනා මැරෙන්නට හා අපායට යන්නට ඇත්ද?

බුදුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශිත නීති අතර සදුපදේශ ම මිය එක දුරුපදේශයකුදු නැත. කෑම පීම, පා සේදීම, මුව සේදීම, නෑම, මලමුත්‍ර පහ කිරීම, කෙළ ගැසීම ආදී සුළු කරුණුවල දී පිළිපැදිය යුතු උපදෙස් පවා බුදුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කර තිබේ. එ බැවින් බුද්ධ නීතිය සර්වාංග සම්පූර්ණ නීතියක් බව කිය යුතු ය. සුපරිශුද්ධ බුද්ධ නීතිය උගෙන එයට අනුව පිළිපදින්නා වූ තැනැත්තා තමා ගේ උග්‍රයලෝකාර්ථය ම සිදු කර ගන්නේ ය. පරාර්ථය ද සිදු කරන්නේ ය.

බුද්ධ නීතිය උභයලෝකාර්ථ සාධක වූ සකලාංග සම්පූර්ණ වූ සුපරිශුද්ධ නීතියක් වුව ද, එය එක් තැන් නො වී පාලි සාහිත්‍යයේ විසිරී පවත්නාක් වී තිබෙන බැවින් සෑම දෙනාට ම එයින් ප්‍රයෝජන නො ගත හැකි වී තිබේ. එ බැවින් බෞද්ධයෝ ද සුපරිශුද්ධ බුද්ධ නීතිය තිබිය දී නීති ශාස්ත්‍රය උගෙනීමට හිතෝපදේෂ, පසුවනන්ත්‍රාදී අබෞද්ධ ග්‍රන්ථ භාවිතයට පටන් ගත්හ. බෞද්ධයන්ට සුපරිශුද්ධ බුද්ධනීතිය පහසුවෙන් උගෙනීමට ක්‍රමයක් නැතිකමේ පාඩුව නොයෙක් වර අපට පෙනුණු බැවින් 'බුද්ධ නීති සංග්‍රහය' නමැති මෙම ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කිරීමට අප සිත නැමිණ. වාක්‍ය වශයෙන් හා ගාථා වශයෙන් දේශිත බොහෝ බුද්ධ නීති පාලි සාහිත්‍යයේ ඇත්තේ ය. ඒ සියල්ල ම එක් තැන් කළ හොත් ඉතා විශාල ග්‍රන්ථයක් වන්නේ ය. ග්‍රන්ථය විශාල වීමත් පරිශීලනය කරන්නවුන්ට කරදරයක් බැවින් අප විසින් වාක්‍ය වශයෙන් දේශිත නීති නො ගෙන ධාරණයට පහසු වූ ගාථා වශයෙන් දේශිත නීති පමණක් එක්තැන් කොට භාවසන්නයක් ද ලියා මේ ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කරන ලදී. මෙහි දීඝනිකාය, මජ්ඣිම නිකාය, සංයුත්ත නිකාය, අංගුත්තර නිකාය, ජාතක පාලිය, ධම්මපදය, උදානය, ඉතිවුත්තකය, සුත්ත නිපාතය යන පොත් වලින් උදුටා ගන්නා ලද ගාථා (550) පන්සිය පනසක් ඇත්තේ ය. මේ ග්‍රන්ථය භාවිත කරන තැනැත්තා හට සෑම කටයුත්තකට ම බුදුන් වහන්සේ ගේ උපදෙස් ලැබිය හැකි වනු ඇත. මෙය බෞද්ධයන්ට හස්තසාර වස්තුවක් වශයෙන් නිතර ළඟ තබා ගෙන කියවීමට සුදුසු ග්‍රන්ථයකි. ධර්මකථිකයන් වහන්සේලාට හා අන්‍ය කථිකයන්ට ද ගුරුවරුන්ට ද ඉතා ප්‍රයෝජනවත් පොතකි. පිරිවෙන්වල හා පාසල්වල උගැන්වීමට ද යෝග්‍ය පොතකි.

බුදුන් වහන්සේ විසින් එකල පැවති ව්‍යාවහාර ක්‍රමයට අනුව දේශිත මේ ගාථාවල ව්‍යවහාර ක්‍රමය අපේ භාෂා ව්‍යවහාර ක්‍රමයට බොහෝ වෙනස් ය. එ බැවින් කාරණය පහසුවෙන් තේරෙන සැටියට ඒවාට අපේ භාෂාවෙන් අර්ථ දීමට ඉතා දුෂ්කර ය. ගාථාවට අයත් වචනවල සැටියට ම අර්ථ දුන හොත් සමහර ගාථාවලින් කියන කාරණය තේරුම් ගැනීමට අපහසු වන්නේ ය. ගාථාවේ වචන ගැන නො සලකා කාරණය පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි වන සැටියට ගාථාවට අර්ථ දුනහොත් අර්ථ වාක්‍යය, ගාථාවේ වචන වලට බොහෝ දුර වන්නේ ය. ඇතැම් ගාථාවලින් කියැවෙන කාරණය පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි වනුයේ ගාථාවට අයත් සමහර වචන අතහැර අර්ථ දුන් කල්හි ය. සමහර ගාථාවලින් කියැවෙන කාරණය තේරුම් ගැනීමට පහසු වන්නේ

ගාථාවේ නැති තවත් වචනක් එක් කොට එයට අර්ථ දුන් කල්හි ය. මේ හැම කරුණක් ම සලකා බලා එක්තරා මධ්‍යම ක්‍රමයකට අප විසින් මේ භාවසන්නය සම්පාදනය කරන ලදී. සමහර විට මෙහි සදොස් තැන් ද තිබිය හැකිය. මතු මුද්‍රණය කරවන වාරයකදී සකස් කිරීම සඳහා මෙහි යම් කිසි දෝෂස්ථානයක් දුටු හොත් අපට දන්වන ලෙස උගතුන්ගෙන් ඉල්ලමි.

මීට - ලෝකශාසනාර්ථකාමී,
රේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල ස්ථවිර

2493
 ————— අප්‍රියෙල් 25 වෙනි දින
 1952

පොකුණුවිට,
 ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාමයේ දී ය.

පටුන

ප්‍රථම ගතකය

පිටුව

1. නුවණ ඇති කර ගත යුතු බව	23
2. බුද්ධානුශාසනය	23
3. පොහොසත් වීමේ හේතු සය	24
4. දෙ ලොව වැඩ පිණිස පවත්නා කරුණු අට	24
5. ධනය රැස් කළ යුතු ආකාරය	25
6. ධනය ගැන පිළිපැදිය යුතු සැටි	25
7. මෙලොව ප්‍රශංසාව හා මරණින් පසු ස්වර්ග සම්පත්තිය ලබන තැනැත්තා	26
8. යසස් ලබන තැනැත්තා	27
9. සංග්‍රහ සතර	28
10. අගති සතර	29
11. ධනය යන සිදුරු සය	29
12. මිනිසා ගේ විනාසයට හේතු	30
13. ජනසන්ධානුශාසනය	31
14. ශෝක නො වීමේ හේතු	34
15. දහස බැගින් අගනා ගාථා සතර	34
16. ගෙන යා හැකි ධනය	35
17. ධර්ම වයඹාව	36
18. මිනිසුන් ශුද්ධ වන සැටි	37
19. පරලොවට නො බිය විය යුත්තා	37
20. සතුරන් මැඩ පැවැත්විය හැකි තැනැත්තා	38
21. යුද්ධාදියේ දී වුවමනා පුද්ගලයෝ	38

22. ප්‍රශංසා කළ යුතු බිය සුල්ලා	39
23. දුර්ලභ පුරුෂයා	39
24. සැප ගෙන දෙන කරුණු දොළොසක්	39
25. සැපයට හේතු සතරක්	40
26. මහත් සැපයන් ලබනු පිණිස කුඩා සැප හළ යුතු බව	40
27. උතුම් කරුණු සතරක්	41
28. කරුණු සතරක්	41
29. දුර්ලභ කරුණු	41
30. කරුණු සතරක්	42
31. දිනුම්	42
32. නො දිනිය යුත්තෝ	43
33. රාග ද්වේෂ මෝහයෝ	43
34. බාලයාට සසර දික් බව	44
35. අවස්ථාව ඉක්ම වීමෙන් තැවෙන්නට වන බව	44
36. සතුරන් ගේ වසභයට පැමිණෙන තැනැත්තා	44
37. අනර්ථකාරී දෙයට වැඩෙන්නට නො දිය යුතු බව	45
38. කපටිකම් වලට කපටිකම් ඇති බව	45
39. කථා කිරීමේ දෝෂය	46
40. දුෂ්ටයාට පරාක්‍රමය ම යෙදිය යුතු බව	46
41. නැමිය යුත්තාට නැමිය යුතු බව ම ආදී කරුණු	46
42. සිතන සැටියට ම නො වන බව	47
43. යොදුන් සියයක් දුර දක්නා ගිජුලිහිණියා, ලභ තිබෙන දැල නො දක්නා බව	47
44. ප්‍රමත්තයා පෙළෙන බව	48
45. සියල්ල හොඳ හෝ නො හොඳ නො වන බව	48
46. නම් සොයන්නට ගිය පාපකයා	48
47. අළුත් සැප දුක් වලින් පරණ ඒවා වැසෙන බව	49
48. උඩඟු වීම මොඩකමක් බව	49

49. අනුන්ට හිංසා නො කළ යුතු බව 49
 50. සිල් නැත්තහු ගේ උගත් කමෙන් වැඩක් නැති බව 50

ද්විතීය ග්‍රන්ථය.

51. මිත්‍රයන් ඇති බව අර්ථ සිද්ධියට හේතු වන බව 51
 52. හැම දෙන ම මිතුරු කර ගත යුතු බව 51
 53. දුබල වූ ද මිතුරා ගේ උසස් බව 51
 54. මිත්‍ර වන සැටි 52
 55. අමිතුරන් ගේ ලකුණු 52
 56. මිතුරා ගේ ලකුණු 53
 57. මිත්‍රයන් වැනි සතුරෝ 55
 58. සැබෑ මිතුරෝ 55
 59. කල්‍යාණ මිත්‍රයා 56
 60. තෙරපන කල්හි ද නොහළ යුතු කල්‍යාණ මිත්‍රයා 56
 61. නොයෙක් කරුණු වලට මිත්‍රයෝ 57
 62. මිත්‍රදෝහි කම 57
 63. මිත්‍රයන්ට හිතවත් වීමේ අනුසස් 57
 64. විපතේ දී මිත්‍රයන් ලබන නො ලබන අය 59
 65. මිතුරු කම ලිහිල් වීමේ හේතු 60
 66. මිත්‍ර හේදයේ හේතු 60
 67. නො බිඳෙන මිතුරා 61
 68. සක්පුරුෂයන් ගේ විරෝධය 61
 69. මිත්‍රත්වය නො බිඳින්නෝ 61
 70. කල්‍යාණ මිත්‍රයන් සේවනය කළ යුතු බව 62
 71. මිනිසුන් ගේ අදහස් තේරුම් ගැනීම දුෂ්කර බව 63
 72. හිතවතා දුර විසුයේ ද උභ ම බව 64
 73. කේලාම් පිළිගැනීමෙන් වන විපත 64
 74. හොඳ මිතුරන් ගේ ගුණ 65
 75. නුවණැති සතුරා මෝඩ මිතුරාට වඩා හොඳ බව 67

76. සත්පුරුෂයා	67
77. තවුකිසා දෙවියන් ගේ සත්පුරුෂයා	68
78. අසත්පුරුෂයා ගුණ කිරීමෙන් සතුටු නො කළ හැකි බව	68
79. අසත්පුරුෂයාට කරන උපකාරයෙන් පලක් නැති බව	68
80. අසත්පුරුෂයා උපකාරකයා නසන බව	69
81. සත්පුරුෂයන්ට හා අසත්පුරුෂයන්ට කරන ගුණ	69
82. ප්‍රථමෝපකාරයේ අගය	69
83. සත්පුරුෂයා සත්පුරුෂයන්ට කරන ගුණය	70
84. කෙළෙහි ගුණ නොදන්නා හට උපකාරකයන් නැති වන බව	70
85. කෙළෙහි ගුණ නො දන්නහුගේ අර්ථයන් නැසෙන බව	70
86. සේවනය	71
87. කෙළෙහි ගුණ නො දන්නහුගෙන් ඇත් විය යුතු බව	71
88. හඵනය කළ යුතු අය	72
89. අසත්පුරුෂයන් ආශ්‍රය කිරීමේ නපුර	73
90. මිනිසුන් හැඳිනීම දුෂ්කර බව	75

තෘතීය ග්‍රන්ථය

91. සේවනය කරනු ලබන තැනැත්තාට අනුව සේවකයාගේ වර්තය හැඩගැසෙන බව	77
92. සත්පුරුෂයන් දැකීම හා අසත්පුරුෂයන් දැකීම	78
93. සත්පුරුෂ සේවනයේ අනුසස්	78
94. ඒක වයඹාව	80
95. විශ්වාස කළ යුතු නො කළ යුතු අය	81
96. රහස්	84

97. ඉල්ලීම	85
98. ආයතීයත්ගේ ඉල්ලීම	87
99. පැමිණි දුක කිය යුතු නො කිය යුතු අය	88
100. අෂට ලෝක ධර්මය	90
101. හැමදෙන ම නින්දා ලබන බව	90
102. නින්දා ප්‍රශංසා නිසා පණ්ඩිතයන් නො සැලෙන බව	90
103. සුවදුක් දෙක් හි නොසැලෙන තැනැත්තා	91
104. ශෝකය	91
105. නුවණැතියන් විපතේ දී නො තුවෙන බව	92
106. මළවුන් ගැන හැඩීම නිෂ්ඵල බව	93
107. කොතැනක සිටියත් කර්මයෙන් නො මිදිය හැකි බව	95
108. කර්මය ආපසු කැරකෙන බව	95
109. නිවැරදි උතුමන්ට වරද කරන්නවුන් විසින් මෙ ලොව ම විපාක දශයක් ලබන බව	96
110. පාපය කුඩාය යි නො සිතිය යුතු බව	97
111. මෝඩයාට පවි මී පැණි සේ බව	97
112. විපාක දෙනතුරු පාපය සැහවී තිබෙන බව	97
113. පාපය දුරු කළ යුතු අයුරු	98
114. ධර්මයෙන් පහවූ තැනැත්තා පශ්චාත්තාප වන බව	98
115. මූල නසා ගන්නෝ	99
116. දෙලොව ම සතුටු වන තැනැත්තා	99
117. ආත්මය රැකිය යුතු බව	100
118. තමා විසින් ම තමා කාලකණ්ණියකු කර ගන්නා බව	100
119. තමාට වඩා ප්‍රිය දෙය උසස් නො වේ	100
120. සැම ප්‍රිය දෙයකට ම වඩා ආත්මය උතුම් බව	101

121. තමාට අහිත දෑ කිරීම පහසු බව 102
122. සත්පුරුෂයාට හොඳත් අසත් පුරුෂයාට
තරකත් කිරීම පහසු බව 102

චතුර්ථ ශතකය

123. අත්දුටු වියඹී ඵලය 103
124. කරන දෙය හොඳට ම කළ යුතු බව 104
125. කළ යුත්ත අද ම කළ යුතු බව 104
126. අලසයා නිසා ඔහු ඇසුරු කරන්නා ද
පිරිහෙන බව 104
127. පළමුකොට කළ යුත්ත පසුවට තැබීමේ වරද 105
128. සුළු කරුණු නිසා කළ යුත්ත කල්
නො තැබිය යුතු බව 105
129. නැකැත් බලා කටයුතු පසු නො කළ යුතු බව 105
130. නුවණැත්තා සුළු දෙයකින් ද පොහොසත් වන බව 106
131. අනුන් මහත්සියෙන් සපයන දෙය පින් ඇත්තාට
නිකම් ම ලැබෙන බව 106
132. නො විමසා කිරීමේ වරද 106
133. බැරි දෙය කරන්නට යාමෙන් වන විපත 108
134. සිංහයකු වන්නට ගිය හිවලා 108
135. සෙමින් කළ යුත්ත සෙමින් ද ඉක්මනින්
කළ යුත්ත ඉක්මනින් ද කළ යුතු බව 109
136. භීතයා සුළු දෙයින් ද මත්වන බව 110
137. ධනය රැකෙන්නේ මත් නො වී සිටින තෙක්
පමණක් බව 110
138. අනුපායයෙන් ධනය සෙවීමෙන් විපත් වන බව 111
139. ධනයෙන් මිනිස් සිත උඩඟු කරන බව 112
140. අසත්පුරුෂයාගේ ධනය 112
141. නුවණැත්තාගේ ධනය 112

	80
142. ලෝභියාගේ ධනය	113
143. සප්තායම් ධනය	114
144. නො විසිය යුතු තැන්	114
145. උපන් ගෙය නො හැරීමෙන් වූ විපත	115
146. විදේශයේදී පිළිපැදිය යුතු සැටි	116
147. නුසුදුසු තත්හි හැසිරීමේ විපාකය	117
148. වැඩි නැටුම් නැටීම	117
149. වැඩි පද ගැසීම	118
150. වැඩි කැරුම් කිරීම	118
151. අති පණ්ඩිත කම	118
152. වැඩි කතාව	119
153. මිනිසාගේ කට්ටි ඇති කෙට්ටිය	120
154. හොඳ කථාව	120
155. නොමනා කථාවෙන් පසුකැවිලි වන බව	121
156. සත්‍යය ය.	121
157. දෙමියි කියා නොදීම	122
158. බොරු කීමේ විපාක	122
159. බොරු කියන්නහුට නො කළ හැකි පවක් නැති බව	124
160. වරද නැත්තේ කාගේ ද?	124
161. නො වරදින එක ම පුද්ගලයා	124
162. ශුද්ධ පුද්ගලයාගේ වරද මහත් සේ පෙනෙන බව	125
163. අනුන්ගේ වරද පෙනෙන්නාක් මෙන් තමාගේ වරද නො පෙනෙන බව	125
164. අනුන්ගේ වරද සොයන්නාට කෙලෙස් වැඩෙන බව	125
165. අනුන්ගේ වැඩ ගැන නොබලා තමාගේ ම වැඩ බලා ගත යුතු බව	126
166. බැනුම් ඉවසිය යුතු බව	126
167. උතුම් ඉවසීම	126

168. යුද්ධයකින් නො ලැබිය හැකි අර්ථයක්
ඉවසීමෙන් ලැබිය හැකි බව. 127
169. ඉවසීම පිළිබඳ දෙබසක් 127

පඤ්චම ශතකය

170. අති ලෝභය 131
171. වස්තුකාම ක්ලේශකාමයන් විසින් මඬනා ලද්දහුට
පිළියමක් නැති බව 131
172. තෘෂ්ණාව ශෝකයට හා භයට හේතු වන බව 131
173. දහස බෑගින් අගනා ගාථා අට 132
174. රස තෘෂ්ණාව 134
175. පරම රසය 134
176. පමණ දැන ආහාර ගත යුතු බව 135
177. එක් බතක් වළඳනා බ්‍රහ්මචාරීන් වණ්චත් වීමේ හේතු 135
178. ක්‍රෝධය 136
179. විවාදය (ආරවුල) 137
180. ජය පරාජය දෙක ම යහපත් නො වන බව 138
181. වෛරය 138
182. තමා මෙන් අන්‍යයන් ද සැලකිය යුතු බව 139
183. සමගියේ බලය 140
184. දිවිහිමියෙන් පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කළේ ද බාලයා
පණ්ඩිත නො වන බව 140
185. තමාගේ බාල බව දන්නා බාලයා පණ්ඩිත වන බව 140
186. බාලයාගේ ශිල්ප ශාස්ත්‍රඥානය ද
අනර්ත්ථය පිණිස වන බව 141
187. බාලයා ලබන යසසින් ද අනර්ත්ථයක් ම
කරන බව 141
188. බාලයා යහපතක් කරමි ශී සිතා කරන්නේ ද
අනර්ත්ථයක් බව 141

189. මෝඩ මිතුරාට වඩා පණ්ඩිත සතුරා හොඳ බව 142
190. බාලයන් නො දැකීම යහපත් බව 142
191. ප්‍රාඥයාගේ ලක්ෂණ 143
192. ආචාර ශීලාදියට වඩා ප්‍රඥාව ශ්‍රේෂ්ඨ බව 144
193. සිත 144
194. සොරකු සතුරකු කරන නපුරට වඩා නපුරක්
නො මනා සිත කරන බව 144
195. මාපියාදීන් කරන යහපතට වඩා උසස්
යහපතක් හොඳහිත කරන බව 145
196. සිත නො පහත් කලිහි ආත්මාර්ථ පරාර්ථ
දෙක නො පෙනෙන බව 145
197. සිත ප්‍රසන්න කලිහිම ආත්මාර්ථ පරාර්ථ දෙක
පෙනෙන බව 145
198. සිත ආරක්ෂා කරගෙන සිටින තැනැත්තා හට
දුක් එන්නට තැනක් නැති බව 146
199. නො සිතන්නා විශේෂයට නො පැමිණෙන බව 146
200. දේව ධර්මයෝ 146
201. සාධු ධර්ම සතර 147
202. සාධු නර ධර්මය 147
203. නොමනා සතරදෙනෙක් 149
204. මහා බල සතරක් 150
205. පාප විතර්කයන් විසින් නුවණැත්තියන් ද
පෙළන බව 150
206. කවර ශිල්පයක් වුවත් දැනගැනීම යහපත් බව 150
207. යහපත් ස්ත්‍රීන් දක්නට ඔදවියන් ද පැමිණෙන බව 151
208. සැමියකු නැති ස්ත්‍රීය නග්න බව 151
209. ස්ත්‍රීය ප්‍රකට වීමේ කරුණ 151
210. දෙවියන් පසසන ස්ත්‍රීය 152
211. තිත්ද කළ යුතු කරුණු තුනක් 152

	80
212. නෑ ගෙවල නො කැබිය යුතු අය	152
213. වැඩ සිදු නොවන වස්තු හා පුද්ගලයෝ	153
214. ස්ත්‍රීන් විසින් සැමියාට අවමන් කරන කරුණු අට	153
215. ස්ත්‍රීන් විසින් සැමියාට වරද කරන කරුණු නවය	154
216. භාය්‍යාවෝ සත් දෙන, වධක භාය්‍යාව	154
217. වෞර භාය්‍යාව	155
218. ස්වාමි භාය්‍යාව	155
219. මාතෘ භාය්‍යාව	156
220. භගිනි භාය්‍යාව	156
221. සබ් භාය්‍යාව	157
222. දායි භාය්‍යාව	157
223. නිරයට යන භාය්‍යාවෝ	158
224. සුගතියට යන භාය්‍යාවෝ	158
225. මළ එකෙක් මළ එකියක් හා වෙසෙන පවුල	158
226. මළ හිමියකු දේවියක් හා වෙසෙන පවුල	159
227. මළ එකියක් දේවියකු හා වෙසෙන පවුල	159
228. දේවියකු දේවියක් හා වෙසෙන පවුල	159
229. ගිහිගෙයි විසිය යුතු අයුරු	160

උත්තර පඤ්ඤාසකය

230. මාපියෝ	162
231. දරුවෝ	162
232. මාපියන් දරුවන්ගෙන් බලාපොරොත්තු වන කරුණු පස	163
233. වැඩි මහලු පුත්‍රයා	164
234. ගුරුන් හා මිත්‍රත්වය නො බිඳ ගත යුතු බව	164
235. ගුරුවරයා උතුමකු බව	165
236. නිග්‍රහ කොට අවවාද දෙන ගුරුන් ආදරයෙන් ඇසුරු කළ යුතු බව	165

237. සත්පුරුෂයන්ට ප්‍රිය වූ ද අසත්පුරුෂයන්ට
අප්‍රිය වූ ද කැනැත්තා 166
238. උතුමන් ගේ අවවාද නො පිළිගන්නා අය
විපතට පැමිණෙන බව 166
239. බුදුන් වහන්සේ ගේ අවවාදය පිළිගන්නවුන්
සුවසේ නිවනට පැමිණෙන බව 167
240. මෝඩයාට කරන අවවාදය 167
241. තමා ගුණයෙහි පිහිටා ම අනුන්ට අවවාද
කළ යුතු බව 167
242. වැඩිමහල්ලන්ට ගරු කිරීම 168
243. ශ්‍රේෂ්ඨයන් අධාර්මික වන කල්හි සෙස්සන් ද
අධාර්මික වන බව 168
244. ශ්‍රේෂ්ඨයන් ධාර්මික වන කල්හි සෙස්සන් ද
ධාර්මික වන බව 168
245. අධිපතීන් විසින් පිළිපැදිය යුතු ආකාරය 169
246. උසස් බව පැවැත්විය හැකි ආකාරය 170
247. මහා බලය 170
248. කුඩා ය යි අවමන් නො කළ යුතු අය 172
249. දීමේ අනුසස් 172
250. නො දීමෙන් වන නපුර 173
251. දහසක් අගනා දීමනාව 173
252. ක්‍රියාවෙන් මිස ජාතියෙන් බ්‍රාහ්මණාදීන්
නො වන බව 173
253. දෙලොව ම වැඩ සිදු කරන එක ධර්මය 175
254. අප්‍රමාදය නිවනට කරුණක් බව 175

භාව සන්න සහිත

බුද්ධ නීති සංග්‍රහය

තමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

1. නො වෙ අස්ස සකා බුද්ධි විනයො වා න විජ්ජති,
වනෙ අත්ඨ මහියො ච චරෙය්‍ය ඛත්තකො ජනො.

2. යස්මා ච පනිධෙ කච්චේ ආචේරමිහි සුසික්ඛිතා,
විනිත විනයා ධීරා චරත්ති සුසමාහිතා.

(7 නි. ගන්ධාර ජා.)

3. සබ්බ පාපස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පද,
සචිත්ත පරියොදපනං එතං බුද්ධානුසාසනං.

(දීඝ නි. මහාපදන සු.)

නුවණ ඇති කර ගත යුතු බව

(1) ලෝකයෙහි මනා කොට හැසිරිය හැකි වීමට තමන්ට ම හෝ නුවණ කිබිය යුතු ය. එසේ නැති නම් උගෙනීම හෝ කිබිය යුතු ය. ඒ දෙකින් එකකුදු නැති බොහෝ ජනයෝ වනයෙහි හැසිරෙන අන්ධ මීමුන් සේ ලොව හැසිරෙති.

(2) උත්පත්තියෙන් පිහිටි නුවණ නැත ද ගුරුන් ගේ සම්පයෙහි උගෙනීමෙන් නුවණ ලැබූ පුද්ගලයෝ කලබල නැතිව ලොව මනා කොට හැසිරෙති.

බුද්ධානුසාසනය

(3) සියලු ම පවි නො කළ යුතු ය. කුසල් කළ යුතු ය. තමන් ගේ සිත පිරිසිදු කර ගත යුතු ය. මේ කරුණු තුන බුදුවරයන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය ය.

- 4. ආරෝග්‍ය මිච්ඡෙ පරමඤ්ච ලාභං
සීලඤ්ච වුද්ධානුමතං සුතඤ්ච,
ධම්මානුචත්ති ච අලිතතා ච
අත්ථස්ස ද්වාරා පමුඛා ජලෙනෙ.

(ඵ.නි. අත්ථස්සද්වාර ඡා.)

- 5. උට්ඨාතා කම්ම ධෙය්‍යෙසු අප්පමත්තො වීධානවා,
සමං කප්පෙති ජීවිකං සම්ගතං අනුරක්ඛති.

- 6. සද්ධො සීලෙන සම්පත්තො වදඤ්ඤ චිත මච්ඡරො,
තිච්චං මග්ගං වීසොධෙති සොත්ථානං සම්පරායිකං.

- 7. ඉච්චෙනෙ අච්ච ධම්මා ච සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො,
අක්ඛාතා සච්ච තාමෙන උභයත්ථ සුඛාවහා.

(අංගුත්තර අච්චක නි.)

පොහොසත්වීමේ හේතු සය

(4) උතුම් ලාභය වූ නිරෝග බව ලැබිය යුතු ය. වාරිත්‍ර ශීලයෙහි පිහිටිය යුතු ය. ගුණනුවණින් වැඩි උතුමන්ගේ අනුශාසනා ලැබිය යුතු ය. උගත් කම ඇති කර ගත යුතු ය. ධර්මයට අනුව හැසිරිය යුතු ය. අනලස විය යුතු ය. මේ සය දියුණුවේ උසස් හේතුහු ය.

දෙලොව වැඩ පිණිස පවත්නා කරුණු අට

(5-6-7) වැඩ කිරීමේ දී නො පසුබස්නා වියහියෙන් යුක්තවීම ය, ප්‍රමාද නො වූ සුදුසු කලට කටයුතු යොදා ගැනීම ඇතියකු වීම ය, අය වැය දෙක සලකා සමච ජීවිකාව කිරීම ය, ලැබූ ධනය විනාශ වන්නට නොදී ආරක්‍ෂා කර ගැනීම ය, ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්ත වීම ය, ශීලයෙන් යුක්ත වීම ය, නො මසුරු වීම ය, පරලොව සැපලැබීමේ මාර්ගය පිරිසිදු කර ගත හැකි නුවණ ඇති කර ගැනීම ය යන මේ අට ගිහි ගෙයි වාසය කරන්නා වූ තැනැත්තාහට සත්‍ය වශයෙන් ම දෙලොව වැඩ සැලසෙන කරුණු ය.

- 8. පණ්ඩිතෝ සිලසම්පන්නෝ ජලමග්ගි ට භාසති,
භෝගෙ සංහරමානස්ස හමරස්සේ ට ඉරියතෝ,
භෝගා සන්තිවසං යන්ති චම්මිකෝ චූපචියති.
- 9. එචං භෝගෙ සමාහත්වා අලමත්තෝ කුලෙ ගිහි,
චතුධා විහජේ භෝගෙ ස ටෙ මීත්තාති ගන්ථති.
- 10. එකෙන භෝගෙ අඤ්ඤේයා ද්විහි කම්මං පයෝජයේ,
චතුත්ථං ට නිධාපේයා ආපදසු හවිස්සති.

(දීඝ නි. සිභාල සු.)

ධනය රැස් කළ යුතු ආකාරය

(8) පණ්ඩිත වූ සිල්වත් වූ තැනැත්තේ කඳු මුදුනක ඇවිලෙන ගින්නක් සේ ජනයා අතර බබලයි. මල් නොකලා රොන් ගෙන මී බිඳින්නා වූ බඹරා මෙන් අනුන් නො පෙළා දැහැමින් සෙමෙන් වියඹී කරන්නා වූ තැනැත්තා හට තුඹසක් බැඳෙන්නාක් මෙන් ධනය රැස් වන්නේ ය.

ධනය ගැන පිළිපැදිය යුතු සැටි

(9-10) ධන සැපයීමට සමථි වූ තැනැත්තා විසින් මෙසේ ධනය සපයා ඒවා සතරට බෙදිය යුතු ය. ඉන් එක් කොටසකින් තමා ප්‍රයෝජනය ගත යුතු ය. දෙකොටසක් කම්මාන්තවලට යෙදිය යුතු ය. විපතකදී ගැනීමට එක් කොටසක් ඉතිරි කර ගත යුතු ය. එසේ කරන්නා වූ තැනැත්තා හට අන්‍යයන් හා මිත්‍රත්වය පවත්වා ගත හැකි වන්නේ ය.

- 11. මාතා පිතු කිව්වකරො පුත්තදර හිතො සද,
අත්තො ජනස්ස අත්ථාය යො වස්ස අනුජ්චිතො.
- 12. උගිත්තං යෙව අත්ථාය වදන්දන්තූ හොති සීලවා,
කදාතිතං පුබ්බපෙතානං දිට්ඨධම්මෙ ච ජ්චිතං
- 13. සමණානං බ්‍රාහ්මණානං දෙවතානන්දව පණ්ඩිතො,
චිත්ති සන්දජනතො හොති ධම්මේන සර මාවසං.
- 14. යො කර්ත්වාන කල්‍යාණං පුජ්ජො හොති පසංසියො,
ඉධෙව නං පසංසත්ති පෙච්ච සග්ගෙ පමොදති.

(අංගුත්තර පංචක ති.)

**මෙලොව ප්‍රශංසාව හා මරණීන් පසු
ස්ථර්ග සම්පත්තිය ලබන තැනැත්තා**

(11-12-13-14) ධම්මයෙන් ගිහි ගෙයි වෙසෙන පණ්ඩිත වූ යමෙක් මාපියන්ගේ වැඩ කරන්නේ වේ ද, හැම කල්හි ම අඹුදරුවන්ට හිතවත් වේ ද, අඹුදරුවෝ ය, තමා නිසා ජීවත් වන කම්කරුවෝ ය යන දෙකොටසගේ ම යහපත පිණිස ඔවුන් ගේ ඕනෑ එපා කම් සලකන්නේ වේ ද, සිල්වත් වේ ද, සුදුසු පරිදි සංග්‍රහ කිරීමෙන් ජීවත් වන නෑයන්ට ද පින්පෙත් දීමෙන් පරලෝ සැපත් නෑයන්ට ද, ප්‍රත්‍යය පිරිනැමීමෙන් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට ද, පින්පෙත් දීම් ආදියෙන් දෙවියන්ට ද, සතුට ඇති කරන්නේ වේ ද, හෙතෙමේ එසේ යහපත කොට පුජා වන්නේ ය. ප්‍රශංසාර්භ වන්නේ ය. මෙලොව දී ඔහුට පණ්ඩිතයෝ පසසති. මරණීන් පසු හේ ස්ථර්ගයේ සතුටු වේ.

- 15. ගුත්තා ගොගා ගතා ගච්චා චිතිණ්ණා ආපදසු මෙ.
උද්ධන්ගා දක්ඛිණා දිත්තා අථො පඤ්ච බලිකතා.
උපට්ඨිතා සීලවත්තො සඤ්ඤතා බ්‍රහ්මචාරයො.
- 16. යදත්ථං ගොගං ඉච්ඡෙය්‍ය පණ්ඩිතො සර මාවසං.
සො මෙ අත්ථො අනුප්පත්තො කතං අනනුතාපියං.
- 17. ඵතං අනුස්සරං මච්චො අරියධම්මෙ ඨිතො නරො.
ඉධෙ ට නං පසංසන්ති පෙච්ච සග්ගෙ පමොදති.
(අංගුත්තර වතුක්ක නි.)
- 18. පණ්ඩිතො සීලසම්පත්තො සණ්ඨො ච පටිභාණවා.
නිවාත චුත්ති අත්ථද්ධො තාදියො ලගතෙ යසං.

(15-16-17) ලැබූ ධනය නොකා නොබී සහවා තබා ගෙන සිටි අපතේ යන්නට නො හැර එයින් ගත හැකි ප්‍රයෝජනය ගත්තා වූ ද, තමා විසින් පෝෂණය කළ යුතු මාපියාදීන් ඒ ධනයෙන් පෝෂණය කළා වූ ද, ධනය නො නැසී පැවැත්වීමට ආරක්‍ෂාව පිහිටවා ගත්තා වූ ද, දෙවිලොව යාමට හේතු වන දත් පින් කළා වූ ද, නෑයෝ ය, ආගන්තුකයෝ ය, මීය පරලොව ගියෝ ය, රජවරු ය, දේවතාවෝ ය යන පස් කොටසකට දිය යුතු දෑ දුන්නා වූ ද, සිල්වතුන්ට උපස්ථාන කළා වූ ද, තැනැත්තා හට නුවණැතියකු විසින් යමක් සඳහා ධනය සෙවිය යුතු ද ඒ සියල්ල මා විසින් කරන ලද්දේ ය යි සතුටු වන්නට ලැබෙන්නේ ය. ඒ තැනැත්තා හට නුවණැත්තෝ පසස්තාහ. මරණින් මතු හෙතෙමේ ස්වර්ගයේ සතුටු වන්නේ ය.

යසස් ලබන තැනැත්තා

(18) පණ්ඩිත වූ ද, සිල්වත් වූ ද, මෘදු වූ ද, වැටහීම ඇත්තා වූ ද, උඩගු නො වූ ද තැනැත්තේ යසස් ලබා.

- 19. උට්ඨානකො අනලසො ආපදසු න වෙධනි
අච්ඡද්ද චුත්ති මෙධාවි තාදිසො ලගතෙ යසං.
- 20. සධගාහකො මිත්තකරො වදඤ්ඤු චිතමච්ඡරො,
තෙතා චිනෙතා අනුතෙතා තාදිසො ලගතෙ යසං.
- 21. දනඤ්ච පෙය්‍යවජ්ජඤ්ච අත්ථවරියා ච යා ඉධ.
සමානත්තතා ච ධම්මේසු තත්ථ තත්ථ යථාරහං
ඵතෙ බො සධගහා ලොකො රථස්සාණේ ච යායතො.
- 22. ඵතෙ ච සධගහා නාස්සු න මාතා පුත්තකාරණා,
ලහෙථ මානං පුජං වා පිතා වා පුත්ත කාරණා.

(19) වීයඝීවත් වූ ද, අනලස වූ ද, විපකෙහි කම්පා නොවන්නා වූ ද, නොකඩ කොට වැඩ කරන්නා වූ ද, ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව ඇත්තා වූ ද, තැනැත්තේ යසස් ලබා.

(20) චතුර් සංග්‍රහ වස්තුවෙන් සංග්‍රහ කරන්නා වූ ද, මිත්‍රයන් ඇති කර ගන්නා වූ ද, මිතුරන්ට ප්‍රකූපකාර කරන්නා වූ ද, නො මසුරු වූ ද, අන්‍යයන්ට අභීයෙන් ධම්මයෙන් අනුශාසනය කරන්නා වූ ද තැනැත්තේ යසස් ලබා.

සංග්‍රහ සතර

(21) දීම ය, ප්‍රිය වචන ය, දියුණුව පිළිබඳ කථාව ය, අනෙකා දුක් විඳිත් දී තමා සැප නො විඳ අන්‍යයන් හා සුවදුක් දෙකිහි සම ව පැවැත්ම ය යන මේ සතර සංග්‍රහය ගමන් කරන කරත්තයකට කඩ ඇණය මෙන් ලෝකයට උපකාරක ය.

(22) මේ සංග්‍රහයේ ලොව නැත්තාහු නම් මව පුතා ගෙන් සිතින් ආදර කිරීමක් හෝ පූජාවක් හෝ නො ලබන්නී ය. පියා ද පුතා ගෙන් නො ලබන්නේ ය.

- 23. යස්මා ච සධගහෙ එතෙ සමවෙක්ඛන්ති පණ්ඩිතා,
තස්මා මහත්තං පජ්ජොන්ති පාසංසා ච
හවන්ති තෙ,
(සිභාල සුත්තං.)
- 24. ඡන්ද දෙසා හයා මොහා යො ධම්මං
අති චත්තති,
තිහියති තස්ස යසො කාලපක්ඛෙව චන්දිමා
- 25. ඡන්ද දොසා හයා මොහා යො ධම්මං නාති චත්තති,
ආදුරති තස්ස යසො සුක්ක පක්ඛෙව චන්දිමා.
(සිභාල සුත්තං.)
- 26. ජ ලොකස්මිං ජ්ද්දති යත්ථ චිත්තං න තිට්ඨති,
ආලස්සං ච පමාදො ච අනුට්ඨාතං අසඤ්ඤමො,
තින්ද තන්දිති තෙ ජ්ද්දේ සබ්බසො නං විට්ඨ්ඤසෙ.
(සංයුක්ත ති.)

(23) යම් හෙයකින් පණ්ඩිතයෝ මේ සංග්‍රහයන් මනා කොට කෙරෙත් ද එ බැවින් ඔව්හු මහත් බවට පැමිණෙති. ප්‍රශංසාවට ද භාජන වෙති.

අගති සතර.

(24) ඡන්දයෙන් හෝ ද්වේෂයෙන් හෝ හයින් හෝ මෝහයෙන් හෝ යමෙක් ධර්මය ඉක්මවා ද ඔහු ගේ යසස කාලපක්‍ෂයෙහි චන්ද්‍රයා මෙන් පිරිහෙන්නේ ය.

(25) ඡන්දයෙන් හෝ ද්වේෂයෙන් හෝ හයින් හෝ මෝහයෙන් හෝ යමෙක් ධර්මය නො ඉක්මවා ද ඔහු ගේ යසස ශුක්ලපක්‍ෂයෙහි චන්ද්‍රයා මෙන් වැඩෙන්නේ ය.

ධනය යන සිදුරු සය.

(26) ධනය නො සිටින සිදුරු සයකි. ඒවා නම් අලස බව ය, ප්‍රමාදය ය, වැඩ කිරීමේ වියඹී නැති බව ය, ආචාර ශීලයෙන් තොර බව ය, නිදි බහුල බව ය, ආගන්තුක අලස බව ය යන මොහු ය. ඒවා සචාකාරයෙන් දුරු කළ යුතු ය.

27. උස්සුරසෙය්‍යා පරදර සෙවනං
 චෙරජපසඨගො ච අතත්ථතා ච,
 පාපා ච මිත්තා සුකදරියතා ච
 ඵතෙ ජ යාතා සුරියං ධංසයන්ති.
28. පාපමිත්තො පාපසබ්බො පාප ආචාර ගොචරො,
 අස්මා ලොකා පරමිභා ච උභයා ධංසතෙ නරො.
29. අක්ඛිත්තියො වාරුණී නච්චගිතං
 දිවා සොජ්ජං පාරිවරියා අකාලො,
 පාපා ච මිත්තා සුකදරියතා ච
 ඵතෙ ජ යාතා සුරියං ධංසයන්ති.
30. අක්ඛෙහි දිබ්බන්ති සුරා පිචන්ති
 සත්තිත්ථියො පාණ් සමා පරෙසං,
 නිහින සෙථී න ච වුද්ධසෙථී
 නිහියති කාලපක්ඛෙ ච චන්දිමා

මිනිසා ගේ විනාශයට හේතු.

(27) හිරු උදවන තෙක් නිදීම ය, පරදර සේවනය ය, අනුන්ට චෙර කිරීම ය, අනර්ථය පිණිස පවත්නා ක්‍රියා කිරීම ය, පාපමිත්‍ර සේවනය ය, තද මසුරුකම ය යන මේ කරුණු සය මිනිසා විනාශ කරන්නේ ය.

(28) නො මනා මිතුරන් හඝනය කරන්නා වූ නොමනා වැඩ කරන්නා වූ සුරාපාන ස්ථානාදී නො මනා කැන්චල හැසිරෙන්නා වූ කැනැන්තේ මෙලොච පරලොච දෙකින් ම පිරිහෙන්නේ ය.

(29) සුදුව හා නුසුදුසු ස්ත්‍රී සේවනය ය, මත්පැන් පානයෙහි හා නෘත්‍යාභිතයෙහි ඇලීම ය, දහවල් නිදීම ය, නොමනා වැඩ සඳහා නො කල්හි ඇවිදීම ය, නො මනා මිතුරන් ඇති බව ය, තද මසුරු බව ය යන මේ කරුණු සය මිනිසා නසන්නේ ය.

(30) යමෙක් පසුටයෙන් ක්‍රීඩා කෙරේ ද හෙවත් සුදුවෙහි යෙදේ ද, සුරා පානය කෙරේ ද, ප්‍රාණය වැනි අනුන් ගේ ස්ත්‍රීන් සේවනය කෙරේ ද, ගුණහීනයන් සේවනය කෙරේ ද, වෘද්ධයන් සේවනය නො කෙරේ ද හෙතෙමේ කාලපක්ෂයෙහි චන්ද්‍රයා මෙන් පිරිහේ.

31. යො වාරුණී අධනො අකිඤ්චනො
 පිපාසො පිචං පපාගතො
 උදක මීච ඉණං විගාහති
 අකුලං කාහති ඛිප්ප මත්තනො.

32. න දිවා යොජ්ජන සිලෙන රත්ති නුච්චාන දස්සිතා
 තිච්චං මත්තෙන යොණ්ඨෙන සක්කා ආචසිතුං ඝරං.

(සිගාල සුත්ත.)

33. දස බලු ඉමාති ධාතාති යාති පුබ්බෙ අකර්ත්වා.
 ස පච්ඡා මනුතප්පති ඉච්චේවාහ ජනසන්ධො.

34. අලද්ධා චිත්තං තප්පති පුබ්බෙ අසමුදතිතං.
 න පුබ්බෙ ධන මෙසිස්සං ඉති පච්ඡා නුතප්පති.

(31) ධනය නැති පරිභෝගුපකරණ නැති යමෙක් සුරාවට ලොල් ව සුරාපානයට පටන් ගත්තේ වේ නම්, හෙ කෙමේ වතුරට යට වන්නාක් මෙන් ණයට යට වී තමාගේ පවුල පිරිහෙවන්නේ ය.

(32) දවල් නිදන ස්වභාවය ඇත්තා වූ, රාත්‍රියෙහි නො නැගී සිටින ස්වභාවය ඇත්තා වූ, නිතර මත්වන ස්වභාවය ඇත්තා වූ සුරාවට ලොල් වූ තැනැත්තා හට ගිහි ගෙයි නො විසිය හැකි ය.

ජනසන්ධානුශාසනය.

(33) මෙම කරුණු දසය කලින් නො කරන්නා වූ තැනැත්තා හට පසුව තැවෙන්නට වේය යි මහ බෝසත් ජනසන්ධ රජතුමා අනුශාසනය කෙළේ ය.

(34) ධනය සැපයිය හැකි තරුණ කාලයේදී ධනය නො සැපයූ තැනැත්තේ මම පෙර වැඩ කළ හැකි කාලයේ දී ධනය සපයා නො ගනිමි' යි මහලු කාලයේ දී තැවෙන්නේ ය.

- 35. සකාරූපං පුරෙ සත්තං මයා සිඵපං න සික්ඛිතං,
කච්ඡා චූත්ති අඵපසිඵපස්ස ඉති පච්ඡානුතඵපති.
- 36. කුටචෙදී පුරෙ ආසිං පිසුණො පිට්ඨිමංසිකො
චණ්ඩො ච ඵරුසො වාසිං ඉති පච්ඡානුතඵපති.
- 37. පාණාතිපාති පුරෙ ආසිං ලුද්දො වා පි අනාරියො
ගුතානං නා පවාසිස්සං ඉති පච්ඡානුතඵපති.
- 38. බහුසු වත සත්තිසු අනාපාදසු ඉත්ථිසු,
පරදුරං අසෙවිස්සං ඉති පච්ඡානුතඵපති.
- 39. බහුමිහි වත සත්තමිහි අත්තපානෙ උපට්ඨිතෙ,
න පුබ්බෙ අදදිං දනං ඉති පච්ඡානුතඵපති.

(35) බාලකාලයේ දී ශිල්පයක් නුගත් තැනැත්තේ පෙර පුළුවන් කම තිබියදී මා විසින් ශිල්ප නුගන්නා ලද්දේ ය, ශිල්ප නොදත් තැනැත්තා හට ජීවත්වීම අපහසු යයි මහලු කාලයේ දී කැවෙන්නේ ය.

(36) පෙර මම කපටිකම් කෙළෙමි ය, කේලාමි කියන්නෙක් වීම ය, අල්ලස් ගන්නෙක් වූයෙමි ය, නපුරෙක් වූයෙමි ය යි ඒවා කළ තැනැත්තේ මරණාසන්නයේ දී කැවෙන්නේ ය.

(37) මම පෙර සතුන් මරන්නෙක් වූයෙමි ය, නපුරෙක් වූයෙමි ය, පව් කම් කරන්නෙක් වූයෙමි ය, සත්ත්වයන් කෙරෙහි හොඳ හිත නො පැවැත්වූයෙමි ය යි එසේ කළ තැනැත්තේ මරණාසන්නයේ දී කැවෙන්නේ ය.

(38) ලෝකයෙහි සැමියන් නැති ස්ත්‍රීන් බොහෝ සිටිය දී මම පරදුර සේවනය කෙළෙමි යි පරදුර සේවනය කළ තැනැත්තේ මරණාසන්නයේ දී කැවෙන්නේ ය.

(39) බොහෝ ආහාරපානයන් ඇති ව සිට මම දන් නුදුන්නෙමි යි නුදුන් තැනැත්තේ මරණාසන්නයේ දී කැවෙන්නේ ය.

- 40. මාතරං පිතරඤ්චාපි ජිණ්ණකං ගත යොබ්බතං,
පහු සත්තො ත පොසිස්සං ඉති පච්ඡානුතප්පති.
- 41. ආවර්ය මනුසත්ථාරං සබ්බ කාම රසා හරං,
පිතරං අතිමඤ්ඤිස්සං ඉති පච්ඡානුතප්පති.
- 42. සමණේ බ්‍රාහ්මණේ වා පි සීලවත්තෙ බහුස්සුතෙ,
ත පුබ්බෙ පයිරුපාසිස්සං ඉති පච්ඡානුතප්පති.
- 43. සාධු හොති තපො විණ්ණො සත්තො ච පයිරුපාසිතො,
ත ච පුබ්බෙ තපො විණ්ණො ඉති පච්ඡානුතප්පති
- 44. යො ච එතානි ධානානි යොනිසො පටිපප්පති,
කරං පුර්ව කිච්ඡාති ස පච්ඡා නා නුතප්පති.

(12. නි, ජනසන්ධ ජා.)

(40) මම පෙර කායබලය හා ධනබලයක් ඇති ව සිට ද මහලු වී දුබල ව විසූ මාපියන් පෝෂණය නො කෙළෙමි යි මාපිය උපස්ථානය නො කළ තැනැත්තේ පසු කාලයේ දී තැවෙන්නේ ය.

(41) මාගේ ආවායඪී වූ ද අනුසාසක වූ ද කැමති සියලු රසයන් ගෙන දී මා පෝෂණය කළා වූ ද මාගේ පියාණන්ට මම අකීකරු වීමි යි එ සේ කළ තැනැත්තේ පසු කාලයේ දී තැවෙන්නේ ය.

(42) උගත් සිල්වත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් මම පෙර ඇසුරු නො කෙළෙමි යි එසේ නො කළ තැනැත්තේ පසුව තැවෙන්නේ ය.

(43) සුවරිතයෙහි හැසුරුණේ නම් ඉතා මැනව, සත් පුරුෂයන් සේවනය කරන ලද්දේ නම් මැනව, මා ඒ එකකුත් නො කරන ලද්දේය යි ප්‍රමාද වූ තැනැත්තේ මරණාසන්නයේ දී පසු තැවෙන්නේ ය.

(44) යමෙක් මේ කරුණු දශය නුවණින් සම්පූර්ණ කෙරේ ද මිනිසකු විසින් කළ යුතු දෑ සම්පූර්ණ කරගත්තා වූ හෙතෙමේ මහලු කාලයේ දී හා මරණාසන්නයේ දී නො පසුතැවෙන්නේ ය.

45. යස්සෙ තෙ චතුරො ධම්මා සද්ධස්ස සර මෙසිනො,
සච්චං ධම්මො ධීති වාගො ස වෙ පෙච්ච න සොචති.

(සුත්තනිපාත ආලවක සු.)

46. සක් දෙව සුතසොම සබ්භි හොති සමාගමො,
සා නං සධගති පාලෙති නා සබ්භි බහු සධගමො.

47. සබ්භිරෙ ට සමාසෙඨ සබ්භි කුබ්බෙඨ සන්ඨඨං,
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය සෙයොහා හොති න පාපියො.

48. ජ්රන්ති වෙ රාජරථා සුවිත්තා
අථො සර්රම්පි ජරං උපෙති.
සතඤ්ච ධම්මො න ජරං උපෙති
සත්තො හවෙ සබ්භි පටෙදයන්ති.

ශෝක නො වීමේ හේතු

(45) යම් කිසි සැදැහැවත් ගිහියකුට සත්‍යය ය, ධර්මය ය, ධෛර්යය ය, ත්‍යාගය ය යන මේ කරුණු සතර ඇත්තේ නම් ඔහුට මරණින් මතු ශෝක කරන්නට නො වන්නේ ය.

දහස බැගින් අගනා ගාථා සතර

(46) සුතසෝම රජතුමාණෙනි, එක් වරෙක වුව ද සත්පුරුෂයන් හා සමාගමයක් වුව හොත් එය ඔහුට පිහිට වන්නේ ය. අසත්පුරුෂයන් හා කොතෙක් එක් වීම් සිදු වුව ද ඒවායින් පිහිටක් නො වන්නේ ය.

(47) සත්පුරුෂයන් හා එක් විය යුතු ය. මිතුරුකම් පැවැත්විය යුතු ය. සත්පුරුෂයන් ගේ ධර්මය දැනගැනීමෙන් යහපතක් ම වන්නේ ය. නපුරක් නො වන්නේ ය.

(48) මොනවට විසිතුරු කරන ලද රාජරථයෝ ද ඒකාන්ත-යෙන් දිරන්තාහ. ශරීරය ද දිරන්නේ ය. බුද්ධාදි සත්පුරුෂයෝ යම් නිව්වාණයක් ප්‍රකාශ කෙරෙත්ද ඒ නිවන කිසි කලෙක නො දිරන්නේ ය.

49. තභඤ්ච දුරෙ පඨවී ච දුරෙ
 පාරං සමුද්දස්ස තදහු දුරෙ,
 තතො භවෙ දුරතරා වදන්ති
 සතඤ්ච ධම්මො අසතඤ්ච රාජ.

(80 නි. මහාසුක්කසෝම ජා.)

50. ධඤ්ඤං ධනං රජතං ජාතරූපං
 පරිග්ගහඤ්චා පි යදන්ථි කිඤ්චි,
 දාසා කම්මකරා පෙස්සා යෙ වස්ස අනුජ්චිනො,
 සබ්බං තාදය ගන්තබ්බං සබ්බං නික්ඛිජ්ජ ගාමීයං.

51. යඤ්ච කරොති කායෙන වාචාය උදවෙතසා
 තඤ්චි තස්ස සකං භොති තඤ්ච ආදය ගච්ජති,
 තඤ්චස්ස අනුගං භොති ජායා ච අතපායිති.

(49) අභස හා පොළොව ස්වභාවයෙන් එකිනෙකට බොහෝ දුර ය, සමුද්‍රයාගේ එතර හා මෙතර ද එකිනෙකට ඉතා දුර ය. රජතුමාණෙනි, ඒ හැමට ම වඩා සත් පුරුෂ ධර්මය හා අසත්පුරුෂ ධර්මය එකිනෙකට දුර ය.

ගෙන යා හැකි ධනය

(50) ධාන්‍ය ය ධනය ය රිදීය රන්ය තවත් ඇත්තා වූ වස්තුව ය යන සියල්ල ද, දසයෝ ය කම්කරුවෝය පණිවිඩ කරුවෝ ය තවත් තමා නිසා ජීවත් වන්නෝ ය යන සෑම දෙන ම ද මරණින් ඔබ්බට නො ගෙන යා හැකි ය. මරණයේ දී සියල්ල ම හැර යා යුතු ය.

(51) කයින් හා වචනයෙන් ද සිතින් ද යමක් කෙරේ නම් එය ම ඒ තැනැත්තාට සත්‍ය වශයෙන් අයිති දෙය වෙයි. මරණින් ඔබ්බට ඔහු එ පමණක් ම ගෙන යයි. නො හැර ම අනුව එන ජායාව මෙන් ඒ කම්ය ම ඔහු අනුව යන්නේ ය.

52. තස්මා කරෙය්‍ය කල්‍යාණං නිවයං සම්පරාසිකං,
සුඤ්ඤානී පරලොකස්මිං පතිට්ඨා හොත්ති පාණීනං.

(කෝසල සංයුක්ත.)

53. ධනං චජෙ යො පන අධග හෙතු
අධගං චජෙ ජීවිතං රක්ඛමානො,
අධගං ධනං ජීවිතඤ්චාපි සබ්බං
චජෙ තරො ධම්ම මනුස්සරත්තො.

(80 නි. මහා සුත්තසෝම ජා:)

54. ධම්මො හට්ඨෙ රක්ඛති ධම්මචාරී.
ධම්මො සුචිණ්ණො සුබමාවහාති,
ඵසානිසංසො ධම්මේ සුචිණ්ණේ
න දුග්ගතිං ගච්ඡති ධම්මචාරී.

(52) එ හෙයින් මතු වට පිහිට වන පින් රැස් කළ යුතු ය. සත්ත්වයනට පරලොවිහි දී පිහිට වන්නේ පින් ය.

ධම්ම වයභාව

(53) ශරීරාවයවයන් රක්‍ෂා කරනු පිණිස බොහෝ ධනය වුව ද වියදම් කරන්නේ ය. ජීවිතය රකිනු පිණිස ශරීරාවයවයන් වුව ද පරිත්‍යාග කරන්නේ ය. ධම්මය සිහි කරන්නා වූ තැනැත්තේ එය රකිනු පිණිස ධනය ශරීරාවයවය ජීවිතය යන සියල්ල ම පරිත්‍යාග කරන්නේ ය.

(54) ධම්මය තෙමේ ධම්මයෙහි හැසිරෙන තැනැත්තා රක්තේ ය. මනා කොට පිළිපදිනා ලද ධම්මය තෙමේ ඒ සුද්ගලයාට සූප ගෙන දෙන්නේ ය. ධම්මයෙහි හැසිරෙන තැනැත්තේ දුර්ගතියට නො යන්නේ ය. එය ධම්මයෙහි හැසිරීමේ ආනිසංසය ය.

55. නහි ධම්මො අධම්මො ච උගො සම විපාකිනො
අධම්මො තිරසං තෙති ධම්මො පාපෙති සුග්ගතිං

(20 නි. අයෝසර ජා.)

56. කම්ම විප්පා ච ධම්මො ච සීලං ජීවිත මුත්තමං
එතෙන මච්චා සුප්පධන්ති න ගොත්තේන ධනෙන චා

(දෙවනා සංයුත්ත.)

57. වාචං මතං ච පණ්දාය සම්මා
කායෙන පාපාති අකුබ්බමානො.
බවිහන්ත පාතං සර මාචසන්තො
සද්ධො මුදු සංවිභාගි වදඤ්ඤ
සධගාහකො සබ්ලො සණ්ඨවාචො
එත්ත ඨිනො පරලොකං න භායෙ.

(11 නි. උදය ජා.)

(55) ධම්මය ද අධම්මය ද යන දෙක සමාන විපාක ඇත්තේ නොවේ. අධම්මය සත්ත්වයා නරකයට ගෙන යන්නේ ය. ධම්මය සුගතියට පමුණුවන්නේ ය.

මිනිසුන් සුද්ධ වන හැටි

(56) කම්මය ය, ප්‍රඥාව ය, වියභිසමාධානී ධම්මය ය, සිල් ඇති උතුම් ජීවිතය ය යන මේවායින් මිනිසුන් ශුද්ධ වෙති. කුලයෙන් හෝ ධනයෙන් ශුද්ධ නො වෙති.

පරලොවට නො බිය විය යුත්තා

(57) කය වචන සිත යන තුන් දොරින් ම පවි නො කළ යුතු ය. සැදැහැවත් වූ ද මෘදු වූ ද දෙන සුලු වූ ද ප්‍රතිග්‍රාහකයන් ගේ අදහස දැන ක්‍රියා කරන්නා වූ ද චතුර් සංග්‍රහ වස්තුවෙන් ජනයාට සංග්‍රහ කරන්නා වූ ද ප්‍රිය කලා ඇත්තා වූ ද මෘදු කලා ඇත්තා වූ ද කෙනකු විය යුතු ය. ඒ ගුණයන්හි පිහිටි සත්පුරුෂයාට පරලොව ගැන බිය වීමට කරුණක් නැත.

58. යස්සෙනෙ චතුරො ධම්මා වානරින්ද යථා තච,
 සච්චං ධම්මො ධීති වාගො දිට්ඨං සො අතිචත්තති.
 (1 නි. වානරින්ද ජා.)

59. යස්ස එනෙ තයො ධම්මා වානරින්ද යථා තච,
 දක්ඛියං සුරියං පඤ්ඤං දිට්ඨං සො අතිචත්තති.
 (1 නි. තයෝධම්ම ජා.)

60. උක්කච්චෙ සුර මීච්ඡන්ති මන්තිසු අකුතුහලං
 පියෙ ච අත්තපාතමිහි අත්ථෙ ජානෙ ච පණ්ඩිතං.
 (1 නි. මහාසාර ජා.)

සතුරන් මැඩ පැවැත්විය හැකි තැනැත්තා

(58) වානරේන්ද්‍රය, ඔබට මෙන් යමකුට සත්‍යය ය, ඒ ඒ දෙයෙහි තකු දන හැකි ප්‍රඥාව ය, නො පසුබස්නා වීර්යය ය, ආත්ම පරිත්‍යාගය ය යන මේ ධර්ම සතර ඇත්තේ නම් හේ සතුරන් මැඩ ජය ගන්නේ ය.

(59) වානරේන්ද්‍රය, යමකුට ක්‍රියාවෙහි දක්‍ෂ බවය, නිර්භීත බවය, නුවණ ය යන මේ කරුණු තුන ඇත්තේ නම් හෙ තෙමේ සතුරන් දිනන්නේ ය.

සුඛාදියේ දී වුවමනා පුද්ගලයෝ.

(60) සුඛයක් පැමිණි කල්හි නිර්භීත පුද්ගලයකු කැමති වන්නාහ. කළ යුතු නො කළ යුතු දෙයක් පිළිබඳ මන්ත්‍රණයක් ඇති වූ කල්හි කාරණය නො බිඳින යහපත් කථා ඇති මන්ත්‍රී කෙනකු කැමති වන්නාහ. ආහාරපාන ලත් කල්හි ප්‍රිය පුද්ගලයන් කැමති වන්නාහ. ගැඹුරු කරුණක් ඇති වූ කල්හි පණ්ඩිතයකු කැමති වන්නාහ.

61. යො පාණ් හුනෙසු අභෙයං වරං
 පරුපවාද න කරොති පාපං,
 ගිරං පසංසන්ති න තත්ථ සුරං
 හයා හි සන්තො න කරොති පාපං.

(සංයුක්ත නිකාය)

62. දුල්ලහො පුරිසාජ්ඣද්දො න සො සබ්බත්ථ ජායති,
 යත්ථ සො ජායතෙ ධිරො තං කුලං සුඛමෙධති.

(ධ. බුද්ධ චග්ග.)

63. අත්ථමිහි ජාතමිහි සුඛා සභායා
 තුට්ඨි සුඛා යා ඉතරිතරෙන,
 සුඤ්ඤං සුඛං ජීවිත සධ්වයමිහි
 සබ්බස්ස දුක්ඛස්ස සුඛං පභාණං.

ප්‍රශංසා කළ යුතු බියසුල්ලා

(61) සත්ත්වයන්ට හිංසා නො කරමින් හැසිරෙන යමෙක් පරුපවාදයට බියෙන් පව් නො කෙරේ ද මේ කාරණයෙහි ලා බියසුල්ලාට ම පණ්ඩිතයෝ පසසති. ශුරයාට නො පසසති. සත්පුරුෂයෝ බිය නිසා පව් නො කරති.

දුර්ලභ පුරුෂයා

(62) පුරුෂජාතේයයන් ගේ පහළවීම දුර්ලභ ය. යම් තැනක හෙතෙමේ උපන්නේ නම් ඒ කුලය එයින් සැපතට පැමිණෙන්නේ ය.

සැප ගෙන දෙන කරුණු දොළොසක්

(63) කළ යුත්තක් පැමිණි කල්හි යහළුවන් ඇති බව සැපයෙකි. ලද දෙයින් සතුටුවීම සැපයෙකි. ජීවිත කෙළවරේ දී පින් ඇති බව සැපයෙකි. සියලු දුක් නසන අර්හත් ඵලය සැපයෙකි.

- 64. සුඛා මත්තෙය්‍යතා ලොකෙ අථො පෙත්තෙය්‍යතා සුඛා.
සුඛා සාමඤ්ඤතා ලොකෙ අථො බ්‍රහ්මඤ්ඤතා සුඛා.
- 65. සුඛං යාව ජරා සීලං සුඛා සද්ධා පතිට්ඨිතා.
සුඛො පඤ්ඤාය පටිලාහො පාපස්සාකරණං සුඛං.
(ධ. නාග වග්ග.)
- 66. සුඛො බුද්ධානමුප්පාදො සුඛා සද්ධම්ම දෙසනා
සුඛා සධ්දස්ස සාමග්ගි සමග්ගානං තපො සුඛො.
(ධ. බුද්ධ වග්ග.)
- 67. මත්තා සුඛ පරිච්චාගා පස්සෙ වෙ විජුලං සුඛං.
චජෙ මත්තා සුඛං ධිරො සම්පස්සං විජුලං සුඛං.
(ධ. පකිණ්ණක වග්ග.)

(64) ලෝකයෙහි මවට උපස්ථාන කරන බව ද සැපයට කරුණකි. පියාට උපස්ථාන කරන බව ද සැපයට කරුණෙකි. පූර්වදේන්ව උපස්ථාන කරන බව ද සැපයට කරුණකි. පව් දුරු කළ බුදු පසේබුදුවරයන්ට බුද්ධශ්‍රාවකයන්ට උපස්ථාන කිරීම ද සැපයට කරුණෙකි.

(65) ශීලය ජරාව දක්වා ම සැපයට කරුණෙකි. මනා කොට පිහිටි ශ්‍රධාව සැපයට කරුණෙකි. ප්‍රඥාව ලැබීම සැපයට කරුණෙකි. පව් නො කිරීම ද සැපයට කරුණෙකි.

සැපයට හේතු සතරක්

(66) බුදුවරයන් වහන්සේලා ගේ ඉපදීම සැපයට කරුණෙකි. සදහම් දේශනය සැපයට කරුණෙකි. සඩ්ධියා ගේ සමගිය සැපයට කරුණෙකි. සමගි වුවන්ට තපස සැප එළවන්නේ ය.

මහත් සැපයන් ලබනු පිණිස කුඩා සැප හළ යුතු බව.

(67) කුඩා සැප හැර දැමීමෙන් මහත් වූ සැප ලැබිය හැකි බව දක්නේ නම් නුවණැත්තේ මහත් වූ සැප ලැබීම පිණිස ඒ ඒ වේලාවට ලැබිය හැකි කුඩා සැප හරන්නේ ය.

68. ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා සන්තුට්ඨී පරමං ධනං,
විස්සාසා පරමා ඝඤාතී තිබ්බානං පරමං සුඛං

(ධ. සුඛ වග්ග.)

69. සද්ධිධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං
ධම්මො සුවිණ්ණො සුඛමාවහාතී,
සච්චං හවෙ සාදුතරං රසානං
පඤ්ඤා ජිවිං ජිවිතමාහු සෙට්ඨං

(සංයුක්ත.)

70. කිවිජො මනුස්ස පටිලාහො කිවිජං මච්චාන ජිවිතං,
කිවිජං සද්ධම්ම සචනං කිවිජො බුද්ධානමුප්පාදො.

(ධ. බුද්ධ වග්ග.)

උතුම් කරුණු සතරක්.

(68) නිරෝගි බව උතුම් ලාභයෙකි. ලද දෙයින් සතුටු වන බව උතුම් ධනයෙකි. නො නෑ වුව ද විශ්වාසයා උතුම් නෑයා ය. තිවන උතුම් සෑපය ය.

කරුණු සතරක්

(69) ශ්‍රධාව මිනිසාට උතුම් ධනයෙකි. මනා කොට කරන ලද කුසල ධර්මය සෑප ගෙන දෙන්නේ ය. සත්‍යය රසයන් අතුරෙන් උතුම් රසයෙකි. නුවණින් ජීවත් වන්නහු ගේ ජීවිතය ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

දුර්ලභ කරුණු

(70) මනුෂ්‍යාත්මය දුර්ලභ ය. මිනිසා ගේ ජීවිතය අමාරුවෙන් පැවැත්විය යුත්තෙකි. දහම් අසනු ලැබීමත් දුර්ලභ ය. බුදුවරයන් ගේ ඉපදීම ද දුර්ලභ ය.

71. සිලං යාව ජරා සාධු සද්ධා සාධු පතිට්ඨිතා,
පඤ්ඤා තරානං රතනං පුඤ්ඤං වොරෙහි දුහරං.
(දේවතා සංයුක්ත.)
72. අක්කොධෙන ජනෙ කොධං අසාධුං සාධුතා ජනෙ,
ජනෙ කදරියං දුතෙන සච්චෙනාලිකවාදිතං.
(ධ. කෝධ වග්ග.)
73. සබ්බදුතං ධම්මදුතං ජනාති
සබ්බං රසං ධම්මරසො ජනාති,
සබ්බං රතිං ධම්මරතිං ජනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බ දුක්ඛං ජනාති
(ධ. තණ්හා වග්ග.)

කරුණු සතරක්

(71) ශීලය ජරාව දක්වා ම හොඳ ය. මනා කොට පිහිටි ශ්‍රධාව හොඳ ය. ප්‍රඥාව මිනිසුන්ට රක්තයෙකි. පින් සොරුන්ට නො ගත හැකි ය.

දිනුම්

(72) ක්‍රෝධ නො කිරීමෙන් මෙක් කිරීමෙන් ක්‍රෝධ කරන්නා ගෙන් ජය ගත හැකි ය. හොඳ කිරීමෙන් නරක මිනිසා ගෙන් ජය ගත හැකි ය. දීමෙන් මසුරාගෙන් ජය ගත හැකි ය. සත්‍යයෙන් බොරුකාරයා ගෙන් ජය ගත හැකි ය.

(73) ධර්මදනය සියලු දනයන් දිනන්නේ ය. ධර්මසය අන් සියලු රසයන් දිනන්නේ ය. ධර්මශ්‍රවණාදී වශයෙන් ඇතිවන ධර්මය පිළිබඳ වූ ප්‍රීතිය සියලු ප්‍රීතීන් දිනන්නේ ය. තෘෂ්ණාක්‍ෂය සම්බන්ධ නිවීම සියලු දුක් දිනන්නේ ය.

74. න සො රාජා යො අජේය්‍යං ජිනාති
 න සො සමා යො සමාරං ජිනාති,
 න සා හරියා යා පතීනො වීහෙති
 න තෙ සුත්තා සෙ න හරන්ති ජිණ්ණං.

75. න සා සභා යන්ථ න සන්ති සන්තො
 න තෙ සන්තො සෙ න හතන්ති ධම්මං,
 රාගඤ්ච දොසඤ්ච පභාස මොහං
 ධම්මං හතන්තොච හටන්ති සන්තො

(80 ති මහා සුත්තසෝම ජා.)

76. නත්ථි රාග සමො අභිති නත්ථි දොස සමො ගහො,
 නත්ථි මොහ සමං ජාලං නත්ථි තණ්හා සමා නදී

(ධ. මල වග්ග.)

නො දිනය සුත්තෝ

(74) නො පැරදවිය යුතු වූ මාපියන් යමෙක් දිනා ද හේ රජ නො වේ. බොරු නඩු කීම් ආදියෙන් යහළුවන් පරදවන්නේ යහළුවෙක් නො වේ. හිමියාට බිය නො වන භායානිව භායානිවක් නො වේ. ජරපත් මා පියන් පෝෂණය නො කරන්නෝ දරුවෝ නො වෙති.

(75) පණ්ඩිතයන් නැති සභාව සභාවක් නො වේ. දහම් නො කියන්නෝ පණ්ඩිතයෝ නො වෙති. රාග ද්වේෂ මෝහයන් ප්‍රභාණය කොට ධර්මය කියන්නෝ ම පණ්ඩිතයෝ ය.

රාග ද්වේෂ මෝහයෝ

(76) රාගය හා සම වූ අන් ගින්නක් නැත. සතුන් අල්ලා ගන්නා වූ කිඹුල් පිඹුරු ආදීහු එකවරකට එකතු ම අල්ලති, ද්වේෂය එකවර බොහෝ සතුන් ද අල්ලන බැවින් ද්වේෂය හා සමාන සතුන් අල්ලන්නෙක් නැත, මෝහය හා සමාන දැලක් නැත, කෘෂ්ණාව හා සම ගඩගාවක් නැත.

- 77. ලොහො දොසො ච මොහො ච පුරිසං පාප චෙනසං
හිංසන්ති අත්ත සම්ගුතා තචසාරං ච සං ඵලං
(කෝපල සංයුත්ත.)
- 78. දීසා ජාගරතො රත්ති දීසං සන්තස්ස යොජනං,
දීසො බාලානං සංසාරො සද්ධම්මං අවිජානතං.
(ධ. බාල වග්ග.)
- 79. අවරත්ථා බ්‍රහ්මචරියං අලද්ධා යොබ්බතෙ ධනං,
ජිණ්ණ කොඤ්චා ච ඤායන්ති ඛිණ් මච්චෙථ පල්ලලෙ
(ධ. ජරා වග්ග.)
- 80. යො ච උප්පතිතං අත්ථං ඛිප්පමෙච ත බුජ්ඤති,
අමිත්ත චසමන්ථෙති ස පච්ජා අනුතප්පති.

(77) තමන් ගේ ඵලය ම හුණ බට ආදී ගස් නසන්නාක් මෙන් ලෝභ ද්වේෂ මෝහයෝ තමා කෙරෙහි ම ඉපිද පාපාධ්‍යාශය ඇති පුද්ගලයා නසන්නාහ.

බාලයාට සසර දීක් බව.

(78) නො නිදන්නා හට රාත්‍රිය දිග ය. වෙහෙසට පත් වුවහුට යොදුන දිග ය. ධර්මය නො දන් මෝඛයාට සසර දිග ය.

අවස්ථාව ඉක්මවීමෙන් තැවෙන්නට වන බව

(79) මහණ දම් පිරීමට ශක්තිය ඇති තරුණ කාලයේ දී ඵය නො කළෝ ද, ධන සැපයීම කළ හැකි තරුණ කාලයේ දී ඵය නො කළාහු ද, දිය සිදුනු විල් මසුන් නැති මඩේ එරී තැවෙන මහලු කොස්වාලිහිණියන් සේ මහලු කල තැවෙන්නාහ.

සතුරන් ගේ වසභයට පැමිණෙන තැනැත්තා

(80) යමෙක් පැමිණි කරුණ ගැන පිළිපැදිය යුතු ආකාරය වහා තේරුම් නො ගනී ද හේ සතුරන් ගේ වශයට පැමිණෙන්නේ ය. ඔහුට පසුතැවෙන්නට ද සිදු වන්නේ ය.

- 81. යො ව උප්පතිතං අත්ථං ඛිප්පමෙව නිබ්බොධති.
මුච්චතෙ සත්තු සම්බාධා න ව පච්චානුතප්පති.
(4 නි. වානර ඡා.)
- 82. න තස්ස වුද්ධි කුසලප්පසත්ථා
යො වච්චමානො සසතෙ පතිට්ඨං.
තස්සුපරොධං පරිසඬකමානො
පතාරසි මුලවධාය ධිරො.
(5 නි. පලාස ඡා.)
- 83. සධස්ස සාධෙය්‍යමීදං සුචිත්තිතං
පච්චොඬ්ඬිතං පතිකුටස්ස කුටං.
ථාලං වෙ අදෙය්‍යං මුසිකා
කස්මා කුමාරෙ කුලලා නො හරෙය්‍යං
- 84. කුටස්සහි සත්ති කුට කුටා
හටති වා පි තකතිනො තිකතභා.
දෙහි පුත්තතට්ඨ තට්ඨථාලස්ස ථාලං
මා තෙ පුත්තෙ අභාසි තට්ඨථාලො.
(2 නි. කුටවාණිස ඡා.)

(81) යමෙක් පැමිණි කරුණ ගැන පිළිපැදිය යුතු සැටි වහා තේරුම් ගනී ද හේ සතුරු පීඩනයෙන් මිඳෙන්තේ ය. නො පසු තැවෙන්නේ ය.

අතර්ථකාරී දෙයට වැඩෙන්නට නො දිය යුතු බව

(82) යමක් වැඩුණු කල්හි එයින් තමා ගේ පිහිට නැසේ නම්, ඒ දෙයට වැඩෙන්නට ඉඩ දීම පණ්ඩිතයන් විසින් නො පසස්නා ලදී. නුවණැත්තේ එයින් වන විනාශය ගැන සැක කොට එය මුලදී ම නැති කර දැමීමට උත්සාහ කරයි.

කපටිකම් වලට කපටිකම් ඇති බව

(83,84) මෙය පරෙස්සමට තැබූ සීවැල් සභවා ගත් කපටි වෙළෙඳෙකුට බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් කියන ලද්දකි. කුට වාණිජ ජාතකය බලනු.

කපටියාට මේ කපටි කම කරන්නට සිතු හැටි ඉතා හොඳ ය. ඇටවූ උගුල වෙනුවට මේ උගුල ඉතා හොඳ ය. යකඩයෙන්

85. විරම්පි බො තං බාදෙය්‍ය ගදුගො හරිතං යවං
පාරුතො සිහවම්මෙත රවමානොච දුසසි.

(2 නි. සිහවම්ම ජා.)

86. තෙව දුට්ඨෙ නයො අත්ථි න ධම්මො න සුභාසිතං
තික්ඛමං දුට්ඨෙ යුක්ඛප්පෙඨ යො ච සබ්භි න රක්ඛ්ඪති.

(8 නි. දීපි ජා.)

87. නමෙ නමන්තස්ස හපෙ හපන්තං,
කිච්චානුකුඛ්ඛස්ස කරෙය්‍ය කිච්චං
නා තත්ථ කාමස්ස කරෙය්‍ය අත්ථං
අසම්හපන්තම්පි න සම්හපෙය්‍ය.

කළ සිවුල් මීයෝ කක් නම් උකුසුවන් දරුවන් නො ගෙන යන්නේ මන්ද? කපටියන්ට තවත් කපටීහු ඇත. රවටන්තාට තවත් රවටන්තෝ ඇත. සිවුල් නැති වුවහුට ඒවා දෙව. නුඹේ දරුවන් සිවුල් නැති වුවහුට ගෙන යන්නට නො දෙව.

කථා කිරීමේ දෝෂය.

(85) සිංහ සම් පොරවා ගත් මේ කොටඵවාට කලක් නිල් යව කෑ හැකිව තිබුණේ ය. එහෙත් හැඬීමෙන් තමා ම තමා නසා ගත්තේ ය. එය සිංහ සමේ වරද නො වේ.

දුෂ්ටයාට පරාක්‍රමය ම යෙදිය යුතු බව.

(86) දුෂ්ටයාට කාරණයක් නැත. ධර්මයක් නැත. යහපත් වචනයක් නැත. කාරණා ‘කාරණ කීමෙන් හෝ ධර්මය දැක්වීමෙන් හෝ හොඳින් කථා කිරීමෙන් හෝ ඔහු ගෙන් ගැලවිය නො හැකිය. යහපත ඔහුට රුචි නැත. ඔහු කෙරෙහි පරාක්‍රමය ම යෙදිය යුතුය.

නැමිය යුත්තාට නැමිය යුතු බව ආදී කරුණු

(87) තමා කෙරෙහි නැමෙන්නාට නැමිය යුතුය. තමා හපනය කරන්නා හපනය කළ යුතු ය. තමාට වැඩ කරන්නා හට තමා ද වැඩ කළ යුතු ය. තමාගේ අනර්ථයට කැමති තැනැත්තා ට වැඩ නොකළ යුතු ය. තමා හපනය නොකරන්නා ද හපනය නො කළ යුතු ය.

88. වජ්‍ර වජ්‍රතං වනථං න කසිරා
අපෙන චිත්තෙන න සම්භජේය්‍ය
ද්විජො දුමං බිණ්ඵලන්ති කදන්වා
අකද්දං සමික්ඛෙය්‍ය මහා හි ලොකො.

(2 ති. පුට්ඨත්ත ඡා.)

89. අචිත්තිතම්පි සචති චිත්තිතම්පි චිත්ස්සති,
නහි චිත්තාමයා හොගා ඉත්ථියා පුර්වස්ස වා.

(මහා ජනක ඡා.)

90. කින්නු ගිජ්ඣො යොජන සතං කුණපාති අටෙක්ඛති
කස්මා ජාලකද්ව පාසකද්ව ආසජ්ජා'පි න බුජ්ඣසි.

(88) තමා හරතා තැනැත්තා තමා විසින් ද හළ යුතුය. ඔහු හා ස්නේහය පවත්වන්නට නො යා යුතු ය. පහ වූ සිත් ඇත්තා සමග හජනය නො පැවැත්විය යුතු ය. පක්ෂියා පල නැති ගස හැර යන්නාක් මෙන් ඔහු හැර යා යුතු ය. ලෝකය මහත් ය. එකකු නැති කල්හි අනෙකෙක් සොයා ගත යුතු ය.

සිතන සැටියට ම නො වන බව

(89) නො සිතූ දෙය ද සිදු වෙයි. සිතූ දෙය ද සිතූ සැටියට සිදු නො වේ. ස්ත්‍රියකට හෝ වේවා පුරුෂයකුට හෝ වේවා කාහට වුව ද වස්තුව සිතන සැටියට ලැබෙන්නේ නො වේ.

යොදුන් සියයක් දුර දක්නා ගිජුලිහිණියා ලඟ තිබෙන දැල නො දක්නා බව

(90) උගුලට අසු වූ ගිජුලිහිණියාගෙන් බරණැස් රජු ඇසූ ප්‍රශ්නයකි මේ. ගිජු ලිහිණියා සියක් යොදුන් දුර තිබෙන කුණුපය දකී. කුමක් හෙයින් ලඟට පැමිණත් දැල හා උගුල නුදුටුවෙහි ද?

- 91. යද පරාභවො හොති පොසො ජීවිත සධ්ධයෙ,
අථ ජාලකද්ව පාසකද්ව ආසජ්ජා පි න බුජ්ඣධනි
(නි. ගිජ්ඣ ජා.)
- 92. අසාතං සාතරූපෙන පියරූපෙන අජ්ජියං,
දුක්ඛං සුඛස්ස රූපෙන පමත්තමනි චත්තනි.
(1 නි. අසාතරූප ජා.)
- 93. තදෙවෙකස්ස කල්‍යාණං තදෙවෙකස්ස පාපකං,
තස්මා සබ්බං න කල්‍යාණං සබ්බං වා පි න පාපකං.
(1 නි. අසිලක්ඛණ ජා.)
- 94. ජීවකකද්ව මතං දිස්වා ධනපාලිකද්ව දුග්ගතං,
පන්ථකකද්ව චතෙ මුල්ලහං පාපකො පුතරාගමී
(1 නි. නාමසිද්ධි ජා.)

(91) ගිජුලිහිණියාගේ පිළිතුර: ජීවිතාවසානයේ සත්ත්වයාගේ පිරිහීම යම් කලෙක එළඹ සිටී ද එකල්හි ළඟට පැමිණියේ ද දැල හා උගුල නො පෙනෙන්නේ ය.

ප්‍රමත්තයා පෙළෙන බව

(92) නො මනා දෙය මනා දෙයක ආකාරයෙන් ද අප්‍රිය දෙය ප්‍රිය දෙයක ආකාරයෙන් ද දුක සැපයේ ආකාරයෙන් ද ප්‍රමත්ත පුද්ගලයා යටකර පෙළෙන්නේ ය.

සියල්ලම හොඳ හෝ නො හොඳ නො වන බව

(93) එය ම කෙනකුට යහපතක් වේ. කෙනකුට නපුරු වේ. එබැවින් සියල්ල ම හොඳ ද නොවේ. තරක ද නො වේ.

නම් සොයන්නට ගිය පාපකයා

(94) හොඳ නමක් සොයන්නට ගිය පාපකයා, ජීවකයා මැරී සිටිනු දැක ධනපාලි දිළිඳුව සිටිනු දැක පන්ථකයා මත්මුලා වී සිටිනු දැක හැරී ආයේ ය. (නාමසිද්ධි ජාතකය බලනු.)

95. තවෙන සුඛ දුක්ඛෙන පොරාණාති පිටියති,
තස්මා අස්සක රක්ඛදා ච කිට්ඨො පියතරො මම.

(2 නි. අස්සක ජා.)

96. දිපාදකො යං අසුචි දුග්ගන්ධො පරිහිරති,
තා තා කුණප පරිපුරො විස්සවත්තො තතො තතො

97. එතාදිසෙන කායෙන යො මඤ්ඤෙ උත්තමෙනවෙ,
පරං වා අවජානෙය්‍ය කිමඤ්ඤත්‍ර අදස්සනා

(සු. නි. විජය සුත්ත.)

98. සබ්බෙ තසන්ති දණ්ඩස්ස සබ්බෙ
හායන්ති මච්චුතො,
අත්තාතං උපමං කත්වා න හනෙය්‍ය න සාතයෙ.

අළුත් සැපදුක් වලින් පරණ ජීවා වැසෙන බව

(95) මෙය අස්සක රජුගේ දේවිය ගොම කුරුමිණිව ඉපද ගොම කුරුමිණියකු සමග හැසිරෙන කල්හි කියන ලද්දෙකි. අලුත් සැපදුක් වලින් පරණ සුවදුක් වැසෙන්නේය, එබැවින් අස්සක රජුට වඩා ගොම කුරුමිණි සැමියා ම දැන් මට අතිශයින් ප්‍රිය ය, (අස්සක ජාතකය බලනු.)

උඩඟු වීම මෝඩ කමක් බව

(96) දෙපයක් ඇත්තා වූ මේ මිනිස් කය දුගඳ ය. දුගඳ නැති වීම පිණිස සුවඳ වර්ගවලින් යුක්ත කොට පරිහරණය කරනු ලැබේ. නානා කුණුපයන් ගෙන් පිරුණේ ය. ඒ ඒ තැනින් අපවිත්‍ර දැ වගුරුවන්නේ ය.

(97) එබඳු කයක් ඇතිව යමෙක් උඩඟු වන්නට සිතා ද අනුන් හෝ පහන් කොට සිතා ද, එය මෝඩ කම හැර අන් කුමක් ද?

අනුන්ට හිංසා නො කළ යුතු බව

(98) සියලු සත්ත්වයෝ ම ජීවිතයට බිය වෙති. සියලු සත්ත්වයෝ මරණයට බිය වෙති. තමා උපමා කොට අනුන්ට ජීවිත නො කළ යුතු ය. නො මැරිය යුතු ය.

99. සුඛකාමානි භූතානි යො දණ්ඩෙන විහිංසති,
අත්තනො සුඛමෙසානො පෙච්ච සො න

ලගතෙ සුඛං.

(ධ. දණ්ඩ වග්ග.)

100. මොසො ජාති ච චණ්ණො ච සීලමෙච කීරුත්තමං,
සීලෙන අනුපෙතස්ස සුතෙතත්ථො න විජජති.

(5 නි. සීලවිමංසන ජා.)

පඨමං සතකං.

(99) තමන් ගේ සෑපයට කැමති යමෙක් තමා මෙන් ම සෑප කැමති සත්ත්වයන්ට හිංසා කෙරේ ද, හෙතෙමේ මතු අත් බැවිහි සෑප නො ලබන්නේ ය.

සිල් නැත්තහු ගේ උගත් කමෙන් වැඩක් නැති බව

(100) ජාතියත් ශරීර වණියත් දෙක හිස් ය. ඒවායින් වැඩක් නැත. ශීලය ම උතුම් ය. සිල් නැත්තහු ගේ උගත් කමෙන් ද වැඩෙක් නැත.

බුද්ධභිති සංග්‍රහයේ

ප්‍රථම ගතකය.

නමි.

1. එවං මිත්තවතං අත්ථා සබ්බෙ හොන්ති පදක්ඛිණා,
භංසා යථා ධනරට්ඨා ඝට්ඨාති සධ්දි මුපාගමුං.
(80 ති. චූලභංස ඡා.)
2. කරෙ සරික්ඛො අථවා පි සෙට්ඨො
තිහිතකො වා පි කරෙය්‍ය මිත්තො,
කරෙය්‍යුං තෙ ව්‍යසනෙ උත්තමත්ථං
යථා අභං කුසනාපි රුචායං.
(1 ති. කුසනාපි ඡා.)
3. අපි වෙ දුබ්බලො මිත්තො මිත්තධම්මෙසු තිට්ඨති,
යො ඝට්ඨාතකො ච බන්ධු ච සො මිත්තො සො ච
මෙ සබ්බා
දධීති. මාතිමඝද්දිත්ථො සිගාලො මම පාණදො.
(2 ති. ගුණ ඡා.)

මිත්‍රයන් ඇති බව අර්ථ සිටියට හේතු වන බව

(1) යම් සේ ධනරට්ඨ සුමුඛ යන භංසයෝ වැද්දගෙන් මිදී සිය නෑයන් වෙත ගියාහු ද, එ මෙන් යහපත් මිතුරන් ඇතියවුන්ට සකලාර්ථයෝ සිදු වෙති.

හැම දෙනම මිතුරු කර ගත යුතු බව

(2) මෙය වැළුප් පළුරේ වෙසෙන දුබල දෙවියා ගේ උපකාරයෙන් සිය විමන රැක ගත් බලවත් දෙවියකු වූ බුරුද ගස විසූ දෙවියකු ගේ ප්‍රකාශයකි. යම් සේ බුරුද ගස වෙසෙන බල වත් වූ මම වැළුප් පළුරේ වෙසෙන දුබල දෙවියා හා මිතුරුකම් කෙළෙම් ද, එමෙන් සම වූවන් සමග ද මිතුරු කම් පවත්වන්නේ ය. ශ්‍රේෂ්ඨයන් සමග ද මිතුරු කම් පවත්වන්නේ ය. දුබලයන් සමග ද මිතුරු කම් පවත්වන්නේ ය. ඔවුහු ව්‍යසනයෙහි දී වටිනා වැඩ කරන්නාහ.

දුබල වූ මිතුරා ගේ උසස් බව

(3) මෙය සිංහයකු විසින් මඩේ එරි සිටියදී එයින් ගැලවීමට තමාට උපකාර කළ හිවලකු ගැන සිංහ දෙනට කියන ලද්දකි.

- 4. මිත්තො හට්ඨෙ සත්තපදෙන හොති සභායො පන ද්වාදසකෙන හොති, මාසද්ධමාසෙන ච ඤාති හොති තතුත්තරං අත්තසමො පි හොති.

(1 හි, කාලකණ්ණි ජා.)

- 5. න නං උමිභයතෙ දිස්වා න ච නං පටිනන්දති, චක්ඛුතිචස්ස තදදති පටිලොමඤ්ච චත්තති.
- 6. අමිත්තෙ තස්ස හජති මිත්තෙ තස්ස න සෙවති, චණ්ණකාමෙ තිචාරෙති අක්කොසත්තෙ පසංසති.

ඉදින් දුර්වල වූ ද මිතුරෙක් මිත්‍ර ධර්මයෙහි මනාකොට පිහිටා සිටී නම් හෙතෙමේ නෑයෙක් ද වෙයි. බන්ධුවරයෙක් ද වෙයි. මිත්‍රයෙක් ද වෙයි. එක්ව හැසිරෙන යහළුවෙක් ද වෙයි. දළ ඇත්තිය, ඒ සිවලා පහත් කොට නො සිතව, උභ මාගේ ප්‍රාණය දුන්නේ ය.

මිත්‍ර චත සෑටි

(4) සත් පියවරක් එක්ව ගමන් කිරීමෙන් මිත්‍රයෙක් වේ. දෙළොස් දිනක් එක්ව විසීමෙන් සභායකයෙක් හෙවත් එක්ව හැසිරෙන යහළුවෙක් වේ. මසක් හෝ අඩ මසක් එක්ව විසීමෙන් නෑයෙක් වෙයි. එයට වැඩි කලක් එක්ව විසීමෙන් තමා හා සම වූවෙක් වේ.

අමිතුරන් ගේ ලකුණු

(5) මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයා හෙවත් අමිතුරා අනෙකා දැක සතුටු බවක් නො දක්වයි. අනෙකාගේ කථාවට අනුබල දීම් වශයෙන් කථා නො කරයි. අනෙකා තමා දෙස බලන කල්හි නො බලයි. අනෙකා ගේ කථාවට විරුධ වෙයි.

(6) අනෙකා ගේ සතුරන් ආශ්‍රය කරයි. අනෙකා ගේ මිත්‍රයන් හජනය නො කරයි. අනෙකා ගේ ගුණ කියනු කැමතියන් වළක්වයි. අනෙකාට බණින අය පසසයි.

- 7. ගුය්හකද්ව තස්ස තක්ඛාති තස්ස ගුය්හං න ගුහති,
කම්මං තස්ස න චණ්ණෙති, පඤ්ඤස්ස නප්පසංසති.
- 8. අගචෙ තන්දති තස්ස ගචෙ තස්ස න තන්දති,
අච්ඡර්සං ගොජනං ලද්ධා තස්ස තුප්පජ්ජතෙ සති.
- 9. තතො නං නානුකම්පති අහො සොපි ලගෙය්‍යතො
ඉච්චෙ තෙ සොලසාකාරා අමීත්තස්මිං පතිට්ඨතා.
යෙහි අමීත්තං ජාතෙය්‍ය දිස්වා සුත්වා ච පණ්ඩිතො.
- 10. පචුත්ථං චස්ස සරති, ආගතං අභිතන්දති,
තතො කෙලායිතො ගොති වාචාය පටිතන්දති.

(7) තමා ගේ රහස් අනෙකාට නො කියයි. අනෙකාගේ රහස් නො සභවයි. අනෙකා ගේ වැඩ වල ගුණ නො කියයි. අනෙකා ගේ තුවණ වණිනා නො කරයි.

(8) අනෙකා ගේ පිරිහීමට කැමති වෙයි. දියුණුවට නො කැමති වෙයි. අමුතු හොඳ බොජුනක් ලත් කල්හි අනෙකා සිහි නො කරයි.

(9) අහෝ මාගේ මිත්‍රයාටත් මෙයින් ලදහොත් හොඳ ය යි අනුකම්පාවෙන් නො සිතයි. මේ කරුණු සොළොස අමිත්‍රයා කෙරෙහි පිහිටියේ ය. තුවණැත්තේ ඒවා අසා දැක ද අමිත්‍රයා හැදින ගන්නේ ය.

මිතුරා ගේ ලකුණු

(10) වෙන් ව වෙසෙන්නා වූ අනෙකා සිහි කරයි. ආ කල්හි සතුටු වෙයි. ඉක්බිති ඔහුට ආදරය දක්වයි. ප්‍රිය වචනයෙන් පිළිසඳර කලා කරයි.

11. මිත්තෙ තස්සෙ ච භජති අමිත්තෙ තස්ස න සෙවති,
අක්කොසත්තෙ නිචාරෙති, චණ්ණකාමෙ පසංසති.
12. ගුය්හඤ්ච තස්ස අක්ඛාති, තස්ස ගුය්හඤ්ච ගුහති,
කම්මඤ්ච තස්ස චණ්ණෙති පඤ්ඤං තස්ස පසංසති.
13. භවෙ ච තන්දති තස්ස, අභවෙ තස්ස න තන්දති,
අච්ඡරියං භොජනං ලද්ධා, තස්ස උප්පජ්ජතෙ සති
තතො නං අනුකම්පති අහො සො පි ලභෙය්‍යතො
14. ඉච්චෙ තෙ සොලසාකාරා මිත්තස්මිං සුච්චතිච්චිතා,
යෙහි මිත්තඤ්ච ජාතෙය්‍ය දීස්වා සුත්වා ච පණ්ඩිතො

(12 නි. මිත්තාමිත්ත ජා.)

(11) අනෙකාගේ මිතුරන් ම භජනය කරයි. සතුරන් භජනය නො කරයි. ආක්‍රෝෂ කරන්නවුන් වළක්වයි. ගුණ කියනුවන්ට පසසයි.

(12) තමා ගේ රහස් අනෙකාට කියයි. අනෙකාගේ රහස් ද සභවයි. අනෙකාගේ වැඩ වල ගුණ කියයි. අනෙකා ගේ නුවණ පසසයි.

(13) අනෙකා ගේ දියුණුවට සතුටු වෙයි. පිරිහීමට නො කැමති වෙයි. ආශ්චයභීවත් භෝජනයක් ලද කල්හි සිහි කරයි. අහෝ මාගේ යහඵ්වාටත් මෙයින් ලද හොත් හොඳ යයි අනුකම්පා සහගතව සිතයි.

(14) මේ කරුණු සොළොස මිත්‍රයා කෙරෙහි මනා කොට පිහිටියේ ය. ඒවා දැක ද අසා ද නුවණැත්තේ ඒ කරුණු වලින් සැබෑ මිතුරා හැඳින ගන්නේ ය.

- 15. අඤ්ඤදත්ථුහරො මිත්තො යො ච මිත්තො චච්චරො
අනුජ්ජියඤ්ඤව යො ආහ අපායෙසු ච යො සඛා.
- 16. එතෙ අමිත්තෙ චත්තාරො ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො
ආරකා පරිච්චේය්‍ය මග්ගං පටිගයං යථා.
- 17. උපකාරො ච යො මිත්තො යො ච මිත්තො සුඛෙ දුඛෙ.
අත්ථක්ඛායී ච යො මිත්තො යො ච මිත්තානුකම්පකො.
- 18. එතෙ ඛො මිත්තෙ චත්තාරො ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො.
සක්කච්චං පයිරුපායෙය්‍ය මාතා පුත්තං ච මරසං.

(දීඝ ති. සිගාල සුත්ත)

මිත්‍රයන් වැනි සතුරෝ

(15-16) ගැනීමට ම මිතුරු වන අඤ්ඤදත්ථුහර නම් මිත්‍රයා ය, වචනයෙන් පමණක් සංග්‍රහ කරන චච්චරම නම් මිත්‍රයා ය, අනෙකා සතුටු වන ලෙස හොඳ තරක දෙකම වණිනා කරන අනුජ්ජියභාණී නම් මිත්‍රයා ය, නො මනා දෑ කිරීමට පමණක් එක් වන අපායසභාය නම් මිත්‍රයා ය යන මේ මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයන් සතර දෙන හැඳින ගෙන නුවණැත්තේ නපුරු මගකින් මෙන් ඔවුන්ගෙන් වෙන් වන්නේ ය.

සැබෑ මිතුරෝ

(17-18) යම් මිත්‍රයෙක් උපකාර කෙරේ ද, යම් මිත්‍රයෙක් සැප දුක් දෙකහි සමච සිටී ද, යම් මිත්‍රයෙක් දියුණුවේ මග කියා ද, යම් මිත්‍රයෙක් අනුකම්පා කෙරේ ද, නුවණැත්තේ ඒ මිත්‍රයන් සතර දෙන මෙ සේ හැඳින මවක් සිය කුසෙහි උපන් දරුවකු භජනය කරන්නාක් මෙන් මනා කොට සේවනය කරන්නේ ය.

- 19. දුද්දදං දදති චිත්තං දුක්කරං වා පි කුබ්බති,
අථො පිස්ස දුරුත්තාති බමති දුක්ඛයාති පි.
- 20. ගුස්භඤ්ච තස්ස අක්ඛාති, ගුස්භස්ස පරිගුහති,
ආපදසු න ජහති, ඛිණේන නාති මඤ්ඤති.
- 21. යස්මිං ඵතාති ධානාති සංචිජ්ජන්ති ධ පුත්තලො,
සො මිත්තො මිත්තකාමෙහි හජ්ජබ්බො තථා වීධො
(අංගුත්තර සත්තක නි.)
- 22. පියො ච ගරු භාවනියො චත්තා ච චචතක්ඛමො,
ගමිහිරඤ්ච කථං කත්තා නො චට්ඨානෙ නියොජයෙ
- 23. යස්මිං ඵතාති ධානාති සංචිජ්ජන්ති ධ පුත්තලො,
සො මිත්තො මිත්තකාමෙන අත්ථ කාමානුකම්පකො
අපි නාසිය මානෙත හජ්ජබ්බො තථා වීධො
(අංගුත්තර සත්තක නි.)

කල්‍යාණ මිත්‍රයා.

(19-20-21) යමෙක් මිතුරා හට දීමට දුෂ්කර වූ චට්තා දෙය දේ ද, මිත්‍රයා චෙත්‍රචෙන් දුෂ්කර දැ කෙරේද, වැරදීම් කිපීම් නිසා මිත්‍රයා විසින් කියවුණු ඉවසීමට දුෂ්කර වචන වුව ද ඉවසා ද, කමාගේ රහස් මිත්‍රයාට කියා ද, මිත්‍රයා ගේ රහස් කමා ගේ රහස් මෙන්ම සභවා ද, විපත් වලදී නො හරි ද, ධනය ඤයචීම කරණ කොට පහත් කොට නො සිතා ද, යම් පුද්ගලයකු කෙරෙහි මේ කරුණු සත ඇත්තේ ද එබඳු වූ ඒ මිත්‍රයා මිත්‍රයන් සොයන්නවුන් විසින් සේවනය කළ යුතු ය.

තෙරපන කල්හි ද නො හල යුතු කල්‍යාණ මිත්‍රයා

(22-23) යම් මිත්‍රයෙක් ප්‍රිය වේද, ගරු කළ යුතු වේද, ප්‍රශංසා කළ යුතු වේද, කළ යුත්ත නො කළ යුත්ත කියාදීමෙහි සමත් වේ ද, වචනය ඉවසන්නේ හෙවත් අවවාද පිළිගන්නේ වේ ද, ගැඹුරු කථා කියන්නේ වේ ද, ආශ්‍රය කරන්නා නො මනා ක්‍රියාවෙහි නො යොදවන්නේ වේ ද, මේ කරුණු සත යම් පුද්ගලයකු කෙරෙහි ඇත්තේ ද, අර්ථය කැමැත්තා වූ අනුකම්පා කරන්නා වූ ඒ මිත්‍රයා මිත්‍රයන් කැමති වන්නහු විසින් තෙරපනු ලබන කල්හි ද නො හැර හජ්ජනය කළ යුතු ය.

- 24. සත්ථො පටසතො මිත්තං මාතා මිත්තං සබ්බෙ සරෙ,
සභායො අත්ථ ජාතස්ස හොති මිත්තං පුතප්පුතං
සයං කතාති පුඤ්ඤාති තං මිත්තං සමිපරාසිකං.
(දේවතා සංයුක්ත)
- 25. යස්ස රුක්ඛස්ස ජායාය නිසිදෙය්‍ය සයෙය්‍ය වා,
ත තස්ස සාඛං ගඤ්ඤෙය්‍ය මිත්ත දුඛගොහි පාපකො.
(පකිණ්ණක නි. සාධිත ජා.)
- 26. කුට්ඨි කිලාසි ගචති යො මිත්තානං ඉධද්දුහි,
කායස්ස හෙද මිත්තද්දු තිරයං යො උපපජ්ජති.
(30 නි. මහා කපි ජා.)
- 27. පහුත ගක්ඛො ගචති විප්පචුත්ථො සකා සරා,
ඛහුතං උපජ්ජන්ති යො මිත්තානං ත දුහති.

නොයෙක් කරුණු වලට මිත්‍රයෝ

(24) ස්වකීයයන් ගෙන් වෙන් ව හැසිරෙන්නහුට එක් ව හැසිරෙන වෙළඳ සමූහය මිත්‍ර ය. සිය නිවසේ දී මව මිතුරිය ය. කළ යුතු දෙයක් එළඹ සිටි කල්හි යහළුවා නැවත නැවතත් මිත්‍ර ය. තමා විසින් කළ යම් පිනක් වේ නම් එය පරලෙවිහි දී මිත්‍ර ය.

මිත්‍ර ද්‍රෝහි කම

(25) යම් ගසෙක සෙවනේ හිඳ ගත්තේ හෝ හොක්කේ හෝ වේ නම් එ ගස අතු නො බිඳින්නේ ය. මිත්‍ර ද්‍රෝහියා පවිකාරයෙකි.

(26) යමෙක් මිත්‍රයන්ට ද්‍රෝහි වේ ද, හෙතෙමේ මෙලොව දී ම, කුෂ්ඨ රෝග ඇත්තෙක් ද වන්නේ ය. සුදු කබර රෝගය ඇත්තෙක් ද වන්නේ ය. මරණින් මතු ඒ මිත්‍ර ද්‍රෝහියා නරකයෙහි උපදන්නේ ය.

මිත්‍රයන්ට හිතවත් වීමේ අනුසස්

(27) යමෙක් මිත්‍රයන්ට ද්‍රෝහි නො වේ ද, හෙතෙමේ සිය නිවසින් බැහැර විසුයේ ද බොහෝ ආහාර ලබයි. ඔහු නියා බොහෝ දෙන ද ජීවත් වෙති.

- 28. යං යං ජනපදං යාති නිගමෙ රාජධානියො.
සබ්බත්ථ පුජනො හොති යො මිත්තානං න දුගති.
- 29. තාස්ස වොරා පසගන්ති නාතිමඤ්ඤෙති බත්තියො.
සබ්බෙ අමිත්තෙ තරති යො මිත්තානං න දුගති.
- 30. අක්කද්ධො සසරං එති සභාය පටිනන්දිනො.
ඤාතීනං උත්තමො හොති යො මිත්තානං න දුගති.
- 31. සක්කත්වා සක්කතො හොති ගරු හොති සගාරවො.
ටණ්ණකිත්ති හතො හොති යො මිත්තානං න දුගති.
- 32. පුජකො ලගතෙ පුජං වන්දකො පටි වන්දනං.
යසො කිත්තිඤ්ච පජපොති යො මිත්තානං න දුගති.

(28) යමෙක් මිත්‍ර ද්‍රෝහී නො වේ ද, හේ යම් යම් ජනපදයකට නියමිගමකට රාජධානියකට යේ ද සෑම තැනදී ම පුදනු ලබන්නේ වේ.

(29) යමෙක් මිතුරන්ට ද්‍රෝහී නො වේ ද, ඔහුට සොරු පීඩා නො කරන්නාහ. රජ ද ඔහු පහත් කොට නො සලකන්නේ ය. හේ සියලු සතුරන් ඉක්මවන්නේ ය.

(30) යමෙක් මිත්‍ර ද්‍රෝහී නො වේ ද, සිය නිවෙසින් බැහැර ගියා වූ හෙතෙමේ සභාවෙහි ගුණ කථා අසා සතුටු වූයේ කෝපයක් නැති ව සිය නිවසට එන්නේ ය. හෙතෙමේ නෑයන්ට උත්තම ද වන්නේ ය.

(31) යමෙක් මිත්‍රයන්ට ද්‍රෝහී නො වේ ද, හෙතෙමේ අනුන්ට සත්කාර කොට තෙමේ ද සත්කාර ලබන්නේ ය. අනුන් කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ තෙමේ ද අනුන්ගේ ගෞරවයට හිමි වේ. ඉදිරියෙහි කරන ගුණ වණිතාව හා දුර පැතිරෙන ගුණ වණිතාව ඇතිව හැසිරෙන්නේ වේ.

(32) යමෙක් මිත්‍ර ද්‍රෝහී නො වේ ද, හෙතෙමේ අනුන්ට පුජා කරන්නේ තෙමේ ද පුජා ලබයි. අනුන්ට වදින්නේ තෙමේ ද වැළුම් ලබයි. යසසට ද කීර්තියට ද පැමිණේ.

- 33. අඟ්ගි යථා පඨප්ලති, දෙවතා ච විරොචති,
සිරිසා අපහිතො හොති යො මිත්තානං න දුහති.
- 34. ගාවො තස්ස පජායන්ති ඛේතනෙ චූත්තං විරුහති,
චූත්තානං ඵල මස්නාති, යො මිත්තානං න දුහති.
- 35. දරිතො පබ්බතාතො චා රුක්ඛාතො පතිතො තරො
චූතො පතිට්ඨං ලහති, යො මිත්තානං න දුහති.
- 36. විරුද්ධ මූල සත්තානං තිශ්‍රොධ මිච මාලුතො,
අමිත්තා නප්පසහන්ති යො මිත්තානං න දුහති.

(මහා ති. මූගපක්ඛ ජා.)

- 37. අදෙයොසු දදං දනං දෙයොසු නප්පචෙච්ඡති,
ආපාසු ව්‍යසනං පත්තො සභායං නාධිගච්ඡති.

(33) යමෙක් මිත්‍රද්‍රෝහී නො වේ ද, හෙතෙමේ ලෝක-
යෙහි ගින්නක් මෙන් දිලිසෙ යි. දෙවියකු මෙන් බබලයි. ශ්‍රියා
ඇත්තෙක් වේ.

(34) යමෙක් මිත්‍ර ද්‍රෝහී නො වේ ද, ඔහුට ගවයෝ බෝ
වෙති. කෙනෙහි වජ්‍රල දෙය මැනවින් වැඩේ. වජ්‍රල දේවල ඵල
අනුභව කරන්නට ලැබේ.

(35) යමෙක් මිත්‍ර ද්‍රෝහී නො වේද, ඒ මිනිස් තෙමේ පෘථිවි
පඵත විවරයකට වැටුණේ හෝ පඵතයකින් වැටුණේ හෝ
ගසකින් වැටුණේ හෝ පිහිට ලබ යි.

(36) යමෙක් මිත්‍ර ද්‍රෝහී නො වේ ද, වැඩුණු මුල් ඇති
නුගගසකට සුළඟ පීඩා නො කරන්නාක් මෙන් ඒ සත්පුරුෂයාට
අමිත්‍රයෝ පීඩා නො කෙරෙති.

විපතේ දී මිත්‍රයන් ලබන නො ලබන අය

(37) යමෙක් තමාට පෙර උපකාර කළවුන්ට උපකාර නො
කරමින් උපකාර නො කළවුන්ට උපකාර කෙරේ ද හෙතෙමේ
විපතේ දී දුකට පැමිණියේ යහළුවකු නො ලබයි.

**38. නා දෙයොසු දදං දනං දෙයොසු යො පචෙච්ජති,
ආපාසු ව්‍යසනං පත්තො සභාය මධිගච්ජති**

(4 නි. මහා අස්සාරෝහ ජා.)

**39. අච්චාතික්ඛණ සංසග්ගා අසමොසරණෙන ව.
එතෙන මිත්තා ජීරත්ති අකාලෙ යාවතාය ව.**

**40. තස්මා නා හික්ඛණං ගච්ජෙ න ව ගච්ජෙ වීරා වීරං.
කාලෙන යාවං යාවෙය්‍ය එවං මිත්තා න ජියරෙ
අති වීරං නිවාසෙන පියො හටති අප්පියො.**

(50 මහාබෝධි ජා.)

**41. යො පරෙසං වචනානි සද්දහෙථ යථාතථං
බ්ජපං හිජ්ජෙථ මිත්තස්මිං වෙරඤ්ච පසචෙ බහුං.**

(38) යමෙක් පෙර තමාට උපකාර නො කළවුන්ට උපකාර නො කරන්නේ උපකාර කළවුන්ට උපකාර කෙරේ ද, හෙතෙමේ විපතේ දී දුකට පැමිණියේ යහළුවන් ලබයි.

මිතුරුකම ලිහිල් වීමේ හේතු

(39) පමණ ඉක්මවා නිතර ම ආශ්‍රය කිරීමෙන් ද, ආශ්‍රයට නො යාමෙන් ද, නො කල්හි ඉල්ලීමෙන් ද යන මේ කරුණු වලින් මිත්‍රභාවය දීර යි.

(40) එ බැවින් නිතරම ආශ්‍රයට නො යන්නේ ය. බොහෝ කල් ආශ්‍රය හැර සිට ද නො යන්නේ ය. ඉල්ලීමක් කරන හොත් සුදුසු වේලාවක දී ම කරන්නේ ය. මෙසේ පැවතීමෙන් මිත්‍ර බව නො දීරන්නේ ය.

දීර්ඝ කාලයක් එක්ව විසීමෙන් ද ප්‍රියයා අප්‍රිය වන්නේ ය.

මිත්‍ර හේදයේ හේතු

(41) යමෙක් අනුන් හේ කිම් එසේමය යි විශ්වාස කෙරේ ද, හේ මිත්‍රයන්ගෙන් වහා බිඳෙන්නේ ය. ඔහුට වෙර ද බොහෝ වන්නේ ය.

42. න සො මිත්තො යො සද අප්පමත්තො
 ගෙදනුසධිකි රත්ඨ මෙවා නුපස්සි,
 යස්මිකද්ව සෙති උරසි ට පුත්තො
 ස වෙ මිත්තො යො අගෙජ්ජො පරෙහි.

(5 නි. වණ්ණාරෝහ ඡා.)

43. සවෙ පි සත්තො විටදන්ති, ඛප්පං සන්ධියරෙ පුන,
 බාලා පත්තාව හිජ්ජන්ති න තෙ සමථ මජ්ඣගු.
 44. එතෙ හියො සමායන්ති සන්ධි තෙසං න ජීරති,
 යො වාධිපත්තං ජානාති යො ට ජානාති දෙසනං

නො බිදෙන මිතුරා

(42) යමෙක් නිරන්තරයෙන් ම අනෙකා ගැන සැකයෙන් සිදුරු ම සොයා ද, හෙතෙමේ මිත්‍රයෙක් නො වේ. මවගේ ළයෙහි දරුවකු නිදන්නාක් මෙන් යමකු ගේ ළයෙහි සැක නැතිව සයනය කෙරේ ද, අනුන් විසින් නො බිඳවිය හැක්කා වූ හෙතෙමේ ම ජීකාන්ත මිතුරා ය.

සත් පුරුෂයන් ගේ විරෝධය

(43) ඉදින් සත්පුරුෂයෝ ඔවුනොවුන් විරුධ වූවාහු ද වහා සමගියට පැමිණෙති. අඤයෝ මැටිබදුන් බිඳෙන්නාක් මෙන් ඔවුනොවුන් බිඳෙති. ඔවුහු නැවත සමගියට නො පැමිණෙති.

මිත්‍රත්වය නො බිඳින්නෝ

(44) යමෙක් තමා අතින් වූ වරද වරදක් බව දැනී ද, යමෙක් වරද කළහු විසින් කරන සමාව ඉල්ලීම පිළිගන්නට දැනී ද, ඔවුහු බිඳුනාහු ද නැවත සමගියට පැමිණෙති. ඔවුන්ගේ මිත්‍ර සන්ධිය නො දිරයි.

45. එසො හි උත්තරීතරො භාරවාහො ධුරන්ධරො,
යො පරෙසාධිපත්තානං සයං සන්ධාතු මරහති.

(4 නි. කස්සපමන්දිය ඡා.)

46. අසම්පදනෙතිතරීතරස්ස
බාලස්ස මිත්තාති කලී හවන්ති,
තස්මා හරාමී භුසං අභිචමානං
මා මෙ මිත්ති ජයිත්ථ සස්සතාය.

(1 නි අසම්පදන ඡා.)

47. න හපෙ පාපකෙ මිත්තෙ න හපෙ පුරිසාධමෙ
හපෙථ මිත්තෙ කලාභේ හපෙථ පුරිසුත්තමෙ.

(ධ. පණ්ඩිත වග්ග)

48. චිතසද්ධං න සෙවෙය්‍ය උදපානං ච නොදකං,
සවෙ පි නං අනුබභේ වාරි කද්දම ගන්ධිකං.

(45) යමෙක් අනුන් කළ අපරාධ ඉවසීමට සමත් වේ ද, හෙ තෙමේ මිත්‍රත්වය නමැති බර උසුලන්නවුන්. අතර, ගෙන යන්නවුන් අතර උසස් ම තැනැත්තා වන්නේ ය.

(46) මිත්‍රයකු විසින් දෙන මද වූ හෝ බොහෝ වූ හෝ දෙය නො ගැනීමෙන් බාලයා ගේ මිත්‍රයෝ බිඳෙති. එ බැවින් මොහු ගේ හා මාගේ මිත්‍රත්වය නො බිඳේවා. ස්ථිර වේවා යි බොල් තිඹ ගනිමි. (මෙය අසම්පදන ජාතකය බලා තේරුම් ගත යුතු ය.)

කලාභේ මිත්‍රයන් සේවනය කළ යුතු බව.

(47) පාපමිත්‍රයන් සේවනය නො කරන්නේ ය. භීත පුරුෂයන් සේවනය නො කරන්නේ ය. කලාභේ මිත්‍රයන් සේවනය කරවි. උත්තම පුරුෂයන් සේවනය කරවි.

(48) වතුර නැති ලිඳක් මෙන් විශ්වාසය නැතියහු සේවනය නො කරන්නේ ය. ජලය සිළුණු ලිඳ නැවත කැණුයේ ද මඩ ගඳ නිසා එහි ජලය ප්‍රයෝජනයට නො ගත හැකිය.

49. පසන්න මෙව සෙවෙය්‍ය අප්පසන්නං විවජ්ජයෙ,
පසන්නං පසිරුපාසෙය්‍ය රහදං වොදකත්ථිකො.

50. ගජෙ ගජන්තං පුරිසං අගජන්තං න ගජ්ජයෙ,
අසජ්ජුරිස ධම්මො යො යො ගජන්තා න ගජ්ජති.

51. යො ගජන්තං න ගජති සෙවමානං න සෙවති,
ය වෙ මනුස්ස පාපිට්ඨො මිගො සාබස්සිතො යථා.

(50 නි. මහාබෝධි ඡා.)

52. සුච්ඡාතං සීගාලාතං සකුන්තාතකද්ව වස්සිතං,
මනුස්ස වස්සිතං රාජ දුබ්බිජාතතරං තතො.

53. අපි වෙ මඤ්ඤති පොසො ඤාති මිත්තො සබාති වා,
යො පුබ්බෙ සුමතො හුත්වා පච්ඡාසම්පජ්ජතෙ දියො.

(49) පහන් තැනැත්තා ම සේවනය කළ යුතු ය. නො පහන් තැනැත්තේ හළ යුතු ය. ජලය කැමති තැනැත්තා මහ විලක් ම සේවනය කරන්නාක් මෙන් පහන් තැනැත්තා ම සේවනය කළ යුතු ය.

(50) තමා හා හජනය කරන තැනැත්තේ හජනය කළ යුතු ය. හජනය නො කරන්නා හළ යුතු ය. යමෙක් තමා හා හජනය කරන්නා හජනය නො කෙරේ නම් එය අසන්පුරුෂ කමෙකි.

(51) යමෙක් තමා හජනය කරන්නහු හජනය නො කෙරේ ද, සේවනය කරන්නහු සේවනය නො කෙරේ ද, හෙතෙමේ වදුරකු වැනි මිනිස් පව්වෙකි.

මිනිසුන් ගේ අදහස් තේරුම් ගැනීම දුෂ්කර බව

(52) සිවලුන් ගේ හඬ පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ය. පක්ෂීන් ගේ හඬ ද පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ය. මිනිසුන්ගේ හඬ තේරුම් ගැනීම ඒවාට වඩා ඉතා දුෂ්කරය.

(53) මිනිසා අනෙකකු නෑයෙක මිතුරෙකු යි සිතුවේ ද හේ පළමු හොඳ හිත් ඇත්තේ වී පසුව සතුරු වේ.

54. යස්මිං මනෝ නිවිසති, අවිදුරෙ සභා පි සො,
සත්තිකෙ පි හි සො දුරෙ යස්මා විවසතෙ මනෝ.

55. අත්තෝ පි සො හොති පසන්න චිත්තෝ,
පාරං සමුද්දස්ස පසන්න චිත්තෝ,
අත්තෝ පි සො හොති පදුට්ඨ චිත්තෝ
පාරං සමුද්දස්ස පදුට්ඨ චිත්තෝ.

(13 නි. ජවනභංස ජා.)

56. නෙ ට ඉත්ථිසු සාමඤ්ඤං තා පි හක්ඛෙසු සාරථී
අඵස්ස සන්ධි හෙදස්ස පස්ස යාට සුචිත්තිතං

57. අසි තික්ඛො ට මංසමිහි පෙසුඤ්ඤං පරිචත්තති.
යත්ථුසහඤ්ච සිහඤ්ච හක්ඛයන්ති මිගාධමා.

හිතවතා දුර විසුයේ ද ළඟම බව

(54) ඇලුම් කිරීම් වශයෙන් යමකු කෙරෙහි තමා ගේ සිත පවතී නම් හේ දුර විසුයේ ද ළඟ ම ය. සමග ම ය. යමකු කෙරෙහි සිත නො පවතී නම් හෙතෙමේ ළඟ විසුයේ ද දුර ම ය.

(55) හොඳ හිත ඇත්තේ මුහුදෙන් එතෙර විසුයේ ද තමා ගේ ගෙයි ම ය. තමා ගැන නපුරු සිත් ඇත්තේ තමා වෙසෙන ගෙයි විසුයේ ද මුහුදින් එතර ය.

කේලාම් පිළිගැන්මෙන් වන විපත

මෙය කේලාම් පිළිගෙන ඔවුනොවුන් මරා ගත් ගවයකු හා සිංහයකු ගැන කියන ලද ගාථා පඩිකත්තියකි. සන්ධිහේද ජාතකය බලනු.

(56) රියැදුර, මේ දෙදෙනා ගේ ස්ත්‍රීන් පිළිබඳ සම බවකුත් නැත. ආහාරය පිළිබඳ සම බවකුත් නැත. එ බැවින් කලහයට කරුණක් නැත. එහෙත් කොටවන්නා ගේ අදහස සිදු වූ සැටි බලව.

(57) තියුණු වූ කඩුව මස කපා ගෙන මස් අතර ඒ මේ අත යන්නාක් මෙන් මිත්‍ර සන්ධිය අතර එය කපා ගෙන කේලම ඒ මේ අත යන්නේ ය. ඒ කේලම නිසා සිංහයාගේ හා මුවාගේ මස් සිවල්ලු කන්නාහ.

58. ඉමං සො සයනං සෙති, සයි මං පස්සයි සාරථී
යො වාවං සන්ධි හෙදස්ස පිසුණස්ස තිබොධති.

59. තෙ ජනා සුඛ මෙධන්ති නරා සග්ග ගතාර්ථ,
යෙ වාවං සන්ධි හෙදස්ස නාවබොධෙන්ති සාරථී

(4 ති. සන්ධිභේද ජා.)

60. දුමො යද හොති ඵලුපපත්තො
ගුඤ්ජන්ති නං විභගා සම්පතත්තා,
බිණන්ති ඤත්ථාන දුමං ඵලව්චයෙ
දිසො දිසං යන්ති තතො විභධගමා

61. චර වාරිකං ලොහිත භුණ්ච මාමරී
කීං තචං සුච සුක්ඛ දුමමිහි ඤායසී,
තදිධස මං බුභුහි චසත්ත සන්තිග
කස්මා සුච සුක්ඛ දුමං න රිඤ්චසී.

(58) රථාවායඝී, මේ සිංහයා ගේ හා ගවයා ගේ යම් මළ නිත්දක් දක්නෙහි ද, යමෙක් කේලාම් කියා කොටවන්නා ගේ බස පිළිගනී ද හේ මේ නිත්දෙන් නිදන්නේ ය.

(59) රියදුර, යම් කෙනෙක් සන්ධිභේදකයා ගේ (කොටවන්නාගේ) බස නො පිළිගනිත් ද, ඒ ජනයෝ ස්චර්ගයට ගියවුත් මෙන් සෑපයට පැමිණෙති.

හොද මිතුරන් ගේ ගුණ

තමන් ගෙඩි කා ජීවත් වූ ගස මළ කල් හි ද ඒ ගස නො හැර එහි ම වෙසෙන මහ බෝසත් ගිරවාණන් ගෙන් හංසයෙක් මෙසේ විචාරයි.

(60) යම් කලෙක ගස ගෙඩිවලින් යුක්ත වේ ද එ කල්හි පක්ෂිහු පැමිණ ගෙඩි කති. ගසේ ගෙඩි අවසන් වූ කල්හි පක්ෂිහු ඒ බව දැන දිශාවෙන් දිශාවට යන්නාහු ය.

(61) ගිරවාණෙනි, වාරිකාවෙහි යච. නො මැරෙව. ඔබ කුමක් හෙයින් විසඵණු ගසෙහි ලතවන්නාහු ද? චසත්ත කාලයෙහි චනයක් සේ නිල් වූ ගිරවාණෙනි, ඒ කාරණය මා හට කියනු මැනවි. ඔබ කුමක් හෙයින් මේ විසළී ගස නො හරින්නහු ද?

- 62. යෙ වෙ සඛිතං සඛාරො හවන්ති
පාණං චජේ සුඛදුක්ඛෙසු හංස
ඛිතං අඛිතන්ති න තං ජහන්ති
සත්තො සතං ධම්ම මනුස්සරත්තා.
- 63. යො හං සතං අඤ්ඤතරොස්මි හංස
ඤාතී ච මෙ භොතී සඛා ච රුක්ඛො,
තං නුස්සෙහෙ ජීවිකත්ථො පහාතුං
ඛිතන්ති ඤත්ථාන න හෙස ධම්මො.

(9 නි. මහාසුඤ්ඤා ජා.)

- 64. සන්ති රුක්ඛා හරිතපත්තා දුමා තෙකඵලා බහු.
කස්මානු සුක්ඛෙ කොලාපෙ සුචස්ස තීරතො මනො.
- 65. ඵලස්ස උපගුඤ්ඤප්ඵිහා තෙක චස්සගණේ බහු.
අඵලම්පි විදිත්ථාන සා ච මෙන්ති යථා පුරෙ.

(62) හංසය, යහළුවන් ගේ යම් යහළු කෙනෙක් වෙත් ද, ඔවුහු යහළුවන් ගේ සුව දුක් දෙකේ යහළුවන් වෙනුවෙන් තමන් ගේ ප්‍රාණය වුව ද හරණාහු ය. සත්පුරුෂයෝ වනාහි සත්පුරුෂ ධර්මයෙහි පිහිටියාහු දුප්පත් වුවාහුය යි තමන් ගේ යහළුවන් නො හරනාහු ය.

(63) හංසය, මම ඒ සත්පුරුෂයන් ගෙන් කෙනෙක් වෙමි. මේ ගස මාගේ නෑයා ද යහළුවා ද වේ. එ බැවින් ඵල නැති බව සලකා මේ ගස නො හරිමි. එසේ හැරීම ධර්මය නො වේ.

තවත් වරක මළ ගසෙක වෙසෙන මහබෝසත් ගිරවාණන් ගෙන් හංසයෙක් මෙ සේ විචාර යි.

(64) නිල් කොල ඇති ගස් බොහෝ ඇත, ගෙඩි ඇති ගස් ද බොහෝ ඇත, වියළිණා වූ මේ බෙන ගසෙහි ගිරවා ගේ සිත ඇලුනේ කවර කරුණකින් ද?

(65) වර්ෂ බොහෝ ගණනක් මුළුල්ලෙහි මේ ගසේ ඵල අනුභව කෙළෙමි. පෙර මේ ගස හා යම් මිතුරුකමක් පැවැත්තේ නම් ගෙඩි නැති කාලය වූ දැනුදු එය එසේ ම ය.

- 66. සුක්ඛඤ්ච රුක්ඛං කොලාපං ඔපත්ත මඵලං දුමං,
මහාය සතුණා යන්ති කිං දෙසං පස්සසෙ දිජ.
- 67. යෙ ඵලත්වා සම්භජන්ති, අඵලොති ජහන්ති නං
අත්තට්ඨ පඤ්ඤා දුම්මෙධා තෙ හොන්ති පක්ඛ පාතිනො
(9 නි. මූලසුක ඡා.)
- 68. සෙයො අමීත්තො මතියා උපෙනො,
නත්ථෙව මීත්තො මතිච්ඡපගීනො,
මකසං වධිස්සන්ති හි ඵල මූගො
සුත්තො පිතු අබ්ගිද උත්තමධගං
(1 නි. මසක ඡා.)
- 69. යො වෙ කතඤ්ඤ කතථෙදි ධිරො
කලායාණ මීත්තො දල්භහන්ති ච හොති,
දුක්ඛිතස්ස සක්කච්ච කරොති කිච්චං
තථා වීධං සජ්ජරීසං වදන්ති
(40 නි. සරභඩග ඡා.)

(66) කොළ නැත්තා වූ ගෙඩි නැත්තා වූ වියළිණා වූ බෙන ගස පක්ෂීහු හැර යන්නාහු ය. ගිරවාණනි, ඔබ එහි කිනම් වරදක් දක්නෙහි ද?

(67) යමෙක් ඵලයන් උදෙසා ගසක් හජනය කෙරෙත් ද, ගෙඩි නැති කල්හි එය හැර දමන් ද තමන්ගේ ප්‍රයෝජනය ගැන පමණක් දන්තා වූ අඤ්ඤා මිත්‍ර පක්ෂය නසන්නෝ ය.

නුවණැති සතුරා මෝඩ මිතුරාට වඩා හොඳ බව

(68) නුවණින් යුක්ත වූ සතුරා උතුම්. නුවණ නැති මිතුරා උතුම් නො වේ. ඒ එසේ මැයි. මෝඩ සුත්‍රයා මදුරුවා මරම් යි පොරොවෙන් ගසා පියා ගේ හිස දෙකට පැලී ය.

සත්පුරුෂයා.

(69) යමෙක් අනුන් විසින් තමාට කළ ගුණ දැනී ද, ගුණ කළවුන්ට ප්‍රකූපකාර කෙරේ ද, නුවණැත්තේ ද, කලායාණ මිත්‍රයෙක් වේ ද, මිතුරන් හට මහත් හක්කි ඇත්තේ ද, දුකට පත් මිතුරා ගේ දුක තමා පිටට ගෙන මිතුරා දුකින් මුදවනු පිණිස වැඩ කෙරේ ද, එ බඳු නැතැත්තේ සත්පුරුෂයා ය යි පණ්ඩිතයෝ කියති.

70. මාතෘපෙත්ති හරං ජන්තුං කුලෙ ජෙට්ඨා පවාසිතං,
සණ්ඨං සබ්බි සම්භාසං පෙසුණේයාප්පභාසිතං.

71. මච්චෙර චිතයෙ සුත්තං සච්චං කොධාහිතුං නරං.
තං වෙ දෙවා තාවතිංසා ආහු සප්පුර්සො ඉති.

(සක්ක සංයුත්ත)

72. අකතකද්දුස්ස පොසස්ස නිච්චං චිචර දස්සිනො,
සබ්බකද්දෙවෙ පඨවිං දප්ඨා නෙ ට නං අහිරාධයෙ.

(1 නි. සීලවනාග රාජ ඡා.)

73. සච්චං කිරෙට මාහංසු නරා එකච්චියා ඉධ
කච්චං චිජ්ජාචිතං සෙයො නත්චෙ වෙකච්චියො නරො

(1 නි. සච්චං කිර ඡා.)

තච්චිකියා දෙවියන් ගේ සත්පුරුෂයා

(70-71) මවුපියන් පෝෂණය කරන්නා වූ, කුල දෙටුවන් පුදන්නා වූ, මොලොක් වූ නො රළු වූ කථා ඇත්තා වූ, කේලාම් නො කියන්නා වූ, නො මසුරු වූ, සත්‍යවාදී වූ, ක්‍රෝධ නො කරන්නා වූ, මනුෂ්‍යයා තච්චිකියා වැසි දෙවියෝ සත්පුරුෂයා ය යි කීහ.

අසත්පුරුෂයා ගුණ කිරීමෙන් සතුටු නො කළ හැකි බව

(72) නිකර අනුන් ගේ වරද ම සොයන්නා වූ, කෙළෙහි ගුණ නො දන්නා වූ, අසත්පුරුෂයා හට මුළු පොළොව ම දුන්නේ ද, ඔහු සතුටු නො කළ හැකි ය.

අසත්පුරුෂයාට කරන උපකාරයෙන් පලක් නැති බව

(73) ගොඩ ගෙන තැබූ දියේ යන දණ්ඩ උතුම් ය. විපතින් ගොඩ නගා ගන්නා ලද ඇතැම් මිනිසෙක් උතුම් නො වේ ය යි මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් මිනිස්සු සත්‍යයක් ම කීවාහු ය.

74. අසත්තං යො පග්ගණ්හාති අසත්තමුපසෙවති.
තමෙව සාසං කුරුතෙ ව්‍යග්ගො සඤ්ච්චිකො යථා.

(1 නි. සඤ්චික ජා.)

75. සඤ්ඤොග සම්භොග විසෙස දස්සනං
අතරිය ධම්මෙසු සධෙසු තස්සති.
කතඤ්ච අරියෙසු ච අඤ්ච්චෙසු
මහජඵලො හොති අණුම්පි තාදිසු.

76. යො පුබ්බෙ කත කල්‍යාණො අකා ලොකෙ සුදුක්කරං.
පච්ඡා කසිරා නවා කසිරා අච්චත්තං පුජනාරහො.

(4 නි. මහා අස්සාරොහ ජා.)

අසත්පුරුෂයා උපකාරකයා නසන බව

(74) යමෙක් අසත්පුරුෂයා හට අනුබල දේ ද, අසත්-
පුරුෂයා සේවනය කෙරේ ද, ව්‍යාඝ්‍රයා තමාට උපකාර කළ
සඤ්චිකයා මරා කෑවාක් මෙන් අසත්පුරුෂයා උපකාර කළ
තැනැත්තා කන්නේ ය.

සත්පුරුෂයන්ට හා අසත්පුරුෂයන්ට කරන ගුණ

(75) එක් ව විසීම හා එක්ව ක්‍රියා කිරීම වූ ගුණය අනායථී
ස්වභාවය ඇති කෙරාවිකයන් කෙරෙහි නැසෙයි. අවංක වූ
පිරිසිදු අදහස් ඇත්තා වූ පුද්ගලයකුට කළ අල්ප වූ ද උපකාරය
මහත් ඵල වේ.

ප්‍රථමෝපකාරයේ අගය

(76) යමෙක් පෙර තමාට කිසිදු උපකාරයක් නො කළ
අනෙකකුට පළමුවෙන් උපකාරයක් කෙරේ ද, හේ ලෝකයෙහි
දුෂ්කර දෙයක් කෙළේ ය. හේ නැවත උපකාර කරන්නේ හෝ වේවා
නො කරන්නේ හෝ වේවා පළමු කළ උපකාරය නිසා ඒකාන්තයෙන්
පිදිය යුත්තෙක් වන්නේ ය.

77. යථා ඛිජං අග්ගිමිහි ඩයිහති න වීරුහති.
එවං කතං අසප්පුරිසෙ ඩයිහති න වීරුහති.

78. කතඤ්ඤුමිහි ච පොසමිහි සීලවත්තෙ අරිය චූත්තිනෙ
සුඛෙත්තෙ විය ඛිජාති කතං තමිහි න තස්සති.

(10 නි. නිග්‍රෝධ ජා.)

79. යො පුබ්බෙ කත කල්‍යාණො කතත්ථො නාවචු ජ්ඣධති
පච්ඡා කිච්චෙ සමුප්පත්තෙ කත්තාරං නාධිගච්ඡති.

(අකතඤ්ඤ ජා.)

80. යො පුබ්බෙ කත කල්‍යාණො කතත්ථො නාවචු ජ්ඣධති
අත්ථා තස්ස පලුප්පත්ති යෙ හොන්ති අභිපත්ථිතා.

සත්පුරුෂයා සත්පුරුෂයන්ට කරන ගුණය

(77) යම් සේ බිජුවට ගින්නෙන් දැවේ ද නො වැඩේ ද එමෙන් අසත්පුරුෂයන් කෙරෙහි කළ ගුණ ද යයි. නො වැඩෙයි.

(78) කළ ගුණ දන්නා වූ සිල්වත් වූ පිරිසුදු අදහස් ඇත්තා වූ පුරුෂයකු කෙරෙහි කළ ගුණය යහපත් කුඹුරක බිජුවට මෙන් නො නැසේ, වැඩේ.

කෙළෙහි ගුණ නො දන්නා හට උපකාරකයන් නැති වන බව

(79) අනුන්ගේ උපකාර ලැබූ යමෙක් කළ ගුණය නො දනී ද, හෙ කෙමේ පසුව තමාට කළ යුතු යම් කිසිවක් ඇති වූ කල්හි එයට උපකාර වන කෙනකු නො ලබයි.

කෙළෙහි ගුණ නො දන්නහුගේ අර්ථයන් නැසෙන බව

(80) පෙර අනෙකකු ගෙන් උපකාර ලැබූ යමෙක් එය නො සලකා නම් ඔහු බලාපොරොත්තු වන්නා වූ අර්ථයෝ නැසෙති.

81. යො පුබ්බෙ කත කල්‍යාණො කතත්ථමනුචු ජ්ඣධති
අත්ථා තස්ස පටච්චති යෙ හොත්ති අභිපත්ථිතා.

(7 නි. දල්භධම්ම ජා.)

82. නිහියති පුරියො නිහිත සෙවී
ත ච භායෙථ කදචී තුල්‍යසෙවී.
සෙට්ඨමුපතමං උදෙති ඛිප්පං
තස්මාත්තනො උත්තරං භජෙථෙ

(අංගුත්තර නික නිපාත)

83. අකතඤ්ඤ මකත්තාරං කතස්සප්පතිකාරකං
යස්මිං කතඤ්ඤතා තත්ථි නිරත්ථා තස්ස සෙටතා.

84. යස්ස සම්මුඛ විණ්ණෙන මිත්ත ධම්මො න ලබ්භති.
අනුසුය මතක්කොසං සතිකං තම්භා අපක්කමෙ.

(4 නි. ජවසකුණ ජා.)

(81) පෙර අනුන් ගෙන් උපකාර ගත් යමෙක් එය සලකා තම ඔහු බලාපොරොත්තු වන්නා වූ අර්ථයේ වැඩෙති.

සේවනය

(82) භීතයන් සේවනය කරන්නේ පිරිහේ. සමානයන් සේවනය කරන්නේ සිටි තත්ත්වයෙන් නො පිරිහේ. ශ්‍රේෂ්ඨයන් සේවනය කරන්නේ වහා දියුණුවට පැමිණේ. එබැවින් තමන්ට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨයන් භජනය කරවූ.

කෙලෙහි ගුණ නො දන්නහු ගෙන් ඇත් විය යුතු බව

(83) කෙලෙහි ගුණ නො දන්නා වූ, අනුන්ට උපකාරයක් නො කරන්නා වූ, කළ ගුණයට ගුණයක් නො කරන්නා වූ, යමකු කෙරෙහි කළ ගුණ සැලකීම නැද්ද ඔහු සේවනය කිරීම නිෂ්ඵල ය.

(84) යමකුට වැඩ කිරීමෙන් මිත්‍රධර්මය නො ලැබේ ද දෙස් නො කියා ආක්‍රෝශ නො කොට සෙමින් ඔහු ගෙන් ඉවත් වන්නේ ය.

- 85. යො තෙ විස්සසතෙ තාත විස්සාසකද්ව ඛමෙය්‍ය තෙ සුස්සු සී ච තිතික්ඛි ච තං භජෙහි ඉතො ගතො.
- 86. යස්ස කායෙත වාචාය මනසා නත්ථී දුක්කතං. උරසී ච පතිට්ඨාය තං භජෙහි ඉතො ගතො
- 87. යො ච ධම්මෙත චරති. චරත්තො පි න මඤ්ඤති. විසුද්ධකාරීං සප්පඤ්ඤං තං භජෙහි ඉතො ගතො
- 88. හළිද්දිරාගං කපිචිත්තං පුරිසං රාග විරාගිතං. තාදිසං තාත මාසෙථී නිම්මනුස්සම්පි චෙ සියා.

හජනය කළ යුතු අය

මෙය බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් තමන් කෙරෙන් ඉවත් ව යනු කැමති පුත්‍රයාට කළ අනුශාසනයකි.

(85) දරුව, නුඹට යමෙක් විශ්වාස ද, නුඹේ විශ්වාසය හේ පිළිගනී ද, නුඹේ විශ්වාස වචන අසනු කැමැත්තේ ද, නුඹේ වරද ඉවසා ද මෙයින් ගියා වූ නුඹ ඒ පුද්ගලයා හජනය කරන්නෙහි ය.

(86) කය වචන සිත යන තුනෙන් ම යමකු ගේ වරදක් තැද්ද, මෙයින් ගියා වූ නුඹ දරුවකු සේ පිහිටා ඔහු හජනය කරන්නෙහි ය.

(87) යමෙක් දැහැමින් හැසිරේ ද, ඒ නිසා උඩගු නො වේද, මෙයින් ගියා වූ නුඹ පිරිසිදු ක්‍රියා ඇත්තා වූ ඒ පුද්ගලයා හජනය කරන්නෙහි ය.

(88) කහ සායම වැනි අස්ථිර සිත් ඇත්තා වූ වඳුරකු ගේ සිත මෙන් වහා වෙනස් වන සිත් ඇත්තා වූ, වරින් වර සතුරු මිතුරු වන්නා වූ කැනැත්තා, ආශ්‍රය කිරීමට ලොව මිනිසුන් නැති වුව ද හජනය නො කරන්නෙහි ය.

- 89. ආසිවිසංච කුපිතං මිලිභ ලිත්තං මහාපථං
ආරකා පරිචජ්ජෙ හි යානිච විසමං පථං
- 90. අනත්ථා තාත චඩ්ඨන්ති, බාලං අච්චුපසෙටතො,
මාස්සු බාලෙන සධගඤ්ජ අමීත්තෙතෙට සබ්බද.
- 91. තං තාහං තාත යාවාමී, කරස්සු චචතං මම,
මාස්සු බාලෙන සධගඤ්ජ දුක්ඛො බාලෙහි සංගමො
(9 නි. හළිද්දිරාග ජා.)
- 92. න සත්ථචං කා පුරිසෙන කසිරා
අරියො අනරියෙන පජාතමත්ථං,
වීරා නුචුත්ථො පි කරොති පාපං
ගජො යථා ඉන්දසමාන ගොත්තං.

(89) කිපියා වූ සරපයකු මෙන් ද, අසුවී තැවරුණු මාරගයක් මෙන් ද, විෂම මාරගය රථයෙන් යන්නවුන් විසින් හරනාක් මෙන් ද, වහා වෙනස් වන්නා වූ පුද්ගලයා කෙරෙන් දුරින් ම දුරු වන්නෙහි ය.

(90) දරුව, වැඩියෙන් බාලයන් සේවනය කරන්නා හට අනර්ථයේ වැඩෙහි. සතුරන් හා එක් නො වන්නාක් මෙන් ම, හැම කල්හි ම බාලයන් හා ද එක් නො වෙව.

(91) දරුව, මම නුඹට යාඥ කරමි. මාගේ වචනය කරව. කිසි කලෙක බාලයන් හා සමාගම් නො කරව. බාලයන් හා සංගමය දුකෙකි.

අසත් පුරුෂයන් ආශ්‍රය කිරීමේ නපුර

(92) අථානථී දෙක දන්නා වූ ආයතීයා අනායතී වූ අසත්පුරුෂයා හා මිතුරුකම් නො කරන්නේ ය. තමා විසින් පෝෂණය කළ ඇතා ඉන්දසමානගොත්ත තවුසාට නපුර කළාක් මෙන් බොහෝ කලක් ආශ්‍රය කළා වූ ද අසත්පුරුෂයා නපුර කරන්නේ ය.

93. යත්ථෙව ජඤ්ඤා සද්ධියො මමන්ති
 සීලෙන පඤ්ඤාය සුතෙන වා පි.
 තෙනෙ ව මෙත්තිං කසිරාථ ධීරො
 සුඛාවහො සප්පුරිසෙන සධගමො.

(2 නි. ඉන්ද්‍රසමාන ගොත්ත ජා.)

94. න සත්ථවස්මා පරමත්ථී පාපියො
 යො සත්ථවො කාපුරිසෙන හොති,
 සත්තප්පිතො සප්පිතා පායසෙන
 කිච්ඡා කතං පණ්ණකුට්ඨං අද්ධිධගි.

95. න සත්ථවස්මා පරමත්ථී සෙයො
 යො සත්ථවො සප්පුරිසෙන හොති,
 සිහස්ස ව්‍යන්ඤස්ස ව දිපිතො ව
 සාමාමුඛං ලෙපති සත්ථවෙන

(2 නි. සත්ථව ජා.)

(93) යම් පුද්ගලයකු ගැන ශීලයෙන් හා නුවණින් ද, උගත්කමින් ද, තමා හා සමාන බව දන්නේ නම් ඔහු සමග පමණක් මිතුරුකම් කරන්නේ ය. සත්පුරුෂයන් හා එක්වීම සැප එළවන්නේ ය.

(94) අසත්පුරුෂයකු හා යම් එක්වීමක් වේ ද, එයට වඩා තවත් නපුරක් නැත. ගිතෙලෙන් හා කිරිබතින් පෝෂණය කළ ගින්න දුක සේ තනා ගත් පන්සල දැවී ය.

(95) සත්පුරුෂයකු හා යම් මිත්‍රත්වයක් වේ ද, එයට වඩා උතුම් අනෙකක් නැත. ආශ්‍රය නිසා මුව දෙන සිංහයාගේ ද ව්‍යාසුයාගේ ද දිවියාගේ ද මුහුණු ලෙවින්නී ය.

96. න පාප ජන සංසෙවි අවිචන්ත සුඛ මෙධති,
ගොධා කුලං කකණ්ඨො ච කලිං පාපෙති අත්තානං

(1 නි. ගෝධ ජා.)

97. අකරොත්තො පි වෙ පාපං කරොත්තමුපසෙවති
සධිකියො ගොති පාපස්මිං අවණ්ණො චස්ස රුහති.

(ඉතිවුත්තක තික නිපාත)

98. න චණ්ණ රූපෙන නරො සුජානො
න විස්සසෙ ඉත්තර දස්සනෙන,
සුසකද්දතා නකද්ධි වියකද්දනෙන
අසකද්දතා ලොක මීමං චරන්ති.

(96) පාපජනයන් සේවනය කරන්නේ සෑම කල්හි සෑප නො ලබා, කටුස්සා ගොයිකුලයට විනාශය පැමිණ වුවාක් මෙන් පාපීන් සේවනය කරන තැනැත්තේ තෙමේ ම තමාට විනාශය පමුණුවා ගන්නේ ය.

(97) ඉදින් පව් නො කරන්නේ වී නමුත් පව් කරන්නවුන් සේවනය කෙරේ නම් පාපයෙහි සැක කළ යුත්තෙක් වේ. ඔහුට අවර්ණයක් ද නගී.

මිනිසුන් හැදිනීම දුෂ්කර බව

(98) පැහැයෙන් හා සටහනින් මිනිසකු ලේභෙසියෙන් හැදිනිය හැකි නො වේ. එ බැවින් සුළු දැකීමකින් කෙනකු විශ්වාස නො කරන්නේ ය. යහපත් පැවතුම් ඇති සිල්වතුන් ගේ වේශයෙන් සිල් නැත්තෝ ද මේ ලෝකයෙහි හැසිරෙති.

99. පතිරූපකො මත්තිකා කුණ්ඩලො ච
 ලොහඩ්ඪමාසො ච සුචණ්ණ ජත්තො,
 චරන්ති එකෙ පරිචාර ජත්තා
 අත්තො අසුද්ධා බහි සොහමානා.

(කෝසල සංයුක්ත)

100. වාචාය සබ්බලො මනො විදුග්ගො
 ජත්තො කුප සයොච කණ්ඨසප්පො,
 ධම්මධජො ගාමනිගමෙසු සාධු සම්මනො
 දුප්ථානො පුරිසෙන බාලිසෙන.

(6 නි. ධම්මධජ ඡා.)

දුතියං සතකං.

(99) රත්රන් වැනි වූ මැටියෙන් කළ කුණ්ඩලාහරණයක් මෙන් ද, රනින් වැසූ තඹ කාසියක් මෙන් ද, පිරිවරින් තත්ත්වය වැසුණා වූ ඇතුළත අසුද්ධ වූ පිට පැත්ත පමණක් ලස්සන වූ ඇතමෙක් ලෝකයෙහි හැසිරෙති.

(100) සූභ වී බිලයෙහි නිදන විසකුරු සර්පයකු වැනි වූ, මෘදු වචන ඇති නපුරු සිත් ඇති, ගම් නියමිගම් හි සත්පුරුෂයකැයි සම්මත වූ, ධර්මය කොඩියක් කොට ගෙන හැසිරෙන කෙරාටිකයා බාලයන් විසින් හැදින ගැනීමට දුෂ්කර ය.

ද්විතිය ශතකය නිමි.

1. යං යං හි රාජ භජති සත්තං වා යදිවා අසං, සිලවත්තං වීසිලං වා චසං තස්සෙව ගච්ජති.
2. යාදිසං කුරුතෙ මිත්තං යාදිසඤ්චුපසෙවති, සො පි තාදිසකො හොති සහ වාසොහි තාදිසො
3. සෙවමානො සෙවමානං සම්චුට්ඨො සම්චුසං පරං, සරො දිද්ධො කලාපං ච අලිත්ත මුපලිම්පති, උපලෙප හයා ධරො තෙව පාප සඛා සියා.
4. සුභිමච්චං කුසග්ගෙන යො නරො උපතස්භති, කුසාපි සුභි වාසත්ති එවං බාලුපසෙවනා.

**සේවනය කරනු ලබන තැනැත්තාට අනුව
සේවකයා ගේ චරිතය හැඩගැසෙන බව**

(1) යමෙක් සත්පුරුෂ වූ හෝ අසත්පුරුෂ වූ හෝ සිල්වත් වූ හෝ දුශ්ශීල වූ හෝ යමකු භජනය කෙරේ ද ඒ තැනැත්තා ඔහුගේ වසභයට පැමිණේ.

(2) යමෙක් යම් බඳු පුද්ගලයකු මිත්‍ර කොට වෙසේ ද යම් බඳු පුද්ගලයකු සේවනය කෙරේ ද හෙ තෙමේ ද එ බඳු වෙයි. එක්ව විසීමේ සැටි එසේ ය.

(3) විෂ පෙවූ හීය විෂ නැති කොපුවෙහි ද විෂ ගල්වත්තාක් මෙන් සේවනය කරනු ලබන අසත්පුරුෂයා තමා ආශ්‍රය කරන පවි නැති අනෙකා ගේ සන්තානයෙහි පවි ගල්වන්නේ ය. නුවණැත්තේ පවින් වැළකී වෙසෙන තමා ගේ සන්තානයෙහි පවි තැවරෙනවාට බියෙන් පාප යහළුවන් ඇත්තෙක් නො වන්නේ ය.

(4) යම් මිනිසෙක් කුසනණයෙන් කුණු මාලු බඳී ද එයින් තණ ද ගඳ හමන්නේ වේ. බාල සේවනයේ සැටි ද එසේ ම ය.

- 5. තරඤ්ච පලාසෙන යො නරො උපතස්හතී.
පත්තා පි සුරති වායන්ති එවං ධීරුපසෙවතා
- 6. තස්මා පත්ත පුටස්සෙ ච ඤත්වා සම්පාක මත්තනො,
අසත්තෙ තොපසෙවෙයා සත්තො සෙවෙයා පණ්ඩිතො
අසත්තො නිරයං තෙත්ති සත්තො පාපෙත්ති සුග්ගතීං

(20 ති. සත්තිගුම්බ ජා.)
- 7. සාහු දස්සන මරියානං සත්තිවා සො සද සුඛො,
අදස්සනෙන බාලස්ස නිච්ච මෙව සුඛී සියා.

(ධ. සුඛ වග්ග)
- 8. සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙඨ සත්ථවං,
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය සෙය්‍යො හොති ත පාපියො.

(5) යම් මිනිසෙක් කොළයකින් තුවරලා ඔතා ද එයින් ඒ කොළය ද සුවඳ හමන්නේ වේ. නුවණැතියන් සේවනය කිරීම ද එ බඳු ය.

(6) එ බැවින් ඔතන කොළයට මෙන් ම තමාටත් සත් පුරුෂ සේවනයේ විපාකය වන බව දැන අසත්පුරුෂයන් සේවනය නො කරන්නේ ය. සත්පුරුෂයන් සේවනය කරන්නේ ය

සත්පුරුෂයන් දැකීම හා අසත්පුරුෂයන් දැකීම

(7) ආයඨීයන් දැකීම ද යහපති. ඔවුන් හා එක්ව විසීම හැම කල්හි ම සැපයෙකි. බාලයා නො දැකීමෙන් නම් හැම කල්හි ම වන්නේ සැපයෙකි.

සත්පුරුෂ සේවනයේ අනුසස්

(8) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් සමග ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ පඤ්ච ශීල දශශීලාදී ගුණධර්මය දැන උතුමෙක් වේ. පව්වෙක් නො වේ.

- 9. සබ්බිඵලෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය පඤ්ඤා ලබ්භති භාඤ්ඤානො
  - 10. සබ්බිඵලෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය සොක මජ්ඣෙ න සොචති.
  - 11. සබ්බිඵලෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය ඤාති මජ්ඣෙ වීරොචති.
  - 12. සබ්බිඵලෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය සත්තා ගච්ඡන්ති සුඤ්ඤති.
  - 13. සබ්බිඵලෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ ජාමාසෙ.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය සත්තා තිට්ඨන්ති සාතතං.
-

(9) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් සමග ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ සදහම් දැන ප්‍රඥව ලැබේ. අනෙකකින් එය නො ලැබේ.

(10) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ සදහම් දැන ශෝක මධ්‍යයේ ශෝක නො කෙරේ.

(11) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ සදහම් දැන නැයන් මැද බබලයි.

(12) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ සදහම් දැන සත්ත්වයෝ සුගතියට යෙති.

(13) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ සදහම් දැන සත්ත්වයෝ සෑම කල්හි සුවයේ සිටිති.

14. සබ්භිරෙව සමාසෙඨ සබ්භි කුබ්බෙඨ සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤාය සබ්බ දුක්ඛා පමුච්චති.

(දේවතා සංයුක්ත)

15. සවෙ ලහෙඨ නිපකං සභායං
සද්ධිං චරං සාධු වීහාරී ධීරං
අභිභූයා සබ්බානි පරිස්සයානි
චරෙයා තෙතත්තමනො සතීමා.

16. නො වෙ ලහෙඨ නිපකං සභායං
සද්ධිං චරං සාධු වීහාරී ධීරං
රාජා ච රට්ඨං වීජිතං පභාය
එකො චරෙ මාතධගරඤ්ඤො ච නාගො.

17. එකස්ස චරිතං සෙයොහ
තත්ථි බාලෙ සභායතා
එකො චරෙ න ච පාපානි කසිරා,
අප්පොස්සුක්කො මාතධගරඤ්ඤො ච නාගො.

(9 ති. කෝසම්බි ජා.)

(14) සත්පුරුෂයන් සමග ම එක් වවු. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් කරවු. සත්පුරුෂයන් ගේ සදහම් දැන සියලු දුකින් මිදේ.

(15) නුවණැත්තා වූ මනා පැවතුම් ඇත්තා වූ ධෛර්යවත් වූ එක්ව හැසිරෙන්නා වූ මිතුරුකු ලබන්නේ නම් සියලු උවදුරු මැඩ සිහියෙන් යුක්තව සතුටු සිතින් ඔහු හා එක්ව හැසිරෙන්නේ ය.

ඒක වය්ඛාව

(16) නුවණැත්තා වූ මනා පැවතුම් ඇත්තා වූ ධෛර්යවත් වූ එක්ව හැසිරෙන්නා වූ මිතුරුකු නො ලබා නම් ඉදින් අත් පත් කර ගත් රට හැර හැසිරෙන්නා වූ රජකු මෙන් ද වනයෙහි එකලා ව හැසිරෙන හස්ති රාජයකු මෙන් ද තනි ව හැසිරෙන්නේ ය.

(17) තනිව හැසිරීම උතුම් ය. යහළු වී ගත යුක්තක් බාලයා කෙරෙහි නැත. පව් නො කරන්නේ ය. පිරිස් පාලනය ගැන උත්සාහය හැර වනයේ හුදකලාව වෙසෙන නාගරාජයා මෙන් හැසිරෙන්නේ ය.

- 18. වරකද්වෙ නා ධීගච්ඡෙය්‍ය සෙය්‍යං සද්දිස මන්තනො,
එක වර්යං දල්භං කසිරා නත්ථි බාලෙ සභායතා.
(ධ. බාල වග්ග)
- 19. යස්මිං මනො නිච්ඡති චිත්තං වා පි පසිද්ධි
අද්ධිඨපුබ්බකෙ පොසෙ කාමං තස්මිං පි විස්සසෙ.
(1 නි. සාකේත ජා.)
- 20. න විස්සසෙ අවිස්සත්ථෙ විස්සත්ථෙ පි න විස්සසෙ
විස්සාසා භය මන්ථෙති සීභා ට මීගමාතුකා.
(1 නි. විස්සාස හෝජන ජා.)
- 21. නාස්මසෙ කත පාපමිහි නාස්මසෙ අලික වාදිනෙ
නාස්මසෙ අත්ථඨි පකද්කද්ධිහි අතිසත්තෙ පි නාස්මසෙ

(18) මිතුරන් සොයන තැනැත්තේ තමාට වඩා උතුම් වුවකු හෝ තමා හා සම වුවකු හෝ නො ලැබුයේ නම් එකලා ව විසීම ම කරන්නේ ය. යහළු වීමෙන් ගත යුත්තක් බාලයා කෙරෙහි නැත.

විශ්වාස කළ යුතු නො කළ යුතු අය

(19) පෙර නුදුටු විරු යම් කිසිවකු කෙරෙහි දුටු පමණින් තමා ගේ සිත පිහිටා ද, දුටු පමණින් සිත පහදී ද, පෙර නුදුටු විරු ඒ තැනැත්තා කෙරෙහි ඒකාන්තයෙන් විශ්වාස කරන්නේ ය.

(20) අවිශ්වාසයා ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය. විශ්වාසයා ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය. මිච්චිත කෙරෙහි විශ්වාසය තැබීමෙන් සිංහයාට මරණය පැමිණියාක් මෙන් විශ්වාසය නිසා භය පැමිණේ.

(21) වරක් වරද කළ පුද්ගලයා විශ්වාස නො කරන්නේ ය. බොරු කියන්නා ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය. තමා ගැන ම බලන්නා ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය. පමණට වඩා ශාන්ත තැනැත්තා ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

- 22. හවන්ති ගෙනෙ පුරියා ගොපිපාසික ජාතිකා, සසන්ති මඤ්ඤෙ මිත්තාති වාචාය න ච කම්මුතා.
- 23. සුක්ඛඤ්ඤප්ප්‍රී පග්ගහිතා වාචාය පප්ප්‍රියණ්ණියතා, මනුස්ස ඵෙග්ගුතා සීඨෙ යස්මිං තත්ථී කතඤ්ඤතා.
- 24. න හි අඤ්ඤඤඤඤ චිත්තාතං ඉත්ථිතං පුරියාන වා, නානා ච කත්වා සංසග්ගං තාදිසම්පි නාස්මසෙ.
- 25. අතරියකම්මං ඔක්කන්තං අත්ථෙතං සබ්බ ඝාතිතං නිසිතං ට පට්ඨිජන්තං තාදිසම්පි නාස්මසෙ.
- 26. මිත්තරුපෙනිධෙකච්චෙ සාඛල්ලෙන අවෙතසා, විච්චෙහි උපායෙහි තාදිසම්පි නාස්මසෙ.

(22) ජලයට කිසි ආධාරයක් නො කොට බඩ පුරා බී යන පිපාසිත ගවයන් වැනි ඇතැම් පුරුෂයෝ වෙති. ඔවුහු ක්‍රියාවෙන් කිසිවක් නැති ව වචනයෙන් පමණක් සංග්‍රහ කරමින් මිත්‍රයන් ගසා කති.

(23) හිස් අත ඔසවා ගෙන කථාවෙන් සියල්ල වසා ගෙන එන නිසරු මිනිසුන් ආශ්‍රය නො කරන්නේ ය. කෘතඥතාව නැති මිනිසුන් ද ආශ්‍රය නො කරන්නේ ය.

(24) වරින් වර එක එක සිත් ඇති කර ගන්නා වූ ස්ත්‍රීන් හා පුරුෂයන් ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය. අනතුරු කරනු පිණිස නොයෙක් ආකාරයෙන් මිතුරු වන්නවුන් ද විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

(25) නො මනා වැඩට බැස සිටින්නා වූ ස්ථීර කථා නැත්තා වූ ඉඩක් ලද හොක් සියල්ල වනසන්නා වූ වැසි තිබෙන කියුණු කඩුවක් බඳු පුද්ගලයන් විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

(26) ඇතමෙක් නපුරු සිකිත් මටසිඵටු වචනයෙන් නොයෙක් උපායෙන් මිත්‍ර වේශයෙන් එති. එබඳු පුද්ගලයන් විශ්වාස නො කරන්නේ ය.

27. ආමීසං වා ධනං වා පි යත්ථ පස්සති තාදියො,
දුභිං කරොති දුමීමෙධො තඤ්ච ඤාත්වාත ගච්ජති.

(10 නි. කුක්කුච ජා.)

28. සතාසනං කුඤ්ජරං කණ්ඨ සප්පං
මුද්ධාහිසිත්තං පමද ච සබ්බා,
එතෙ තරො තිච්චයත්තො හපෙථ
තෙසං හචෙ දුබ්බිදු සබ්බ භාවො.

29. ත විස්සසෙ සාඛ පුරාණ සත්ථතං
ත විස්සසෙ මිත්ත පුරාණ වොරං
ත විස්සසෙ රාජා සබා මමන්ති
ත විස්සසෙ ඉත්ථි දසන්ත මාතරං

(27) එ බඳු පුද්ගලයා යම් තැනක කැයුත්තක් හෝ ධනයක් හෝ දකී ද එ කල්හි ද්‍රෝහි වී ඒවා පැහැර ගෙන මිතුරා ද නසා යයි.

(28) ගින්න ය, ඇතා ය, සර්පයා ය, රජ ය, සියලු ස්ත්‍රීහු ය යන මොවුන් හජනය කරන තැනැත්තේ නිතර ම සිහියෙන් යුක්තව එය කරන්නේ ය. ඔවුන්ගේ අදහස දැන ගැනීමට දුෂ්කර ය.

(29) සර්පාදීන් විසිය හැකි බැවින් පරණ කොළ අතු ඇතිරිල්ල කෙරෙහි විශ්වාසය නො තබන්නේ ය. පරණ මිතුරකු වූ සොරා ද ඒ පරණ මිතුරු කම නිසා විශ්වාස නො කරන්නේ ය. මා ගේ යහළුවක කියා රජු කෙරෙහි විශ්වාසය නො තබන්නේ ය. දරුවන් දශ දෙනකු ගේ මවක වුව ද ස්ත්‍රිය කෙරෙහි විශ්වාසය නො තබන්නේ ය.

- 30. න විස්සසෙ රාම කරාසු නාරිසු
අවචන්ත සිලාසු අසඤ්ඤතාසු
අවචන්ත පෙමානු ගතස්ස හරියා
න විස්සසෙ තිත්ථ සමාහි නාරියො.
(80 ති. කුණාල ජා.)
- 31. ගුය්හස්ස හි ගුය්හ මෙව සාධු
න හි ගුය්හස්ස පසත්ථ මාවි කම්මං.
අතිප්ඵාදය සහෙය්‍ය ධිරො
තිප්ඵත්තත්ථො යථා සුඛං හණේය්‍ය.
- 32. න ගුය්හ මත්ථං විචරෙය්‍ය රක්ඛෙය්‍ය නං යථා තිධිං.
න හි පාතුකතො සාධු ගුය්හො අත්ථො පජානතා.
- 33. ඵයා ගුය්හං න සංසෙය්‍ය අමීත්තස්ස ච පණ්ඩිතො.
යො වා මිසෙන සංහිරො හදයත්ථෙතො ච යො නරො

(30) අඤ්ජන කෙරෙහි රාගය නභා සිට වන්නා වූ ආචාර ශීලය ඉක්මවා සිටින්නා වූ නො හික්මුණා වූ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ද විශ්වාසය නො තබන්නේ ය. භාය්‍යාව තමාට ඉතා ප්‍රේම කරන්නීය කියා ද විශ්වාසය නො තබන්නේ ය. ස්ත්‍රීහු සර්වසාධාරණ තීර්ථ වැන්නෝ ය.

රහස්

(31) රහස රහසක් ලෙස තබා ගැනීම ම යහපති. රහස හෙළි කිරීම පැසසිය යුත්තක් නොවේ. නුවණැත්තේ නො බිඳෙනු පිණිස නො කියා ඉවසන්නේ ය. කාරණය මුදුන් පත් වූ පසු කැමති පරිදි කියන්නේ ය.

(32) සැහවිය යුතු කරුණු නො හෙළි කරන්නේ ය. එය නිධානයක් සේ ආරක්ෂා කරන්නේ ය. සැහවිය යුත්ත හෙළි කරන ලද්දේ යහපත් නො වේ.

(33) ස්ත්‍රියට රහස් නො කියන්නේ ය. සතුරාට ද නො කියන්නේ ය. යමෙක් ආමිෂයෙන් පොළඹවා ගත හැකි ද ඔහුට ද නො කියන්නේ ය. සිතේ අනෙකක් තබා මිත්‍ර රූපයෙන් කථා කොට සිත පැහැර ගන්නා තැනැත්තාට ද රහස් නො කියන්නේ ය.

- 34. ගුප්ත මත්ඵමසම්බුද්ධං සම්බොධයති යො තරො.
මත්ත හෙද ගයා තස්ස දස ගුනො තිතික්ඛති.
- 35. යාචන්තො පුරිසස්සත්ථං ගුස්භං ජාතන්ති මත්තිතං
තාචන්තො තස්ස උබ්බෙගා තස්මා ගුස්භං න විස්සජේ
- 36. විච්චිච භාසෙය්‍ය දිවා රහස්සං
රත්තිං ගිරං තාතිවෙලං පමුඤ්ඤෙ,
උපස්සුතිකාහි සුණන්ති මත්තං
තස්මා මත්තො ඛිජ්ජ මුජ්ජෙති හෙදං.
- 37. මමන්තපාතං විජුලං උලාරං
උජ්ජජ්ජති මස්ස මණ්ණස්ස හෙතු,
තං තෙ න දස්සං අතියාවකොසි
න වාපි තෙ අස්සමං ආගමිස්සං.

(උම්මග්ග ජා.)

(34) රහස කා හටවත් නො දැන්විය යුතු ය. යම් මිනිසෙක් එය අනුන්ට දන්වා නම් ඔහුට අනෙකා ගේ දසයෙකු මෙන් වී සියල්ල ඉවසන්නට සිදු වන්නේ ය.

(35) පුරුෂයකු ගේ රහස් කරුණ යම් පමණ අය දනිත් නම් එ පමණට ඔහුට තැනි ගැනුම් ඇත්තේ ය. එ බැවින් රහස හෙළි නො කරන්නේ ය.

(36) රහස කථා කරන තැන ජනයාගෙන් හිස් කරවා ගෙන දවල් කථා කරන්නේ ය. රාත්‍රියේ වැඩි වෙලාවක් රහස කථා නො කරන්නේ ය. සැහවී රහස් අසා ගන්නෝ ඇතහ. ඒ හේතුවෙන් මන්ත්‍රය වහා බිඳෙන්නේ ය. (කථා කළ දෙය සිදු නො වන්නේ ය.)

ඉල්ලීම

මෙය කණ්ඨ මාණික්‍යය ඉල්ලූ තවුසාට නො සතුටු වූ නාගරාජයකු විසින් කියන ලද්දකි. මණිකණ්ඨ ජාතකය බලනු.

(37) මේ මාණික්‍ය නියා මා හට උසස් ආහාරපාන බොහෝ උපදින්නේ ය. එය ඔබට නො දෙන්නෙමි. ඔබ පමණ ඉක්මවා ඉල්ලන්නෙහි ය. ඔබ ගේ අසපුවට ද මම නැවත නො එන්නෙමි.

38. සුසු යථා සක්ඛර ධොත පාණී
 තාසෙසි මං සෙලං යාවමානො
 තං තෙන දස්සං අභියාවකොසි
 න වාපි තෙ අස්සමං ආගමිස්සං.

39. න තං යාවෙ යස්ස පියං ජිහිංසෙ
 දෙස්සො හොති අභියාවතාය,
 නාගො මණිං යාවිතො බ්‍රාහ්මණෙන
 අදස්සනං යෙව තදුච්ඡධගමා.

(5 ති. මණිකණ්ඨ ජා.)

40. ද්වයං යාවනකො රාජ බ්‍රහ්මදත්ත නිගච්ඡති.
 අලාභං ධනලාභං වා එවං ධම්මා හි යාවතා

41. යාවනං රොදනං නාම පඤ්චාලානං රථෙසග,
 යො යාවනං පච්චක්ඛාති තමාහු පචිරොදනං.

(38) තෙල්ගලෙහි මුවහත් කරන ලද කඩුවක් අතින් ගත් තරුණයකු විසින් බියගන්වන්නාක් මෙන් මාණිකාය ඉල්ලමින් ඔබ මා බිය ගැන්වූයෙහි ය. එය ඔබට නො දෙන්නෙමි. ඔබ පමණ ඉක්මවා ඉල්ලන්නෙහි ය. මින් මතු මම ඔබගේ මේ අසපුවට ද නො එන්නෙමි.

(39) යම් දෙයක් යමකුට ප්‍රිය බව දන්නේ නම් ඒ දෙය ඔහු ගෙන් නො ඉල්ලන්නේ ය. පමණ ඉක්මවා ඉල්ලීමෙන් අප්‍රිය වේ. බ්‍රාහ්මණයා විසින් මැණික ඉල්ලූ නාගයා ඔහුට නො පෙනී ම ගියේ ය.

මෙය බෝසතාණන් වහන්සේ බ්‍රහ්මදත්ත රජුට කී ගාථා තුනකි.

(40) බ්‍රහ්මදත්ත රජතුමාණෙනි, ඉල්ලන කැනැත්තේ ධනය ලැබීම හෝ නො ලැබීම යන දෙකින් එකකට පැමිණේ. ඉල්ලීමේ සැටි එසේ ය.

(41) පඤ්චාල රජතුමාණෙනි, ඉල්ලීම නම් හැඩිමකි. යමෙක් ඉල්ලීම ප්‍රතිකෂේප කෙරේ ද එය නැවත හැඩිමකැයි නුවණැතියෝ කීහ.

42. මාමද්දසංසු රොදන්තං පඤ්චාලා සුසමාගතා,
තුවං වා පටිරොදන්තං තස්මා ඉච්ඡාම' හං රහො.

(4 හි. බ්‍රහ්මදත්ත ජා.)

43. යෙ මෙ අහං න ජානාමී අට්ඨිසෙන ටණ්ඛිබ්බකා,
තෙ මං සධගම්ම යාවත්ති කස්මා ත්වං මං න යාවසී.

44. යාවකො අප්පියො හොති යාවං අදදමප්පියො,
තස්මා' හං තං න යාවාමී මා මෙ විදෙස්සනා අහු.

45. යො වෙ යාවනඡ්චානො කාලෙ යාවං න යාවති,
පරඤ්ච පුඤ්ඤා ධංසෙති අත්තනා' පි න ඡ්චති.

(42) ඔබගෙන් ඉල්ලීම් වශයෙන් හඬන්නා වූ මා ද ඉල්ලූ දෙය නො දීම් වශයෙන් හඬන්නා වූ ඔබ ද මෙතැනට රැස් වූ පඤ්චාල රට වැසියෝ නො දකින්නවා යි ඔබ හා කථා කිරීමට මම ජනයන් නැති තැනක් කැමති වෙමි ය. (බ්‍රහ්මදත්ත ජාතකය බලනු)

ආයෘ්යන් ගේ ඉල්ලීම

මෙය අට්ඨිසේන නම් වූ තාපසයන් හා බ්‍රහ්මදත්ත රජු අතර ඇති වූ කථාවෙකි.

(43) අට්ඨිසේනයන් වහන්ස, මේ යාවකයෝ කවරහු දැ යි මම නො දනිමි. ඔවුහු අවුත් මාගෙන් නොයෙක් දේ ඉල්ලති. ඔබ වහන්සේ මාගෙන් කුමක් නිසා කිසිවක් නො ඉල්ලන්නහු ද?

(44) ඉල්ලන තැනැත්තේ දෙන තැනැත්තාට අප්‍රිය වේ. ඉල්ලන දේ නො දෙන තැනැත්තා ද ඉල්ලන්නහුට අප්‍රිය වේ. එ බැවින් මම ඒ අප්‍රිය භාවය මාහට නො වේවායි ඔබගෙන් කිසිවක් නො ඉල්ලමි.

(45) ඉල්ලීමෙන් ජීවත් විය යුතු වූ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදී යමෙක් සුදුසු කල්හි ඉල්ලිය යුක්ත නො ඉල්ලා නම් හෙතෙමේ දයක වූ අනෙකා ද පිනෙන් පිරිහෙවයි. හෙතෙමේ ද ජීවත් නො වෙයි.

- 46. යො ව යාවන ජ්වානො කාලෙ යාවං හි යාවතී,
පරඤ්ච චුඤ්ඤං ලබ්‍හෙති අත්තනා' පි ච ජ්වතී.
- 47. න වෙදිස්සන්ති සප්පඤ්ඤා දිස්වා යාවකමාගතං,
බ්‍රහ්මචාරී පියො මෙ' සි චරතං හඤ්ඤම්චිජසී.
- 48. න වෙ යාවන්ති සප්පඤ්ඤා ධිරො වෙදිතු මරහති,
උද්දිස්ස අරියා තිට්ඨන්ති එසා අරියාන යාවතා.

(7 නි අවධිසේන ජා.)

- 49. සවෙ තෙ දුක්ඛං උප්පජ්ජෙ කාසිතං රට්ඨවඩ්ඨත,
මා බො නො තස්ස අක්ඛාහි යො තං දුක්ඛා න මොචසෙ.

(46) ඉල්ලීමෙන් ජීවත් විය යුතු යමෙක් සුදුසු කල්හි ඉල්ලිය යුත්ත දයකයා ගෙන් ඉල්ලා ද, හෙතෙම අනෙකාට පින් ලබවයි. තෙමේ ද ජීවත් වෙයි.

(47) දන ඵලය දන්තා නුවණැත්තෝ ආ යාවකයා දැක නො කිපෙති. 'උතුම් පැවතුම් ඇත්තාණෙනි, ඔබ මට ප්‍රිය වූයෙහි ය. යමක් කැමති වන්නෙහි නම් එය ඉල්ලනු මැනවි'.

(48) නුවණැත්තෝ නො ඉල්ලන්නාහු ය. නුවණැති දයකයා දියයුත්ත දැන ගැනීමට සුදුසුය. ආයඝියෝ උදෙසා සිටිති. එය ආයඝියන් ගේ ඉල්ලීම ය.

පැමිණි දුක කිය යුතු නො කිය යුතු අය.

මෙය බෝසතාණන් වහන්සේ දුකට පත් වූ අවස්ථාවක දී බඹදත් රජුට කී ගාථා පෙළකි.

(49) කාශිරට වැසියන් ගේ රජ්ජරුවෙනි, ඉදින් ඔබට දුකක් උපන්නේ නම් යමෙක් ඒ දුකින් ඔබ නො මුදවා නම් ඔහුට ඒ දුක නො කියන්නේ ය.

- 50. යො තස්ස දුක්ඛ ජාතස්ස එකන්තමපි භාසනො,
විජ්ජමොවෙය්‍ය ධම්මෙන කාමං තස්ස පච්චෙදෙයෙ.
- 51. යො අත්තනො දුක්ඛ මනානුසුට්ඨො
පච්චෙදෙයෙ ජන්තු අකාලරූපෙ
ආනන්දිනො තස්ස භවන්තස් මිත්තා
හිතෙසිනො තස්ස දුබ්භි භවන්ති
- 52. කාලඤ්ච ඤත්වාන තථාච්චස්ස
මෙධාවිතං එකමතං විදිත්වා,
අක්ඛෙය්‍ය තිජ්ජාති පරස්ස ධිරො
සණ්ඨං ගිරං අත්ථවතිං පමුඤ්චෙව
- 53. සචෙ ච ජඤ්ඤා අච්චස්ස මත්තනො
නා යං තිති මය්භ සුඛාගමාය,
එකො පි තිජ්ජාති සහෙය්‍ය ධිරො
සච්චං හිරොත්තජ්ජ මපෙක්ඛමානො.

(13 ති. දුක ජා.)

(50) දුකට පැමිණියා වූ ඔබගේ දුක කී කල්හි යමෙක් ඉන් කොටසක් වත් පහකෙරේ නම් ඔහුට ඒ දුක කියතොත් කියන්නේ ය.

(51) අනුන් විසින් නැවත නැවත විචාරනු ලැබූ යමෙක් අකාලයෙහි තමා ගේ දුක මෙරමා හට කියා ද, එයින් ඔහු ගේ සතුරෝ සතුටු වන්නාහ. හිතවත්හු දුක් වන්නාහ.

(52) නුවණැත්තේ දුක කීමට සුදුසු කාලය දැන ගෙන කියනු ලබන අනෙකා තමා හා සම සිත් ඇති නුවණැතියකු බව දැන ගෙන අනෙකකුට තමා ගේ දුක කියන්නේ ය. කියන කල්හි දු අර්ථ සහිත වූ මොළොක් වූ වචනයෙන් කියන්නේ ය.

(53) ඉදින් පැමිණියා වූ දුක තමා ගේ හෝ අනුන් ගේ බලයකින් දුරු කළ නොහැකි එකක් බව දන්නේ නම්, මේ ලෝකධර්මය මා හට සැපය පිණිස පමණක් ඇතියක් නො වෙයි යි සලකා තමා කෙරෙහි ඇති ලජ්ජා භය දෙක අපේක්ෂා කරමින් නුවණැත්තේ තනිව ම දුක ඉවසන්නේ ය.

54. ලාභෝ අලාභෝ අයසෝ යසෝ ච
 නින්ද පසංසා ච සුඛඤ්ච දුක්ඛං,
 එතෙ අතිච්චා මනුජේසු ධම්මා
 අසස්සතා විජ්ජරිණාම ධම්මා.

(8 නි. අංගුත්තර)

55. පොරාණමෙතං අතුල නෙතං අජ්ජතනා මිච.
 නින්දන්ති තුණ්හි මාසිනං නින්දන්ති බහුභාණීනං,
 මිතභාණීමිපි නින්දන්ති තත්ථි ලොකෙ අනින්දිතො.

56. න වා හු න ච හවිස්සති න චෙතරහි විජ්ජති,
 එකන්තං නින්දිතො පොසො එකන්තං වා පසංසිතො

(ධ. කෝඨ වග්ග)

57. සෙලො යථා එකසතො වාතෙන න සමීරති,
 එවං නින්ද පසංසාසු න සමිඤ්ජන්ති පණ්ඩිතා.

(ධ. පණ්ඩිත වග්ග)

අජට ලෝක ධම්මය

(54) ලාභ ය, අලාභ ය, යසස ය, අයසසය, නින්දව ය, ප්‍රශංසාව ය, සූප ය, දුක ය, යන මේ ස්වභාවයෝ මිනිසුන් කෙරෙහි අනිත්‍යයෝ ය, අශාශ්වතයෝ ය, පෙරළෙන ස්වභාවයෝ ය.

හැමදෙන ම නින්ද ලබන බව

(55) අතුලය, මේ නින්ද කිරීමේ සිරිත පරණ දෙයකි. අලුත් දෙයක් නො වේ. නො බැණ සිටින්නවුන්ට ද නින්ද කෙරෙහි. බොහෝ කථාකරන්නවුන්ට ද නින්ද කෙරෙහි. පමණට කථා කරන්නවුන්ට ද නින්ද කෙරෙහි. ලෝකයෙහි නින්ද නො ලබන්නෙක් නැත.

(56) නින්ද ම ලබන්නා වූ කෙනෙක් හෝ ප්‍රශංසා ම ලබන්නා වූ කෙනෙක් හෝ ලෝකයේ පෙර ද නො වීය. මතු ද නූපදනේ ය. දැනුදු නැත.

නින්ද ප්‍රශංසා නිසා පණ්ඩිතයන් නො සැලෙන බව.

(57) ඒකසත වූ මහා ගල සුළහින් නො සැලේ. එ මෙන් පණ්ඩිතයෝ නින්ද ප්‍රශංසා නිසා නො සැලෙති.

58. යස්ස ජනෝ කාමකණ්ටකෝ
 අක්කොසො ච චධො ච බන්ධනඤ්ච
 පබ්බතො වීය සො යිනො අනෙජො
 සුඛදුක්ඛෙසු න චෙධති සහික්ඛු.

(උදන.)

59. න සොචනාය පරිදෙචනාය
 සත්ථො ච ලබ්භො අපි අප්පකො' පි,
 සොචන්ත මෙතං දුක්ඛිතං විදිත්වා
 පච්චත්ථිකා අත්තමනා හචන්ති.

60. යනො ච බො පණ්ඩිතො ආපදසු
 න චෙධති අත්ථ විනිච්ඡයඤ්ඤා,
 පච්චත්ථිකාස්ස දුබ්බා හචන්ති
 දිස්වා මුඛං අචිකාරං පුරාණං.

සුච දුක් දෙක්හි නො සැලෙන තැනැත්තා

(58) යමකු විසින් තෘෂ්ණා නමැති කටුව දිනන ලද ද ආක්‍රෝශය ද වධය ද බන්ධනය ද දිනන ලද ද සොලචන කෙලෙස් නැත්තේ පච්ඡයක් සේ ස්ථිර හික්කු තෙමේ සැප දුක් දෙක්හි නො සැලේ.

ශෝකය

(59) ශෝක කිරීමෙන් ද හැඬීමෙන් ද මද වූ ද ප්‍රයෝජනයක් නො ලැබේ. ශෝක කරන්නා වූ දුක්ඛිත වූ පුද්ගලයා දැක ඔහු ගේ සතුරෝ සතුටු වන්නා හ.

(60) ඒ ඒ දෙය තේරුම් ගැනීමට සමත් වූ පණ්ඩිතයා යම් කලෙක නො සැලේ ද, විකාරයට නො පැමිණියා වූ පෙර පරිද්දෙන් ම පවත්නා වූ ඔහු ගේ මුහුණ දැක ඔහු ගේ සතුරෝ දුක් වෙති.

61. ජප්පෙන මත්තෙන සුභාසිතෙන
 අනුජපදතෙන පටෙණියා වා,
 යථා යථා යත්ථ ලහෙථ අත්ථං
 තථා තථා තත්ථ පරක්කමෙය්‍ය

62. සවෙ පජාතෙය්‍ය අලබ්භතෙය්‍යො
 මයා ච අඤ්ඤෙත වා එස අත්ථො.
 අසොචමානො අධිවාසයෙය්‍ය
 කම්මං දල්භං කිත්ති කරොමී දති.

(අංගුත්තර නිකාය 5, නි.)

63. සුඛබ්බෙ ච මච්චං විජහන්ති ගොගා
 මච්චො වා තෙ සුඛබ්බතරං ජහාති.
 අසස්සතා ගොගිතො කාමකාමී
 තස්මා න සොචාම' හං සොකකාලෙ.

(61) මන්ත්‍ර ජප කිරීමෙන් හෝ නුවණැතියන් හා මන්ත්‍රණය කිරීමෙන් හෝ ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කිරීමෙන් හෝ තෑගි දීමෙන් හෝ වංශය දැක්වීමෙන් හෝ යම් යම් ආකාරයකින් යම් තෑනක අර්ථය සිදු වේ ද ඒ ඒ ආකාරයෙන් ඒ ඒ කාරණයෙහි උත්සාහ කරන්නේ ය.

(62) මේ කාරණය මා විසින් හෝ අනෙකකු විසින් හෝ කොතෙක් උත්සාහ කළත් නො ලැබිය හැකි බව යම් කලෙක දන්නේ ද එකල්හි “මා ගේ කරුමය මහත් ය දැන් කුමක් කෙරෙමි දැ” යි ශෝක නොකරමින් ඉවසන්නේ ය.

නුවණැතියන් විපතේ දී නො තැවෙන බව.

මෙය සතුරු රජෙකු විසින් රජය පැහැර ගෙන සිර ගෙයක දමා සිටි බඹදක් රජතුමා විසින් කියන ලද ගාථා දෙකකි.
 (මණ්ඩුණ්ඩල ජාතකය බලනු)

(63) කාමයන් කැමති වන තැනැත්තාණෙහි, හෝගයෝ මිනිසා පළමුවෙන් ම හෝ හරිති. මිනිසා හෝ පළමු වෙන් හෝගයන් අත් හරී. වස්තුව නැති වී නැවත දිළිඳු වන බැවින් ද මැරී වස්තුවෙන් වෙන් වන බැවින් ද ධනවත්හු අස්ථිරයෝ ය. එ බැවින් මම ශෝක කාලයේදී ශෝක නො කරමි.

64. උදෙති ආපුරති වෙති වත්දො
 අත්ථං තපෙත්වාන පලෙති සුරියො,
 විදිතා මයා සත්තුක ලොක ධම්මා
 තස්මා ත සොවාම' හං සොක කාලො.

(5 නි. මණිකුණ්ඩල ජා.)

65. යං ත සක්කා පාලෙතුං පොසෙන ලපතං බහුං,
 සක්ස්ස විඤ්ඤ මෙධාවි අත්තාන මුපතාපයෙ.

66. දහරා ච හි යෙ චුද්ධා යෙ බාලා යෙ ච පණ්ඩිතා,
 අඩියා වෙච දලිද්ද ච සබ්බෙ මච්චු පරායණා.

67. ඵලාන මීච පක්කානං නිච්චං පපතනා හයං,
 ඵචං ජාතාන මච්චානං නිච්චං මරණතො හයං.

(64) සතුරු රජාණෙනි, වන්ද්‍රයා උදවෙයි. වැඩෙයි. අස්තයට යයි. සුයතියා ලොව තවා අස්තයට යයි. මා විසින් ලාභාලාභාදී ලෝක ධර්මයේ දන්තා ලදහ. ඵ බැවින් මම ශෝක කාලයේ දී ශෝක නො කරමි.

මලච්ඡන් ගැන හැඩිම නිෂ්ඵල බව

(65) මරණයක් ගැන බොහෝ විලාප කියන්නවුන් අතුරෙන් එක් පුරුෂයකු විසින් වත් යම් ජීවිතයක් නො රැක්ක හැකි ය. ඒ බව දන්තා නුවණැත්තේ ශෝක කොට හඩා දෙඩා කුමට තමා ගේ ආත්මය තවන්නේ ද?

(66) ළදරුවෝ ය, මහල්ලෝ ය, බාලයෝ ය, පණ්ඩිතයෝ ය, පොහොසත්තු ය, දුප්පත්තු ය යන හැම දෙන ම මරණු ගේ වශයට පැමිණෙන්නෝ ය.

(67) ඉදුණු ගෙඩි වලට නිකතුරුව ම වැටීම පිළිබඳ බිය ඇත්තේ යම් සේ ද, එමෙන් උපන් සත්ත්වයනට නිකරම මරණයෙන් බිය ඇත්තේ ය.

68. සාය මෙකෙ න දිස්සන්ති පාතො දිට්ඨා ඛග්‍රප්පතං,
පාතො එකෙ න දිස්සන්ති සායං දිට්ඨා ඛග්‍රප්පතා.
69. පරිදෙවයමානො වෙ කඤ්චී අත්ථං උදබ්බතෙ,
සම්මුල්ලො හිංස මත්තානං කසිරා චෙතං වීචක්ඛණො.
70. ක්ඛො වීචණ්ණො හවති හිංසා මත්තාන මත්තනා,
න තෙන පෙනා පාලෙත්ති තීරත්ථා පරිදෙවනා.
71. යථා සරණ මාදිත්තං වාරිතා පරිනිබ්බයෙ,
එවමිපි ධිරො සුතවා මෙධාවී පණ්ඩිතො නරො,
බ්ච්චපමුච්චතිතං සොකං වාතො තුලං ච ධංසයෙ
72. එකො ච මච්චො අච්චෙති එකො ච ජායතෙ කුලෙ,
සංයොග පරමා ත්චෙ ච සම්භොගා සබ්බ පාණිනං

(68) උදයේ බොහෝ ජනයෝ දක්නා ලැබෙත්. ඔවුන් ගෙන් ඇතමෙක් සවස නො දක්නා ලැබෙත්. සවස බොහෝ ජනයෝ දක්නා ලැබෙත්. ඔවුන් ගෙන් ඇතැමෙක් උදයේ නො දක්නා ලැබෙත්.

(69) මුළා වී තමාට ම හිංසා කරමින් හඬන තැනැත්තේ එයින් යම් කිසි අර්ථයක් ලබා නම් නුවණැත්තේ ඒ හැඩීම කරන්නේ ය.

(70) ශෝක කරන්නේ තමාට ම හිංසා කර ගැනීමෙන් කෘශ වේ. දුච්ඡී වේ. කෙනකු ගේ ශෝකයෙන්, මිය ගිය අය නො රැකෙති. හැඩීම නිෂ්ඵල ය.

(71) යම් සේ ගිනි ගත් ගෙය ජලයෙන් නිවන්නේ ද, එසේ උගත් නුවණැති මිනිස් තෙමේ, උපන්නා වූ ශෝකය, වාතය පුලුන් රොදක් සේ පිඹ හරින්නාක් මෙන් දුරුකරන්නේ ය.

(72) මිනිසා තනිව ම මෙලොවින් පහ වෙයි. තනිව ම නැවත උපදී. සියල්ලන් ගේ ම නෑ මිතුරු කම් එක්වීම ප්‍රධාන කොට ඇත්තේ ය.

73. තස්මා හි ධීරස්ස ඛණ්ණස්සතස්ස
සම්පස්සතො ලොකමිමං පරන්දව,
අන්දන්දාය ධම්මං හදයං මනන්දව
සොකා මහත්තා පි ත තාපයන්ති.

(11 නි. දසරථ ඡා.)

74. න අත්තලික්ඛෙ න සමුද්ද මජ්ඣෙ
න පබ්බතානං විවරං පවිස්ස,
න විජ්ජති සො ජගතිජපදෙසො
යත්ථට්ඨිතො මුන්දවෙය්‍ය පාපකම්මා.

(ධ. පාපවග්ග)

75. ලගති හත්තා හත්තාරං ජේතාරං ලගතෙ ජයං,
අක්කොසකො ච අක්කොසං රොසෙතාරන්දව රොසකො.
අථ කම්ම විවට්ටෙන සො විලුත්තො විලුම්පති.

(කෝසල සංයුත්ත)

(73) අෂ්ට ලෝක ධර්මය දැනීම නිසා මෙලොවත් පරලොවත් දක්නා වූ උගත් නුවණැති තැනැත්තා ගේ පසුව හා සිත මහත් වූ ද ශෝකයෝ නො තවති. තැවීමට සමත් නො වෙති.

කො තුනක සිටියත් කම්මයෙන් නො මිදිය හැකි බව.

(74) අහසෙහි විසුයේ ද, සමුද්‍රමධ්‍යයට ගියේ ද, පඵත විවරයකට පිවිසියේ ද, කම්මයෙන් නො මිදේ. යම් තුනක වෙසෙන තැනැත්තේ පාපකම්මයා ගේ විපාකය නො ලබා ඉන් මිදේ ද එබඳු භූමි ප්‍රදේශයක් නැත.

කම්ම ආපසු කැරකෙන බව.

(75) අනුන් නසන තැනැත්තේ තමා නසන කෙනකු ද ලබයි. අනුන් පරදන තැනැත්තේ තමා පරදවන්නකු ද ලබයි. අනුන්ට ආක්‍රෝශ කරන්නේ ආක්‍රෝශ කරන්නකු ලබයි. අනුන්ට රිදවන තැනැත්තේ තමාට රිදවන්නකු ලබයි. කම්ම ආපසු කැරකීමෙන් අනුන් අයත් දෙය පැහැර ගන්නා තැනැත්තා ගේ දෙය අනුන් විසින් පැහැර ගනු ලැබේ.

- 76. යො අප්පදුට්ඨස්ස නරස්ස දුස්සති
සුද්ධස්ස පොසස්ස අකඨගතස්ස,
තමෙව බාලං පච්චෙති පාපං
සුබ්බමො රජො පට්ඨාතං ච ඛිත්තො. (ධ. පාප වග්ග)
- 77. යො දණ්ඨෙත අදණ්ඨෙසු අප්පදුට්ඨෙසු දුස්සති,
දසන්ත මඤ්ඤතරං යාතං ඛිප්පමෙව නිගච්ජති.
- 78. වෙදනං ඵරුසං ජාතිං සරීරස්ස ච හෙදනං,
ගරුකං වා පි ආබාධං චිත්තක්ඛෙපං ච පාසුනෙ.
- 79. රාජතො වා උපස්සග්ගං අභිගක්ඛාතං ච දරුණං,
පරීක්ඛයං ච ඤාතීතං ගොගාතඤ්ච පහධගුරං

(76) අනුන්ට නපුරු කම් නො කරන්නා වූ පිරිසිදු පැවතුම් ඇත්තා වූ කෙලෙස් නැත්තා වූ තැනැත්තා හට යමෙක් නපුරු කම් කෙරේ ද, ඒ පාපය උඩු සුළඟට ගැසූ සියුම් ධූලියක් මෙන් ඒ බාලයා කරා ම ආපසු එන්නේ ය.

නිවැරදි උතුමන්ට වරද කරන්නවුන් විසින් මෙලොව ම විපාක දශයක් ලබන බව

(77) අනුන්ට නො රිදවන්නා වූ අපරාධ නො කරන්නා වූ රහතුන්ට යමෙක් පීඩා කිරීම් වශයෙන් අපරාධ කෙරේ ද, හෙ තෙමේ කරුණු දශයකින් එකකට මෙලොව දීම වහා පැමිණෙන්නේ ය.

(78) හෙ තෙමේ ශීර්ෂරෝගාදියෙන් උපදනා මහක් වූ වේදනාවකට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. දුකසේ සපයා ගත් වස්තු පිරිහීමකට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. අත් පා ආදියේ බිඳුමකට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. ලාදුරු ආදී නපුරු රෝගයකට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. උමතු බවට හෝ පැමිණෙන්නේ ය.

(79) හෙ තෙමේ තනතුරෙන් පහ කරනු ලැබීම් ආදී රජුන් ගෙන් වන උවදුරකට හෝ පැමිණේ. නො කළ වරදකින් වුව ද දරුණු වෝදනාවක් හෝ ලබන්නේ ය. තමාට පිහිට වන නැයන් ගෙන් හෝ පිරිහෙන්නේ ය. කුණු වීම් දිරා යාම් ආදියෙන් ඔහු සතු වස්තුව හෝ නැසෙන්නේ ය.

- 80. අඵ වස්ස අභාරාති අග්භි ධගති පාවකො,
කායස්ස ගෙද දුප්පඤ්ඤො තිරයං සො උපපජ්ජති.
(ධ. දණ්ඩ වග්ග)
- 81. මාප්පමඤ්ඤෙඵ පාපස්ස න මං තං ආගමීස්සති,
උදබිත්ඪු තිපාතෙන උදකුමිභො පි දුරති,
දුරති බාලො පාපස්ස ථොක ථොකමිපි ආචිතං.
(ධ. පාප වග්ග)
- 82. මධු වා මඤ්ඤති බාලො යාව පාපං න පච්චති,
යද ව පච්චති පාපං අඵ බාලො දුක්ඛං නිගච්ජති.
- 83. නහි පාපං කතං කමිමං සජ්ජු බිරං' ව මුච්චති,
ධගත්තං බාලමත්ථෙති ගස්මච්ජත්තො' ව පාවකො.
(ධ. බාල වග්ග)

(80) ඔහු ගේ ගෙවල් හෝ ගින්නෙන් දැවෙන්නේ ය. නුවණ නැත්තා වූ හෙ තෙමේ මරණින් මතු ද නරකයෙහි උපදනේ ය.

පාපය කුඩා යයි නො සිතිය යුතු බව.

(81) 'මා කළ පාපය සුළුය, එය විපාක දීමි වශයෙන් මා කරා නො එන්නේ ය'යි නො සිතවූ. දිය බිත්ඪු වැටීමෙන් ද වතුර කළය පිරෙන්නේ ය. එ මෙන් මද මද වුව ද පවි කිරීමෙන් මෝඩයාට පවි පිරෙන්නේ ය.

මෝඩයාට පවි මී පැණිසේ බව.

(82) යම් තාක් පාපය විපාක දෙන තැනට නො පැමිණේ ද එතෙක් මෝඩයා එය මී පැණි සේ සිතයි. යම් කලෙක පාපය විපාක බවට පැමිණේ ද එකල මෝඩයා දුකට පත් වේ.

විපාක දෙන තුරු පාපය සැඟවී තිබෙන බව.

(83) දෙවූ කෙණෙහි ම කිරි නො මිදෙන්නාක් මෙන් පාපය කළ කෙණෙහි ම විපාක බවට නො පැමිණේ. එය විපාක දෙන තුරු නො නැසී අළුයෙන් වැසුණු ගිනි පුපුරක් සේ සන්තානය දවමින් බාලයා අනුව පවත්නේ ය.

- 84. වාණිජෝ' ච භයං මග්ගං අප්පස්සත්ථො මහද්ධනො,
වීසං ජීවිතුකාමො' ච පාපාති පරිචජ්ජයෙ. (ධ. පාප වග්ග)
- 85. චරන්ති බාලා දුම්මේධා අමීත්තේනේ' ච අත්තනා,
කරොත්තා පාපකං කම්මං යං හොති කට්ඨකප්ඵලං.
- 86. න තං කම්මං කතං සාධු යං කත්වා අනුතප්පති,
යස්ස අස්සුමුඛො රොදං වීපාකං පට්ඨෙවති.
- 87. තඤ්ච කම්මං කතං සාධු යං කත්වා නානුතප්පති,
යස්ස පතීතො සුමනො වීපාකං පට්ඨෙවති.
- 88. පට්ඨෙව්චෙව තං කයිරා යං ජඤ්ඤා හිතමත්තනො,
න සාකට්ඨික චිත්තාය මත්තා ධිරො පරක්කමෙ.

පාපය දුරු කළ යුතු අයුරු.

(84) බොහෝ ධනය ඇති මද පිරිස ඇති වෙළෙන්දු භය සහිත මඟ හරනා මෙන් ද, ජීවත් වනු කැමැත්තා විසින් විෂය හරනා මෙන් ද නුවණැත්තේ පාපය හරනේ ය.

ධර්මයෙන් පහ වූ තැනැත්තා පශ්චාත්තාප වන බව.

(85) යම් කම්මයක් කට්ඨක ඵල ඇත්තේ ද මෝඨයෝ එබඳු පටි කම් කරමින් සතුරකු බඳු වූ සිතින් හැසිරෙති.

(86) යම් කම්මයක් කොට පශ්චාත්තාප වේ ද කඳුළු පිරුණු මුහුණ ඇත්තේ හඬමින් යම් කම්මයක විපාකය විඳින්නට වේ ද එබඳු කම්මය කරන ලදුයේ යහපත් නො වේ.

(87) යම් කම්මයක් කර නො පසු තැවේ ද යම් කම්මයක විපාකය සිනාවෙන් යුක්ත වූයේ සතුටු සිත් ඇත්තේ විඳී ද එබඳු කම්මය කරන ලදුයේ යහපත් වේ.

(88) යම් කම්මයක් තමාට හිත යයි දන්නේ ද එය පළමු කොට කරන්නේ ය. නුවණැත්තා වූ ධෛර්යවත් තැනැත්තා රියකරුවන් ගේ සිත බඳු සිතින් වැඩ නො කරන්නේ ය.

89. යථා සාකච්ඡා පත්තං සමං හිත්වා මහා පථං,
විසමං මග්ගමාරුස්භ අක්ඛච්ඡිත්තොව කඛායති.

90. ථවං ධම්මා අපක්කම්ම අධම්ම මනුචත්තිය,
මත්ථො මච්චුමුඛං පත්තො අක්ඛච්ඡිත්තො ට කඛායති.

(දේවපුත්ත සංයුත්ත)

91. යො පාණමතීපාතෙති, මුසාවාදකද්ව භාසති,
ලොකෙ අදීන්නං ආදියති පරදරකද්ව ගච්ඡති.

92. සුරාමෙරය පානකද්ව යො නරො අනුයුකද්ඡති,
ඉධෙ ට මෙසො ලොකස්මිං මුලං බණ්ණි අත්තනො.

(ධ. මල වග්ග)

93. ඉධ මොදති පෙච්ච මොදති
කතපුකද්ථො උගයත්ථ මොදති,
යො මොදති යො පමොදති,
දිස්වා කම්ම විසුද්ධි මත්තනො.

(ධ. යමක වග්ග)

(89) යම් සේ රිය කරුවා සම මාර්ගය හැර මහා මාර්ගය හැර විෂම මාර්ගයට බැස යුත් අකුරු ඇත්තේ දුක් සහිත සිතුවිලි සිතා ද-

(90) එපරිද්දෙන් ධම්මයෙන් පහව අධම්මයට අනුකූල වී මෝඩයා මරු කටට පැමිණියේ යුත් අකුරු ඇතියහු මෙන් දුක් සහිත සිතුවිලි සිතයි.

මුල නසා ගන්නෝ.

(91-92) යමෙක් සතුන් මරා ද, බොරු කියා ද, ලෝකයෙහි නුදුන් දෑ සොරා ගනී ද, පරදරාවත් කරා යේ ද, සුරාමේරය පානයෙහි යෙදේ ද, හෙනෙමේ මෙ ලොව තමාගේ මුල සාරත්තේ ය.

දෙලොව ම සතුටු වන තැනැත්තා.

(93) කරන ලද පින් ඇත්තේ මෙලොව ද සතුටු වෙයි. පරලොව ද සතුටු වෙයි. දෙලොව ම සතුටු වෙයි. හෙනෙමේ තමාගේ පින් කම දැක මෙලොව සතුටු වෙයි. එහි විපාකය විදිමින් පරලොව වඩාත් සතුටු වෙයි.

94. අත්තානං වෙ පියං ජඤ්ඤා න නං පාපෙන සංයුජේ,
නහි තං සුලභං හොති සුඛං දුක්ඛත කාරිනා.

(කෝසල සංයුක්ත)

95. අත්තනා කුරුතෙ ලක්ඛි අලක්ඛිං කුරුතත්තනා,
න හි ලක්ඛිං අලක්ඛිං චා අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකො.

(6 නි. සිරිකාලකණ්ණි ජා.)

96. යො වෙ පියං මෙති පියානුකඨඛි
අත්තං තිරං කත්වා පියාති සෙචති,
සොණ්ඩො ච පිත්වාන විසස්ස ථාලං
තෙනෙව සො හොති දුඛි පරත්ථ.

ආත්මය රැකිය යුතු බව.

(94) ඉදින් ආත්මය ප්‍රිය දෙයක් බව දන්නේ නම් ඒ ආත්මය පාපයෙන් යුක්ත නො කරන්නේ ය. පවි කරන්නා හට සැපය සුලභ නො වේ.

තමා විසින් ම තමා කාලකණ්ණියකු කර ගන්නා බව.

(95) තමා ම තමා කාලකණ්ණියකු ද කෙරේ. ශ්‍රියා ඇතියකු ද කෙරේ. අනෙකෙක් අනෙකකු කාලකණ්ණියකු හෝ ශ්‍රියා ඇතියකු හෝ කරන්නේ නො වේ.

තමාට වඩා ප්‍රිය දෙය උසස් නො වේ.

(96) යමෙක් මේ දෙය මට ප්‍රියය යි ප්‍රිය දෙයට ආශා කොට ආත්මය අහක දමා ප්‍රිය දෙය සේවනය කෙරේ ද හෙතෙමේ සොණ්ඩයෙක් විෂ මිශ්‍ර රා බී දුකට පත් වන්නාක් මෙන් එයින් පරලෙවිහි දුකට පත් වේ.

97. යෝවිධ සධ්ව්‍ය පියාති හිත්වා
 කීවිජෙන' පි සෙවති අරිය ධම්මං,
 දුක්ඛිතො ච පිත්වාන යථොසධාති
 තෙනෙ' ච සො හොති සුඛි පරත්ථ

(80 ති. මහා සුක්ඛසෝම ඡා.)

98. නවෙ පියං මෙ ති ජනිත්ඳ තාදිසො
 අත්තං තිරං කත්වාන පියාති සෙවති,
 අත්තා ච සෙයොසා පරමා ච සෙයොසා
 ලබ්භා පියා ඔචිතත්ථෙත පච්ඡා.

(6 ති. බරසුක්ක ඡා.)

(97) මේ ලෝකයෙහි යමෙක් නුවණින් ප්‍රිය වස්තූන් හැර දුකින් වුව ද ආයඹී ධර්මය සේවනය කෙරේ නම්, යම් සේ දුකින් වුව ද ඖෂධයන් පානය කොට සුවපත් වන්නාක් මෙන් ඒ ආයඹී ධර්ම සේවනයෙන් ම හෙනෙමේ පරලොච සැප ඇත්තේ වන්නේ ය.

**සෑම ප්‍රිය දෙයකට ම වඩා ආත්මය
 උතුම් බව**

මෙය භායඹීව නිසා නැසෙන්නට ගිය රජකුට කළ අනුශාසනයෙකි.

(98) මහරජ, ඔබ වැනි කෙනකු මාහට මෙය ප්‍රිය යයි ආත්මය අහක දමා ප්‍රිය වස්තූන් සේවනය කෙරේ නම් එය නුසුදුසු ය. ආත්මය ම උතුම් ය. අන්‍ය ප්‍රිය වස්තූන්ට වඩා ආත්මය ඉතා උතුම් ය. ධනය රැස් කර ගත් කල්හි ප්‍රිය වස්තු කැමති පමණ ලැබිය හැකි ය.

99. සුකරානි අසාධුනි අත්තනො අහිතානි ච,
යං වෙ භිතඤ්ච සාධුඤ්ච තං වෙ පරම දුක්කරං.

(ධ. අත්ත වශ්ග)

100. සුකරං සාධුතා සාධු සාධු පාපෙන දුක්කරං,
පාපං පාපෙන සුකරං පාප මරියෙහි දුක්කරං.

(උදන)

තතියං සතකං.

තමාට අහිත දෑ කිරීම පහසු බව.

(99) තමාට අහිත වූ නො මනා වැඩ කිරීම පහසු ය. යමක් තමාට හිත ද යහපත් ද ඒ දෙය කිරීම අතිශයින් දුෂ්කර ය.

සත්පුරුෂයාට හොඳත් අසත්පුරුෂයාට තරකත්
කිරීම පහසු බව.

(100) සත්පුරුෂයා හට යහපත කිරීම පහසු ය. අසත් - පුරුෂයාහට යහපත කිරීම දුෂ්කර ය. පාපියාට පාපය කිරීම පහසු ය. ආයච්ඡිතයන්ට පාපය කිරීම අපහසු ය.

තෘතිය ශතකය

නමි.

1. වායමෙටේ' ට පුරියො න තිබිබිත්දෙයා පණ්ඩිතො.
පස්සාමි වො' හං අත්තානං යථා ඉච්ඡ තථා අහු.
2. වායමෙටේ' ට පුරියො න තිබිබිත්දෙයා පණ්ඩිතො.
පස්සාමි වො' හං අත්තානං උදකා ඵල මුඛගතං
3. දුක්ඛුපතීතො පි තරො සපඤ්ඤො
ආසං න ජිත්දෙයා සුඛාගමාය.
බහු හි ඵස්සා අහිතා හිතා ට
අචිතක්කිතා මච්චු මුපබ්බජන්ති.

(මහා ජනක ජා.)

අත්දුටු වියාචි ඵලය

මෙය මහත් වූ වියාචියෙන් සත් දිනක් මුහුදේ පිහිතා දිවි ගලවා ගත් මහා ජනක රජතුමා ගේ අනුශාසනයෙකි.

(1) පුරුෂ තෙමේ බලාපොරොත්තු මුදුන් පමුණුවා ගනු පිණිස වියාචි කරන්නේ ය. නුවණැත්තේ අමාරු වැඩෙක, නො කළ හැකි වැඩෙක කියා කළ යුත්ත ගැන නො කල-කිරෙන්නේ ය. මම යමක් කැමති වූයෙමි ද එය සිදු විය. මම වියාචි කිරීමෙන් අහිමතාර්ථය සිදු වන බවට සාක්ෂ්‍යක් වශයෙන් මා ම දකිමි.

(2) පුරුෂ තෙමේ අහිමතාර්ථ සිඬිය සඳහා වියාචි කරන්නේ ම ය. කළ යුත්ත ගැන නො කලකිරෙන්නේ ය. මම වියාචියේ මහත් ඵල ඇති බවට සාක්ෂ්‍ය වශයෙන් වියාචිය නිසා දියෙන් ගොඩ නගා ගත් මා ම දකිමි.

(3) නුවණැති මිනිස් තෙමේ දුකට පැමිණියේ ද නැවත සැපයට පැමිණීමේ ආශාව නො සිදින්නේ ය. මිනිසාට පැමිණෙන සැප දුක් බොහෝ ය. වියාචියෙන් සැපයට පැමිණිය හැකි බව නො සිතන්නෝ පසුබට වී මරණයට පැමිණෙති.

- 4. කසිරා වෙ කසිරා ථෙතං දළ්භමෙනං පරක්කමෙ,
සීථිලො හි පරිබ්බාපො හියො ආකිරතෙ රජං.
- 5. අකතං දුක්කතං සෙයො පච්ඡා තපති දුක්කතං,
කතඤ්ච සුක්කතං සෙයො යං කත්වා නානුතප්පති.
(දේවපුත්ත සංයුත්ත)
- 6. අප්පෙ ට කිච්චං ආතප්පං කො ජඤ්ඤා මරණං සුචෙ
ත හි නො සධගරං තෙන මහාසෙනෙ මච්චුතා.
(ධ. මග්ග වග්ග)
- 7. පරිත්තං දරු මාරුය්භ යථා සිද්ධෙ මහණ්ණවෙ,
ඵචං කුසිත මාගම්ම සාධුජ්චි' පි සිද්ධි,
තස්මා තං පරිට්ඨෙය්‍ය කුසිතං හිතචිරියං.
(ඉතිවුත්තක)

කරන දෙය හොදට ම කළ යුතු බව.

(4) ඉදින් යමක් කරන්නේ නම් එය හොදින් ම කළ යුතු ය. ලිහිල් කොට ගත් පැවිද්ද වඩා කෙලෙස් රජස් වගුරුවා.

(5) මනා කොට නො කරන දෙය නො කිරීම ම උතුම්. නො මනා කොට කළ දෙය නිසා පසු තුවෙන්නට වන්නේ ය. කරන දෙය හොදට කරන ලද්දේ ම උතුම් වේ. හොදින් කරන දෙය කොට නො පසු තුවෙන්නේ ය.

කළ යුත්ත අද ම කළ යුතු බව.

(6) කළ යුත්ත අද ම කළ යුතු ය. සෙට වන මරණය කවරෙක් දනී ද, මහා සේනා ඇති ඒ මාරයා හා අප ගේ පොරොන්දුවක් නැත.

අලසයා නිසා ඔහු ඇසුරු කරන්නා ද පිරිහෙන බව.

(7) කුඩා දරකඩකට නැඟුණු තැනැත්තා එය නිසා යම් සේ මහා සාගරයේ ගැලේ ද, එමෙන් අලසයා නිසා ඔහු ඇසුරු කරන තැනැත්තා ද පිරිහීම් සයුරේ ගැලේ.

- 8. යො පුබ්බෙ කරණියාති පච්ඡා යො කාතුමිච්ඡති,
වරණ කට්ඨගඤ්ජො ච ස පච්ඡා මනුතප්පති.
(1 නි. වරණ ජා.)
- 9. අතිසිතං අතිඋණ්භං අතියායමීදං අහු.
ඉති වීස්සට්ඨ කම්මන්තෙ අත්ථා අච්චෙන්ති මාතවෙ.
- 10. යො ච සීතඤ්ච උණ්භඤ්ච තිණා හියො න මඤ්ඤති,
කරං පුරිස කිච්චාති ස පච්ඡා නානුතප්පති.
(දීඝ නි. සිභාලසුත්ත)
- 11. තක්ඛන්තං පතිමානෙන්තං අත්ථො බාලං උපච්චගා
අත්ථො අත්ථස්ස තක්ඛන්තං කිං කර්ස්සන්ති තාරකා
(1 නි. තක්ඛන්ත ජා.)

පළමුකොට කළ යුත්ත පසුටට තැබීමේ වරද

(8) යමෙක් පළමු කළ යුතු දෑ පසුව කරනු කැමති වේ ද, හෙ තෙමේ කොළ සැලුණු අමු ලුණුවරණ ගසින් ලෙහෙසියෙන් දර කඩා ගන්නට සිටී මානවකයා මෙනි. හේ ඒ වරදින් පසුව තැවෙන්නේ ය. (වරණ ජාතකය බලනු)

සුළු කරුණු නිසා කළයුත්ත කල් නො තැබිය යුතු බව

(9) මේ වෙලාව ඉතා සීත ය. මේ වෙලාව ඉතා උෂ්ණ ය. මේ වෙලාව ඉතා සවස ය. මේ වෙලාව ඉතා දවාල ය යි කමාන්තයන් නො කර හරනා අලස මිනිස්සු අභියන් ඉක්මවති.

(10) යමෙක් සීතල හා උෂ්ණය තණ කොළයකට වඩා මහත් කොට නො සිතා ද, පුරුෂ කෘත්‍යයන් කරන්නා වූ හෙ තෙමේ නො පසු තැවෙන්නේ ය.

නැකැත් බලා කටයුතු පසු නො කළ යුතු බව.

(11) නැකැත් බලමින් කළ යුත්ත පසු කරන්නා වූ මෝඩයා හට අර්ථය ඉක්ම යන්නේ ය. බලාපොරොත්තු වන අර්ථය සිදු වේ නම් එයම නැකක ය. අහසේ තරු කුමක් කෙරේ ද?

- 12. අප්පකෙතා' පි මෙධා වී පාහතෙන විවක්ඛණො,
සමුට්ඨාපෙති අත්තානං අණුං අත්ථි ට සත්ඨමං.
(1 නි. චූළලසෙට්ඨී ඡා.)
- 13. යං උස්සුකා සධ්ඨරත්ති අලක්ඛිකා ඛහුං ධනං,
සිප්පටත්තො අසිප්පා ච ලක්ඛි ට තාති භුඤ්ජති.
- 14. සබ්බත්ථ කතපුඤ්ඤස්ස අතිච්චඤ්ඤෙට පාණිතො,
උප්පජ්ජන්ති ඛහු ගොගා අපි නායතනෙසු පි.
(3 නි. සීරි ඡා.)
- 15. අසමෙක්ඛිත කම්මන්තං තුරිතාහි නිපාතිතං,
සාති කම්මාති තප්පෙන්ති උණ්භං ටජ්ඤෙධාහටං මුඛෙ.
(2 නි. සිඟාල ඡා.)

නුවණැත්තා සුඵ දෙයකින් ද පොහොසත් වන බව.

(12) ක්‍රියාවෙහි දක්ෂ වූ නුවණැත්තා වූ තැනැත්තේ ස්වල්ප වූ ද බඩු මිලයකින් තමා නගා සිටුවයි. ස්වල්ප වූ ගින්න පිඹීමෙන් මහත් කරන්නාක් මෙනි.

අනුත් මහත්සියෙන් සපයන දෙය පින් ඇත්තාට නිකම් ම ලැබෙන බව.

(13) ශීල්ප දන්නා වූ ද නො දන්නා වූ ද පින් නැති ජනයෝ මහත් වූ උත්සාහයෙන් යම් ධනයක් රැස් කෙරෙත් ද, එය පින් ඇති තැනැත්තේ ම අනුභව කෙරේ. (රැස් කළ අයට අනුභව කරන්නට නො ලැබේ).

(14) පින් කළ තැනැත්තා හට හැම තන්හි ම අන්‍ය පින් නැති සත්ත්වයන් යට පත් කොට බොහෝ හෝගයෝ අන්‍යායතනයන්හි ද උපදිති.

නො විමසා කිරීමේ වරද.

(15) පරීක්ෂා නො කොට වැඩ කරන්නා වූ නො විමසා වහා කටයුත්තට පනින්නා වූ තැනැත්තන් ඒ කර්මයෝ තවති. කටෙහි දැමූ උණු දෙය කට දවන්නාක් මෙනි.

16. අතිසම්ම කතං කම්මං අතචත්ථාය චිත්තිතං,
භෙසජ්ජස්සෙ' ච චෙහධගො විපාකො භොති පාපකො.

17. තිසම්ම ච කතං කම්මං සම්මාවත්ථාය චිත්තිතං.
භෙසජ්ජස්සෙ' ච සම්පත්ති විපාකො භොති හදුකො.

(20 ති. සෝමනස්ස ජා.)

18. බෙලුවං පතිතං සුත්ථා දද්දහත්ති සසො ජවි,
සකස්ස චචතං සුත්ථා සත්තත්තා මිග වාහිති.

19. අප්පත්ථා පද විකද්දානං පරසොසානු සාරිනො,
පනාද පරමා බාලා තෙ භොන්ති පර පත්තිසා.

20. සෙ ච සිලෙන සම්පත්තා පකද්දා සුපසමෙ රතා,
ආරකා වීරතා ධීරා ත භොන්ති පරපත්තිසා.

(4 ති. දද්දහ ජා.)

(16) කළ යුතු නො කළ යුතු බව ගැන විමසීමක් නො කොට කාරණානුකූල ව නො සිතා කළ දෙය, බෙහෙතේ අපථය වීම මෙන් නපුරු විපාක ඇත්තේ ය.

(17) කළ යුතු නො කළ යුතු බව ගැන විමසා කරන ලද්ද වූ ද කාරණානුකූලව සිතන ලද්ද වූ ද කමිය බෙහෙතේ පථය වීම මෙන් යහපත් විපාක ඇත්තේ ය.

(18) දද්දහ යන හඬින් බෙලි ගෙඩියක් වනයේ වැටෙනු අසා සාවා බිය වී දිවී. සාවාගේ කථාව අසා ඒ වනයේ විසූ මෘග සමූහය ද බිය වී උවත්තට වූහ.

(19) ශ්‍රෝතෘපත්ති මාර්ග විඤනයට නො පැමිණ අනුන් ගේ කීම්වලට හැරෙන ස්වභාවය ඇත්තා වූ අනුන්ගේ කීම් උතුම් කොට ගන්නා වූ යම් බාල කෙනෙක් වෙත් ද ඔවුහු අනුන් විසින් ඒ ඒ අතට යවනු ලබන්නෝ වෙති.

(20) යම් කෙනෙක් ආයඝී ශීලයෙන් යුක්ත වූවාහු ද ආයඝී ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූවාහු ද කෙලෙස් සන්සිද්ධිමෙහි ඇලුනාහු ද පාපයෙන් දුරින් ම වෙත් වූ ඒ නුවණැත්තෝ. අනුන් විසින් ඒ ඒ අතට හරවනු ලබන්නෝ නො වෙති.

21. උදක ඵල වරස්ස පක්ඛිනෝ
 නිව්චං ආමක මච්ඡ හොජ්නෝ,
 තස්සානුකරං සච්චිධකෝ
 සෙචාලෙ පලිගුණ්ඨිනෝ මනෝ.

(2 නි. විරක ජා.)

22. අසීහො සිහ මාතෙන යො අත්තානං විකුඛබ්බති,
 කුට්ඨු' ච ගජමාසජ්ජ සෙති ගුමාසා අනුත්ථුතං.

23. යසස්සිනෝ උත්තම පුත්ගලස්ස
 සඤ්ජාත බත්ඨස්ස මහබ්බලස්ස,
 අසමෙක්ඛිය ථාම බලුපපත්තිං
 ස සෙති නාගෙන හතෝ' ච ජම්බුකෝ.

බැරි දෙය කරන්නට යාමෙන් වන විපත.

(21) නිකර අමු මස් අනුභව කරන්නා වූ දිය ගොඩ දෙක්හි ම හැසිරෙන පක්ෂියා වූ දිය කාවා අනුකරණය කොට දියට බැස දිය සෙවලේ පැටලී සච්චිධකයා මළේ ය.

සිංහයකු වන්නට ගිය හිවලා.

(22) සිංහ නො වූ යමෙක් සිංහ මානය ගෙන තමා වෙනස් කෙරේ ද, ඔහුට ද සිංහ මානය ගෙන ඇතාට පැන සුසුම් ලමින් බිම නිදන හිවලාට වූ දෙය ම වන්නේ ය.

(23) වැඩුණු කය ඇත්තා වූ මහත් බල ඇත්තා වූ ඉසුරුමත් වූ උත්තම සත්ත්වයකු වූ සිංහයා ගේ බලය හා ජාතිය නො හැඳින තමා ද සිංහයා හා සමය යි සිතා සිංහයා මෙන් ඇතාට පැන ඇතා විසින් පාගා දමනු ලැබ ඒ හිවලා මළ නිත්දෙන් නිදන්නේ ය

24. යො විධකම්මං කුරුතෙ පමාය
 ථාමබලං අත්තති සංවිදිත්වා,
 ජප්පෙන මත්තෙන සුභාසිතෙන
 පරික්ඛ වා යො විපුලං ජිනාති.

(4 නි. ජම්බුක ජා.)

25. යො දත්ඨ කාලෙ තරති තරණීයෙ ච දත්ඨති,
 සුක්ඛං පණ්ණං' ච අක්කම්ම අත්ථං ගඤ්ජති අත්තනො.

26. යො දත්ඨ කාලෙ දත්ඨෙති තරණීයෙ ච තාරසී,
 සසී'ච රත්තිං විහජං තස්සත්ථො පරිපුරති.

(4 නි. ගජකුම්භ ජා.)

(24) මේ ලෝකයෙහි යමෙක් තමා කෙරෙහි ඇති කායබලය හා ඥානබලය තේරුම් ගෙන එය මැන බලා උගත් කමින් ද නුවණැතියන් හා මන්ත්‍රණය කිරීමෙන් ද යහපත් වචනයෙන් ද වැඩ කෙරේ නම් හෙ තෙමේ මහත් වූ අර්ථය ලබන්නේ ය.

**සෙමින් කළ යුත්ත සෙමින් ද ඉක්මනින් කළ යුත්ත
 ඉක්මනින් ද කළ යුතු බව.**

(25) යමෙක් කළ යුත්ත සෙමින් කළ යුතු තැන දී ඉක්මනින් කෙරේ ද, කළ යුත්ත ඉක්මනින් කළ යුතු තැන දී සෙමින් කෙරේ ද, හෙ තෙමේ වියළි කොළ පාගා පොඩි කරන්නාක් මෙන් තමා ගේ අර්ථය පොඩි කරන්නේ ය. (නසා ගන්නේ ය)

(26) යමෙක් කළ යුත්ත ඉක්මන් කළ යුතු තැනදී ඉක්මන් කෙරේ ද, සෙමින් කළ යුතු තැනදී සෙමින් කෙරේ ද, රාත්‍රි විභාගය කරමින් වන්ද්‍රයා අනුක්‍රමයෙන් සෙමින් වැඩෙන්නාක් මෙන් ඔහු ගේ අර්ථය සම්පූර්ණ වේ.

27. වාළොදකං අප්පරසං නිහිනං
පිත්වා මදො ජායති ගද්‍රහානං.
ඉමඤ්ච පිත්වාන රසං පණීතං
මදො න සඤ්ජායති සිත්ඨවානං.
28. අප්පං පිවිත්වාන නිහින ජව්වො
සො මප්පති තෙන ජනිත්ද ජුට්ඨො.
ධොරස්භසීලීච කුලමිහි ජාතො
න මප්පති අග්ගරසං පිවිත්වා.

(2 නි. වාළොදක ජා.)

29. සබ්බ කාම දදං කුමිහං කුටං ලද්ධාන ධුත්තකො.
යාව සො අනුපාලෙති තාව සො සුඛ මෙධති.

හීනයා සුළු දෙයින් ද මත් වන බව.

(27) රසය අල්ප වූ එහෙයින් ම හීන වූ මුද්‍රප්පලම් රොඩු මැඩ පෙරා ගත් ජලය පානය කිරීමෙන් කොටඵවන්ට මදය හට ගනී. මේ ප්‍රණීත රසය පානය කොට ද සෙත්ඨවයන්ට මතක් නො හටගනී. (ඊට කරුණු කීමෙක් ද?)

(28) ජනේන්ද්‍රය, හීන ජාති ඇති තැනැත්තේ ඒ හීන ජාතිය ඇති වන බව නිසා ම සුළු දෙයින් වුව ද මත් වේ. බර උසුලන ස්වභාවය ඇත්තා වූ උසස් කුලයේ උපන්නා වූ සෙත්ඨව තෙමේ අග්‍ර රසය පානය කොට ද මත් නො වේ. (වාළොදක ජාතකය බලනු)

ධනය රැකෙන්නේ මත් නො වී සිටින තෙක් පමණ බව.

(29) ධුතියා කුමති වන සියල්ල දෙන සැළියක් ලබා එය යම් තාක් ආරක්ෂා කෙරේ ද, එතෙක් හේ සැප ලබා.

30. යද මත්තො ච දිත්තො ච පමාද කුම්භමබ්භිද.
තතො තත්තො ච පොත්ථො ච පච්ඡා බාලො විහන්දන්ති.

31. එව මෙව යො ධනං ලද්ධා අමත්තා පරිභුන්දන්ති.
පච්ඡා තප්පති දුම්මේධො කුටං හිත්තො' ච ධුන්තකො.

(3 නි. හදුගට ඡා.)

32. අනුපායෙන යො අත්ථං ඉච්ඡති යො විහන්දන්ති.
වෙනා හනිංසු වෙදබ්භිතං සබ්බෙ තෙ ව්‍යසන මජ්ඣකං.

(1 නි. වෙදබ්භිත ඡා.)

(30) ධුක්ඛියා යම් කලෙක සුරාවෙන් මත් වූයේ දර්ප-
යෙන් දැසුනේ ප්‍රමාදයෙන් සැළිය බිඳගත්තේ ද, ඉන්පසු ඒ
බාලයා විටෙක තත්ත වූයේ ද, විටෙක දළ රෙදි කඩක් ඇත්තේ
ද වී දුකින් පෙළේ.

(31) එපරිද්දෙන් ම යමෙක් ධනය ලබා එය පමණ ඉක්මවා
පරිභෝග කෙරේ ද, හෙවත් වියදම් කෙරේ ද, ඒ බාලයා සැළිය
බිඳගත් ධුක්ඛියා මෙන් පසු තැවෙන්නේය.

අනුපායයෙන් ධනය සෙවීමෙන් විපත් වන බව.

(32) යමෙක් අනුපායයෙන් දියුණුව හෝ ධනය ලබනු
කැමති වේ ද හෙතෙමේ එයින් ජීඩාවට හෝ විනාශයට පැමිණේ.
චේතිය රට වැසි සොරු මත්තු බලයෙන් රුවන් වැසි වස්වත්ට දත්
වේදබ්භිත නම් බ්‍රාහ්මණයා මැරූහ. බමුණා වැස් වූ ධනය නිසා
ඔවුන් සෑම දෙන ම විනාශ වූහ.

33. මඤ්ඤෙ සොටඤ්ඤයො රාසී සොටඤ්ඤ මාලා ච තන්දකො,
යත්ථ දසො ආමජාතො යීතො ධුල්ලාති ගජ්ජති.

(1නි. තන්ද ජා.)

34. අමනුස්ස ධාතෙ උදකං' ට සිතං
තදපෙය්‍යමානං පරිසොසමෙති,
ඵචං ධනං කාපුරිසො ලහිත්වා
තෙටත්තතා භුඤ්ජති තො දදාති.

35. ධිරොච විඤ්ඤ අධිගම්ම හොගෙ
සො භුඤ්ජති කිච්ච කරො ච හොති,
සො ඤාතිසධිසං නිසහො හරිත්වා
අතින්දිතො සග්ගමුපෙති ධානං.

(කෝසල සංයුක්ත)

ධනයෙන් මිනිස් සිත උඩඟු කරන බව.

මෙය නිධානය උඩට පැමිණෙන විට උඩඟු වී ස්වාමියාට සැර කරන්නට පටන් ගන්නා වූ දාසයකු නිමිත්ත කොට බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් කියන ලද්දකි.

(33) දාසියගේ පුත්‍ර වූ තන්දක නම් දසයා යම් තැනක සිට පරුෂ වචනයෙන් ගොරවා ද එ තැන ඔබට අයත් රුවන් රැස හා රන් මාලය ඇති තැනය යි සිතමි. (තන්ද ජාතකය බලනු)

අසත්පුරුෂයාගේ ධනය.

(34) අමනුෂ්‍යයා විසින් අරක් ගත් තැන සිහිල් දියක් ඇති නම් එය කිසිවකු විසින් නො බොනු ලැබ විසළී යේ. එමෙන් අසත්පුරුෂයා විසින් ධනය ලබා තෙමේ ද පරිභෝග නො කෙරෙයි. අන්‍යයන්ට ද නො දෙයි.

නුවණැත්තා ගේ ධනය.

(35) ධෛර්‍යවන් වූ නුවණැත්තා වූ තැනැත්තා ධනය ලබා තෙමේ ද ඒ ධනය වළඳයි. දන් දීමි ආදී කළ යුතු වැඩ ද කෙරෙයි. ශ්‍රේෂ්ඨ වූ හෙ තෙමේ නෑ සමූහයා ද පෝෂණය කොට අනිත්දින වූයේ මරණින් මතු ස්වර්ගීයට ද යේ.

- 36. සකුණෝ මස්භකෝ තාම ගිරි සානු දරී චරෝ,
පක්කං පිප්ඵලී මාරුස්භ මස්භ මස්භාති කන්දති.
- 37. තස්සෙවං විලපත්තස්ස දිප්පධිසා සමාගතා,
භුත්වාන පිප්ඵලීං යත්ති විලපත්චෙව සො දිජො.
- 38. එවමෙව ඉධෙ කච්චො සධිසරීත්වා බහුං ධනං
තෙවත්තතො න ඤාතීතං යථොධිං පටිපජ්ජති.
- 39. න සො අච්ඡාදනං භත්ථං න මාලං න විලෙපනං,
අනුගොති සකිං කිඤ්චි න සධිගණ්භාති ඤාතකෙ.
- 40. තස්සෙවං විලපත්තස්ස මස්භ මස්භාති රක්ඛතො,
රාජානො අථ වා චොරා දයාද යෙ ච අප්පියා
ධනමාදය ගච්ජන්ති විලපත්චෙ ච සො තරො.

ලෝහියා ගේ ධනය.

(36) කඳු පල්ලම් කඳුරැලි වල හැසිරෙන්නා වූ මස්භක නම් පක්ෂියා ගෙඩි ඉදුණු පුලිල ගසට නැඟ මගේ මගේ ය යි හධා-

(37) උඹ එසේ හඬද්දී ම පක්ෂි සමූහයා අවුත් පුලිල කා යෙති. ඒ පක්ෂියා හධාම ය.

(38) එපරිද්දෙන් ම මේ ලෝකයෙහි ඇතමෙක් බොහෝ ධනය රැස් කොට තමා ගේ ප්‍රයෝජනයට ද නො ගනී. ඤාතාදීන්ට දිය යුතු සැටියට ද නො දෙයි.

(39) හෙතෙමේ වස්තූ ද ආහාර ද මල් ද විලවුන් ද රිසි සේ එක් වරකුඳු අනුභව නො කෙරේ. කිසි නෑයකුට ද සංග්‍රහ නො කරයි.

(40) ඒ තැනැත්තා මගේ මගේ ය යි කෑගසද්දී ම රක්ෂා කරද්දී ම රජවරු හෝ සොරු හෝ අප්‍රිය වූ උරුමක්කාරයෝ හෝ මහු ගේ ධනය ගෙන යති.

41. ධීරො ච ගොගෙ අධිගම්ම සධිගණිහාති ච ඝථාතකෙ,
තෙන සො කිත්තිං පප්පොති පෙච්චසග්ගෙ ච මොදති.

(6 නි. මය්හක ජා.)

42. සද්ධා ධනං සීල ධනං හිරි මත්තප්පියං ධනං,
සුත ධනඝද්ච වාගො ච පඝද්ඝථා මෙ සත්තමං ධනං.

43. යස්ස එතෙ ධනා අත්ථී ඉත්ථියා පුරිසස්ස වා
අදලීද්දොති තං ආහු අමොසං තස්ස ජීවිතං.

(7 නි. අංගුත්තර)

44. යත්ථ චෙරී නිචසති ත චසෙ තත්ථ පණ්ඩිතො,
එකරත්තං ද්විරත්තං වා දුක්ඛං චසති චෙරීසු.

(1 නි. චෙරී ජා.)

(41) නුවණැත්තේ ධනය ලබා නැයන්ට ද සංග්‍රහ කෙරෙයි. එයින් හේ කීර්තියට ද පත් වෙයි. මරණින් මතු ස්චර්ගයේ ද සතුටු වෙයි.

සප්තායෑ ධනය.

(42-43) ශ්‍රද්ධා ධනය ය, සීල ධනය ය, හිරි ධනය ය, අපත්‍රපා ධනය ය, ශ්‍රැත ධනය ය, ත්‍යාග ධනය ය, සත් වැනි වූ ප්‍රඥ ධනය ය, යන මේ සත යම් ස්ත්‍රියකට හෝ පුරුෂයකුට හෝ ඇත්තේ නම් හේ නො දිළිත්දෙකැ යි ආයෑයෝ කීහු. ඔහු ගේ ජීවිතය නො හිස් ය.

නො විසිය යුතු තැන්.

(44) යම් තැනක සතුරා නිතර වෙසේ නම් නුවණැත්තේ එහි නො වසන්නේ ය. එක් රැයක් දෙ රැයක් වුව ද සතුරා වසන තැන විසීම දුකෙකි.

45. අමානතා යත්ථ සියා සන්තාතං වා විමානතා,
හිත සංමානතා වා පි ත තත්ථ වසතිං වසෙ.

46. යත්ථාලසො ච දක්ඛො ච සුරො හිරු ච පුජියා
ත තත්ථ සත්තො නිවසන්ති අවිසෙසකරෙ තරෙ.

(6 නි. තේරු ජා.)

47. ජනිත්තං මෙ හවිත්තං මෙ ඉති පධිකෙ අවස්සයිං,
තං මං පධිකො අජ්ඣධ හවී යථා දුබ්බලකං තථා.

48. තං තං වදමී හග්ගච සුඤ්ඤාහි වචනං මම.
ගාමෙ වා යදී වා රඤ්ඤෙ සුඛං යත්තාධි ගච්ජති.

(45) යම් තැනක සත්පුරුෂයන්ට නො සැලකීම හා අවමන් කිරීම හෝ ඇත්තේ ද භීතයන්ට හෙවත් දුශ්ශීලයන්ට සම්මාන කිරීම හෝ ඇත්තේ ද එ තැන වාසය නො කරන්නේ ය.

(46) යම් තැනක අලසයා ද, දක්ඛයා ද, ශුරයා ද, බියසුල්ලා ද, යන සෑම දෙන ම පුදනු ලබන්නම්, විශේෂයක් නො කරන මිනිසුන් වෙසෙන එ තැන සත්පුරුෂයෝ නො වෙසෙති.

උපත් ගෙය නො හැරීමෙන් වූ විපත.

මේ ගාථා තුන උපත් තැනට ඇති ආලය නිසා එය හැර යනු නො කැමති ව දිය සිදුනු පසු ද, ඒ විලේ ම මඩට යට වී සිට මැටිගන්නට ගිය කුඹලකු ගේ උදලු පහරින් කැපී උදලු තලයේ ඇවිනී මතු වුණු ඉදිබුවකුගේ විලාප ය ය.

(47) මෙය මා උපත් තැන ය. මෙය මා වැඩුණු තැන ය යි මම මේ විල නො හැර මඩෙහි ම විසුයෙමි. විලෙහි මඩ දුබල වූ මා යට කොට විනාශ කෙළේ ය.

(48) කුම්භකාරය, එ හෙයින් මම ඔබට කියමි. මාගේ කීම අසන්න. ගමෙහි හෝ වේවා වලෙහි හෝ වේවා යමකුට යම් තැනක සැප ලැබේ ද -

49. තං ජනිත්තං ගච්ඡන්තද්ව පුරිසස්ස පජානතො,
යමිහි ජ්ථෙ තමිහි චජෙ ත නිකෙත ගතො සියා.

(2 නි. කච්ඡප ජා.)

50. සකා රට්ඨා පබ්බජිතො අද්දං ජනපදං ගතො,
මහත්තං කොට්ඨං කසිරාථ දුරුත්තානං නිධෙතවෙ.

51. යත්ථ පොසං න ජානත්ති ජාතියා විනයෙන වා,
න තත්ථ මාතං කසිරාථ වසමද්දදාතකෙ ජනෙ.

52. විදෙස වාසං වසතා ජාතවෙද සමෙත' පි,
බමිතබ්බං සපද්දෙත අපි දසස්ස තජ්ජතං.

(4 නි. දද්දර ජා.)

(49) එය නුවණැත්තා වූ තැනැත්තා හට උපන් තැන ද වේ. වැඩුණු තැන ද වේ. උපන් ගෙට ඇලුම් කොට එය නො හැර ම සිට උපන් ගෙයින් ම තසනු ලැබුවෙක් නො වන්නේ ය.

විදේශයේ දී පිළිපැදිය යුතු හැටි.

(50) සිය රටින් තෙරපනු ලැබ අන් ජනපදයකට ගිය තැනැත්තා විසින් තමාට බණින බැනුම් රැස් කර තබනු පිණිස වී දැමීමට කොටුවක් තනන්නාක් මෙන් තමා ගේ හෘදයෙහි මහත් වූ කොටුවක් තනා ගන්නේ ය.

(51) යම් තැනක මිනිසා ජාතියෙන් හා විනයයෙන් නො හඳුනක් ද නො හඳුනන්නවුන් අතර වාසය කරන තැනැත්තේ එහිදී මානය නො කරන්නේ ය. (උසස් කම සිතට නො ගන්නේ ය.)

(52) විදේශයේ වාසය කරන නුවණැත්තා විසින් කුලගෝත්‍රාදියෙන් ගිනිකඳක් මෙන් පිරිසිදු වුවකු වුව ද තමා ගේ උසස් කම් සිතට නො ගෙන දසයකු ගේ තර්ජනය වුව ද ඉවසිය යුතු ය.

53. සෙනො බලසා පතමානො ලාප ගොවර යායිනං,
සහසා අජ්ඣප්පත්තො මරණං තෙත්තපාගමී.

54. සොහං තයෙන සම්පත්තො පෙත්තිකෙ ගොවරෙ රතො,
අපෙන සත්තු මොදමී සම්පස්සං අත්ථමත්තනො.

(2 නි. සකුණන්ති ජා.)

55. රුදං මනුඤ්ඤං රුචිරා ච පිට්ඨි
වෙඨරිය වණ්ණ පතිභා ච ගීවා,
ව්‍යාම මත්තාති ච පෙබුණාති
තිව්චෙන තෙ ධිතරං නො දදමී.

(1 නි. නව්ච ජා.)

නුසුදුසු තන්හි ගැසිරීමේ විපාකය.

(53) වේගයෙන් ඉගිලෙන්නා වූ උකුස්සා ස්වකීය ස්ථානය වූ මැටිකැට අතර සිටින කැටකිරිල්ල ගසා ගැනීමට වහා ගියේ ය. එයින් උඹ මැටි කැට වල සැපී මළේ ය.

මෙය මළ උකුස්සා පිට නැගී කැටකිරිල්ල විසින් කියන ලද ප්‍රීති වාක්‍යය යි.

(54) උපායයෙන් යුක්ත වූ පියපරපුරෙන් ආ ගෝවරයෙහි ඇලුණා වූ ඒ මම තමාගේ අභිය දකිමින් පහව ගිය සතුරන් ඇත්තේ වෙමි.

වැඩි නැටුම් නැටීම.

මෙය හංසරාජයාගේ දුව ලැබෙන්නට යාම ගැන සතුටු වී නැටූ මොනරා ගැන හංසරාජයා විසින් කියන ලද්දකි.

(55) නුඹේ හඬ මිහිරි ය, පිටත් ලස්සන ය, ගෙල ද වෙරළ මිණි පැහැය ඇත්තේ ය, නුඹේ පිල් ද බඹයක් පමණ වන්නේ ය. එහෙත් නැටුම නිසා මා ගේ දුව නුඹට නො දෙමි.

56. ධමෙ ධමෙ නාතිධමෙ අති ධන්තං හි පාපකං,
ධන්තෙන හි සතං ලද්ධං අතිධන්තෙන නාසිතං.
(1 නි. භේරිවාද ඡා.)
57. අතිකර මකරා වරිය මස්භපෙතං න රුච්චති,
වතුන්ථෙ ලඛ්ඛසිත්වාන පඤ්චමීයස්මිං ආවුතො.
(1 දුබ්බව ඡා.)
58. සාධුකො පණ්ඩිතො නාම තත්ථෙව අතිපණ්ඩිතො,
අතිපණ්ඩිතෙන පුත්තෙන මනමිති උපකුලිතො.
(1 නි. කුචවානිජ ඡා.)
-

වැඩි පද ගැසීම.

(56) ගසනු ගසනු. වැඩි පද නො ගසනු. වැඩි පද ගැසීම නපුරෙකි. බෙර ගැසීමෙන් සියයක් ලද්දේ ය. එය වැඩි පද ගැසීමෙන් නැති කර ගත්තේ ය.

වැඩි කැරුම් කිරීම.

මෙය හුළු සතරකින් පිනුම් පැනීමට දක් කෙනකු විසින් වැඩි හුළු සිටවා පිනුම් පැනීම ගැන බෝසතාණන් විසින් කියන ලද්දකි.

(57) ඇදුර, ඔබ වැඩි කැරුම් කරන්නෙහි ය. එය මට නම් අරුවී ය. වැඩි කැරුම් කරන්නට ගොස් සතර වන හුලින් පැන පස්වන හුලෙහි ඇවිණියෙහි ය.

අති පණ්ඩිත කම.

මෙය අති පණ්ඩිතයා ගේ මෝඩ කම නිසා බාගයට දැවුණු ඔහු ගේ පියා විසින් කියන ලද්දකි.

(58) පණ්ඩිතයා නම් හොඳ ය. එහෙත් අති පණ්ඩිතයා හොඳ නැත. අති පණ්ඩිත පුත්‍රයා නිසා මම බාගයට දැවුනෙමි වෙමි.

- 59. යො වෙ කාලෙ අසම්පත්තෙ අතිවෙලං පහාසති,
එවං යො නිහතො සෙති කොක්ඛාසී' ව අත්තජො.
- 60. නහි සත්ථං සුනිසිතං වීසං හලාහලමිම්' ව,
එවං නිකට්ඨෙ පාතෙති වාචා දුබ්භාසිතා යථා.
- 61. තස්මා කාලෙ අකාලෙ ව වාවං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතො.
නාතිවෙලං පහාසෙය්‍ය අපි අත්තසමමිහි වා.
- 62. යො ච කාලෙ මීතං භාසෙ මති සුබ්බො විචක්ඛණො,
සබ්බෙ අමීත්තෙ තරති සුපණ්ණො උරගමිම්' ව.

(4 නි. කෝකාලික ඡා.)

වැඩි කථාව.

(59) යමෙක් කථා කිරීමේ කාලය නො පැමිණෙත් ම පමණ ඉක්මවා කථා කෙරේ ද, හෙ තෙමේ කට නිසා කැවිඳිය විසින් කොටා බීම හෙළන ලද කොවුල් පැටවා මෙන් නසන ලදුව සයනය කෙරේ.

(60) නො මනා වචනය හලාහල විෂයක් මෙන් යම් සේ එකෙණෙහි ම මිනිසා හෙළා ද මනා කොට මුවහත් කරන ලද පිහිය එ පමණ ඉක්මනින් මිනිසා නො නසා.

(61) එ බැවින් නුවණැත්තේ කාලයෙහි ද අකාලයෙහි ද වචනය රක්තේ ය. තමා හා සම වුවකු සමග වුව ද පමණ ඉක්මවා කථා නො කරන්නේ ය.

(62) නුවණ පෙරටු කොට කථා කරන්නා වූ යම් නුවණැතියෙක් සුදුසු කල්හි ප්‍රමාණයෙන් යුක්ත කොට කථා කෙරේ ද හෙ තෙමේ ගුරුලා සර්පයන් ස්වච්ඡයට ගන්නාක් මෙන් සියලු සතුරන් ස්වච්ඡයට ගන්නේ ය.

63. පුරිසස්ස හි ජාතස්ස කුඨාරී ජායතෙ මුඛෙ,
යාය ජන්දති අත්තානං බාලො දුඛිභාසිතං ගණං.

64. යො තින්දියං පසංසති
තං වා තින්දති යො පසංසියො
විචිතාති මුඛෙන යො කලිං
කලිතා තෙන සුඛං න වින්දති.

(බ්‍රහ්ම සංයුක්ත)

65. සුභාසිතං උත්තමමාහු සත්තො
ධම්මං ගණෙ නාධම්මං තං දුතියං
පියං ගණෙ නාප්පියං තං තතියං
සච්චං ගණෙ නාලිකං තං චතුත්ථං.

මිනිසා ගේ කවේ ඇති කෙටේරිය.

(63) උපන් මිනිසා ගේ මුඛෙහි කෙටේරියක් ද පහළ වන්නේ ය. අඤ්ඤා නො මනා වචන කියන්නේ එයින් තමා සිදු ගන්නේ ය.

(64) යමෙක් නින්ද කළ යුතු තැනැත්තාට ප්‍රශංසා කෙරේ ද, ප්‍රශංසා කළ යුත්තාට නින්ද කෙරේ ද හෙ කෙමේ කටින් පව් රැස් කෙරෙයි. ඒ පව් නිසා හේ සැප නො ලබයි.

හොඳ කථාව.

(65) හොඳ කථාව උතුමැයි සත්පුරුෂයෝ කීහ. ධර්මය ම කියන්නේ ය. අධර්මය නො කියන්නේ ය. ඒ ධර්මයක් ම කියන බව හොඳ කතාවේ දෙවන අංගය යි. ප්‍රිය දෙයක් ම කියන්නේ ය. අප්‍රිය දෙයක් නො කියන්නේ ය. ඒ ප්‍රිය දෙයක් ම කියන බව හොඳ කතාවේ තුන් වන අංගය යි. සත්‍යයක් ම කියන්නේ ය. අසත්‍යය නො කියන්නේ ය. ඒ සත්‍යය ම කියන බව හොඳ කතාවේ සතර වන අංගය යි.

66. තමෙව වාවං භාසෙය්‍ය යායත්තානං න තාපසෙ,
 පරෙ ච න චිහිංසෙය්‍ය සා වෙ වාවා සුභාසිතා.
 (වංගීස සංයුක්ත)

67. කල්‍යාණීමෙව මුඤ්ඤෙය්‍ය නහි මුඤ්ඤෙය්‍ය පාපිකං,
 මොක්ඛො කල්‍යාණීයා සාධු මුත්ථා තපති පාපිකං.
 (1 නි. සාරම්භ ජා.)

68. යෙ කෙච්චි මෙ අත්ථි රසා පථව්‍යා
 සච්චං තෙසං සාදුතරං රසානං,
 සච්චෙ යිතා සමණ ඩ්‍රාග්මණො ච
 තරන්ති ජාති මරණස්ස පාරං.
 (80 නි. මහා සුතසෝම ජා.)

69. සච්චං වෙ අමතා වචා ඵස ධම්මො සතන්තනො,
 සච්චෙ අත්ථෙ ච ධම්මෙ ච ආහු සන්තො පතිට්ඨිතා.
 (වංගීස සංයුක්ත)

(66) යම් වචනයකින් තමා නො තවා ද, අනුන්ට ද හිංසාවක් නො කෙරේ ද, ඒ වචනය ම කියන්නේ ය. ඒකාන්තයෙන් ඒ වචනය යහපත් වචනය ය.

නො මනා කතාවෙන් පසුතැවීලී වන බව.

(67) හොඳ කථාවක් ම කටින් පිට කරන්නේ ය. නො මනා කථාවක් කටින් පිට නො කරන්නේ ය. යහපත් කතාවක් කටින් පිට කිරීම යහපති. නො මනා කථා පිට කර තැවෙන්නේ ය.

සත්‍යය ය.

(68) පොළොවෙහි යම් රස ජාතියක් ඇත් ද ඒ රසයන් අතුරෙන් සත්‍යය ඉතා උතුම් රසය ය. ශ්‍රමණ ඩ්‍රාග්මණයෝ සත්‍යයෙහි පිහිටියාහු ඉපදීම මැරීම ඇති සංසාරයාගේ පරතෙරට යෙති.

(69) සත්‍යය ඒකාන්තයෙන් අමෘතය වැනි වචනයෙකි. ඒ සත්‍යය පෞරාණික ධර්මයකි. සත් පුරුෂයෝ සත්‍යයෙහි ද අර්ථයෙහි ද ධර්මයෙහි ද පිහිටියාහුය යි කීහු.

- 70. යං හි කසිරා නං හි චදෙ යං න කසිරා න නං චදෙ,
අකරොත්තං භාසමානං පරිජානන්ති පණ්ඩිතා.
(4 නි. සුවජ්ජ ජා.)
- 71. යො වෙ දස්සන්ති චත්ථාන අදනෙ කුරුතෙ මනො,
භූමා සො පතීතං පාසං ගිවාස පටිමුඤ්චති.
- 72. යො වෙ දස්සන්ති චත්ථාන අදනෙ කුරුතෙ මනො,
පාපා පාපතරො හොති සම්පත්තො යමසාධනං.
(20 නි. සිව් ජා.)
- 73. අලිකං භාසමානස්ස අපක්කමන්ති දෙවතා
පුත්තිකඤ්ච මුඛං වාති සකච්චානා ච ධංසති
යො ජානං පුච්ඡන්තො පඤ්ඤං අඤ්ඤථා නං වියාකරෙ.

(70) යමක් කෙරෙනම් එය “කරම්” කියන්නේ ය, යමක් නො කෙරේ නම් එය “කරම්” යි නො කියන්නේ ය. නො කරන දෙය කරම් යි කියන තැනැත්තා මුසාවාදියකු බව පණ්ඩිතයෝ දනිති.

දෙමී යි කියා නො දීම.

(71) යමෙක් කෙනකුට යමක් දෙමී යි කියා පසුව නො දීමට සිතා ද, හේ බිම වැටුණු කොණ්ඩුව ගෙන බෙල්ලේ ලා ගනී.

(72) යමෙක් යමකුට යමක් දෙමී ය කියා නැවත නො දෙන්නට සිතා නම් හේ පාපයින් ගෙනුත් පාපයෙක් වේ. යම රජු ගේ අණසක පවත්නා තැනට පැමිණියෙක් වේ.

බොරු කීමේ විපාක.

(73) යමෙක් ප්‍රශ්න විචාරන ලද්දේ දැන දැන ම එය අත් ආකාරයකින් විසඳ ද, හෙවත් අසන ප්‍රශ්නයට බොරු පිළිතුරු දේ ද, ඒ බොරු කියන්නහු ගේ ආරක්ෂක දේවතාවෝ ඔහු හැර යෙති. ඔහු ගේ මුඛයෙන් ද කුණුගඳ හමා. හේ ස්වකීය ස්ථානයෙන් ද පහ වේ.

- 74. අකාලෙ වස්සති තස්ස කාලෙ තස්ස න වස්සති,
යො ජානං පුච්ඡතො පඤ්ඤං අඤ්ඤදා නං වියාකරෙ.
- 75. ජ්විහා තස්ස දව්ධා හොති උරගස්සෙ' ට දිසම්පති,
යො ජානං පුච්ඡතො පඤ්ඤං අඤ්ඤදා නං වියාකරෙ.
- 76. ජ්විහා තස්ස න හටති මච්ඡස්සෙ' ට දිසම්පති,
යො ජානං පුච්ඡතො පඤ්ඤං අඤ්ඤදා නං වියාකරෙ.
- 77. වීයො' ට තස්ස ජායන්ති න පුමා ජායරෙ කුලෙ,
යො ජානං පුච්ඡතො පඤ්ඤං අඤ්ඤදා නං වියාකරෙ.
- 78. පුත්තා තස්ස න හටන්ති පක්කමන්ති දියො දියං,
යො ජානං පුච්ඡතො පඤ්ඤං අඤ්ඤදා නං වියාකරෙ

(8 නි. වෙකිය ජා.)

(74) යමෙක් ප්‍රශ්නයක් අසනු ලද්දේ දැන දැන ම එයට බොරු පිළිතුරු දේ ද, ඔහු ගේ රාජ්‍යයට නො කල්හි වැසි වසී. කාලයෙහි නො වසී.

(75) රජ, යමෙක් ප්‍රශ්නයක් අසන ලද්දේ දැන දැන ම එයට බොරු පිළිතුරු දේ ද, ඔහුට සර්පයකුට මෙන් දෙදිවක් ඇති වෙයි.

(76) රජ, යමෙක් ප්‍රශ්නයක් අසන ලද්දේ දැන දැන ම එයට බොරු පිළිතුරු දේ ද, මත්සායකුට මෙන් ඔහුට දිව නැති වන්නේ ය.

(77) යමෙක් ප්‍රශ්නයක් අසන ලද්දේ දැන දැනම එයට බොරු පිළිතුරු දේ ද, ඔහු ගේ පවුලෙහි ස්ත්‍රීහු ම උපදිති. පුරුෂයෝ නූපදිති.

(78) යමෙක් ප්‍රශ්නයක් අසන ලද්දේ දැන දැන ම එයට බොරු පිළිතුරු දේ ද, ඔහු වෙත පුත්‍රයෝ නො සිටිති. ඔහු ගේ පුත්‍රයෝ දිශාවෙන් දිශාවට යෙති.

79. එකං ධම්මං අතීතස්ස මුසාවාදිස්ස ජන්තුතො,
විතීණ්ණ පරලොකස්ස නත්ථි පාපං අකාරියං.

(ධ. ලෝක වග්ග)

80. කස්සච්චයා න විජ්ජන්ති කස්ස නත්ථි අපාගතං,
කො න සම්මොහමාපාදි කො වා ධිරො සද සතො.

81. තථාගතස්ස බුද්ධස්ස සබ්බ භුතානුකම්පිතො,
තස්සච්චයා න විජ්ජන්ති තස්ස නත්ථි අපාගතං,
සො න සම්මොහමාපාදි සොධ ධිරො සද සතො.

(දේවතා සංයුක්ත)

බොරු කියන්නහුට නො කළ හැකි පවක් නැති බව.

(79) පරලොව ගැන බලාපොරොත්තු හළ එක ධර්මයක් වූ සත්‍ය ඉක්ම වූ බොරු කියන්නා වූ සත්ත්වයා හට නො කළ හැකි පවක් නැත.

වරදක් නැත්තේ කාගේ ද?

(80) කවරකු ගේ වරද නැත්තේ ද? කවරකු ගේ අපරාධ නැත්තේ ද? කවරෙක් මූලාවට නො පැමිණේ ද? කවර නුවණැතියෙක් සෑම කල්හි සිහියෙන් යුක්ත වේ ද?

නො වරදිත එක ම පුද්ගලයා.

(81) සකල සත්ත්වයන්ට අනුකම්පා කරන්නා වූ සියල්ල අවබෝධ කළා වූ ඒ තථාගතයන් වහන්සේ ගේ වරද නැත. අපරාධ නැත. උන් වහන්සේ කිසිවිටෙක මූලාවට නො පැමිණි සේක. මේ ලෝකයෙහි ඒ තථාගතයන් වහන්සේ සෑම කල්හි සිහියෙන් යුක්ත වන සේක.

82. අනධගණස්ස පොසස්ස නිච්චං සුචී ගවෙසිනො,
වාළග්ග මත්තං පාපස්ස අබ්භාමත්තං' ච බායතී.

(6 නි. හිසපුළුඵ ජා.)

83. සුදස්සං චජ්ජං අඤ්ඤෙසං අත්තනො පන දුද්දසං,
පරෙසං හි සො චජ්ජානී ඔපුණානී යථා භුසං
අත්තනො පන ජාදෙති කලීං ච කීතවා සධො.

(ධ. මල වග්ග)

84. පරචජ්ජානු පස්සිස්ස නිච්චං උජ්ඣධාත සඤ්ඤිතො,
ආසවා තස්ස වඩ්ඨන්ති ආරා සො ආසවක්ඛයා

(ධ. මල වග්ග)

ශුඛ පුද්ගලයා ගේ වරද මහත් සේ පෙනෙන බව.

(82) නිතර වරදින් පිරිසිදු බව සොයන්නා වූ දෙස් නැත්තා වූ තැනැත්තා ගේ අස්කෙඳි අගක් පමණ වූ කුඩා වරද ලෝකයාට මඟ වළාකුලක් පමණට මහත් වී පෙනේ.

අනුන් ගේ වරද පෙනෙන්නාක් මෙන් තමා ගේ වරද නො පෙනෙන බව.

(83) කුඩා වූ ද අනුන්ගේ වරද ලෙහෙසියෙන් දකී. මහත් වූ ද තමා ගේ වරද දක්නට දුෂ්කර ය. අනුන්ගේ වරද දක්නා වූ හෙතෙමේ උස් තැනක තබා බොල් පොළන්නාක් මෙන් අනුන්ගේ වරද පොළයි. හෙවත් මතු කොට දක්වයි. කෙරුවික ලිහිණිවැද්ද කොළ අතු වලින් තමා ගේ ශරීරය වසන්නාක් මෙන් තමා ගේ වරද වසා ගනී.

අනුන්ගේ වරද සොයන්නාට කෙලෙස් වැඩෙන බව.

(84) අනුන්ගේ වරද බලන්නා වූ නිතරම අනුන්ට ගර්භා කිරීමේ අදහස ඇත්තා වූ ඒ පුද්ගලයා හට කාමාදී ආශ්‍රවයෝ වැඩෙති. හේ ආශ්‍රවක්ෂය ය යි කියනු ලබන අර්භත් ඵලයෙන් දුර ය.

85. න පරෙසං විලොමානි න පරෙසං කතා කතං.
අත්තනෝ' ට අටෙක්ඛෙය්‍ය කතානි අකතානි ච.

(ධ. පුප්ඵ වග්ග)

86. කොධං වධිත්වා න කදපී සොචති
මක්ඛප්පභාණං ඉසයො ටණ්ණයන්ති.
සබ්බෙසං චූත්තං ඵරුසං ඛමෙඵ
ඵතං ඛන්තිං උත්තමමාහු සත්තො.

87. භයා හි සෙට්ඨස්ස චවො ඛමෙඵ
සාරම්භ හෙතු පන සාදිස්ස්ස.
යො විධ හීතස්ස චවො ඛමෙඵ
ඵතං ඛන්තිං උත්තමමාහු සත්තො.

**අනුත්ඥේ වැඩ ගැන නොබලා තමාගේ ම
වැඩ බලා ගත යුතු බව**

(85) අනුත් ඥේ ඇනුම් බැනුම් මෙනෙහි නො කළ යුතුය. අනුත් කළ නො කළ දේවල් ගැන නො සිතිය යුතුය. තමාගේ ම කළ නො කළ දේ ගැන කල්පනා කළ යුතුය.

බැනුම් ඉට්ඨිය යුතු බව.

(86) ක්‍රෝධය නසා කිසිකලෙක ශෝක නො කෙරේ. අකෘතඥභාවය යි කියන ලද අනුත් කළ ගුණ නැති කර දමන ස්වභාවය දුරු කිරීම සෘෂිහු වර්ණනා කෙරෙති. හැම දෙනා විසින් ම කියන පරුෂ වචන ඉවසවු. ඒ ක්ෂාන්තිය උත්තමය යි සත්පුරුෂයෝ කීහ.

උතුම් ඉට්ඨිම.

(87) බිය නිසා උසස් තැනැත්තා ගේ කීම ඉවසන්නේ ය. සාරම්භය නිසා (පළිගැනීම නිසා) සමාන තැනැත්තාගේ කීම ඉවසන්නේ ය. මේ ලෝකයෙහි යමෙක් තමාට වඩා හීනයා ගේ කීම ඉවසා නම් එය උතුම් ඉට්ඨිම ය යි ප්‍රාඥයෝ කීහ.

88. කථාං විජ්ජාදා වතුමට්ඨ රූපං
සෙට්ඨං සර්කං අථවාපි හිතං.
විරූප රූපෙන වරත්ති සත්තො
තස්මා හි සබ්බෙස ට්ඨො ඛමෙට්.

89. න හෙතමන්ට මහතී' පි සෙනා
සරාජකා සුජ්ජාමානා ලහෙට්.
යං ඛත්තිමා සජ්ජරියො ලහෙට්
ඛත්ති ඛලස්සපසම්මත්ති ට්ඨො.

(40 හි. සරහඬග ඡා.)

90. හයානුමට්ඨා සක්ක දුබ්බලානො තිතික්ඛසි.
සුඤ්ඤතො ඵරුසං වාචං සම්මුඛා ට්ඨෙච්චිත්තිනො' ති.

(88) සතර ඉරියව්වෙන් වැසී සිටින ස්වභාවය ඇති ශ්‍රේෂ්ඨයා ය, සමානයා ය, හීනයා ය යන තිදෙන කෙසේ වෙන් කොට දත හැක්කේ ද? නො හැකි ය. හීනයන්ගේ ආකාරයෙන් උත්තමයෝ ද හැසිරෙති. ඵ බැවින් හැම දෙනාගේ ම කීම් ඉවසන්නේ ය.

**සුඛයකින් නො ලැබිය හැකි අර්ථයක් ඉවසීමෙන්
ලැබිය හැකි බව**

(89) ඉවසීම ඇති සක්චුරුෂයා සතුරන් නැති කර ගැනීම නමැති යම් අර්ථයක් ලබා ද, රජ සහිතව යුද කරන්නා වූ සේනාවක් ඒ අර්ථය නො ලබා. ක්ෂාන්ති බලය ඇත්තහුට වෙරයෝ සන්සිඳෙති.

ඉවසීම පිළිබඳ දෙබසක්.

මෙය ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රයා හා මාතලී දිවාසුක්‍රයාක් අතර ඇති වූ කථාවකි.

මාතලී :

(90) ශක්‍රදේවෙන්ද්‍රයාණෙනි!, ඔබ වහන්සේ ඉදිරියෙහි ම බණින ට්ඨෙච්චිත්ති අසුරයා ගේ බැහුම හය නියා ඉවසන සේක් ද? නැතහොත් දුර්වලකම නියා ඉවසන සේක් ද?

- 91. නාහං හයා න දුබ්බලයා බමාමී වෙපචිත්තිනො,
කථ්ඤ්ඤි මාදිසො චිඤ්ඤා බාලෙන පටිසංයුජෙති.
- 92. භියොසා බාලා පභිජ්ජෙය්‍යුං නො වස්ස පටිසෙධකො,
තස්මා භුසෙන දණ්ඨෙන ධිරො බාලං තිසෙධයෙති.
- 93. එතදෙව අහං මඤ්ඤෙ බාලස්ස පටිසෙධනං,
පරං සංකුපිතං ඤත්වා යො සතො උපසම්මති ති.
- 94. එතදෙව තිතික්ඛාය වජ්ජං පස්සාමී වාසට,
යද නං මඤ්ඤති බාලො හයා මහායං තිතික්ඛති,
අජ්ඣොරුහති දුම්මෙධො ගො'ව භියොසා පලායිතං ති

ශක්‍ර

(91) මම බිය නිසා හෝ දුබලකම නිසා හෝ වේපචිත්ති ගේ බැහුම් ඉවසන්නෙමි නො වෙමි. මා වැන්නකු බාලයකු හා පැටලෙන්නේ කුමට දැ යි ඉවසමි.

මාතලී

(92) ඉදින් වළක්වන්නෙක් නැත්තේ නම් බාලයෝ වඩ වඩා කිපෙනි, එබැවින් නුවණැත්තේ තද දඩුවමින් බාලයා අපරාධයෙන් වළක්වන්නේ ය.

ශක්‍ර

(93) යමෙක් අනුන් කිපුණු බව දැන සිහි ඇත්තේ ඉවසා ද එය ම බාලයා අපරාධයෙන් වැළැක්වීම ය යි මම සිතමි.

මාතලී :

(94) ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයාණෙනි, යම් කලෙක බාලයා “මොහු මට බයින් ඉවසන්නේ ය” යි සිතා ද එය ම මම ඉවසීමේ වරද සැටියට දකිමි. බාලයා බිය වී පලා යන ගොනා ගොනුන් උහුබදින්නාක් මෙන් ඉවසන තැනැත්තා පාගන්නේ ය.

- 95. කාමං මසද්දඤ චා මාචා භයා මහායං තිතික්ඛති,
සදත්ථ පරමා අත්ථා ඛත්තභා භියෙභා න විජ්ජති.
- 96. යො භවෙ බලචා සත්තො දුබ්බලස්ස තිතික්ඛති,
තමාහු පරමං ඛත්තිං තිච්චං බමති දුබ්බලො.
- 97. අබලත්තං බලං ආහු යස්ස බාල බලං බලං,
බලස්ස ධම්ම ගුත්තස්ස පටිසත්තා න විජ්ජති.
- 98. තස්සෙ ච තෙන පාපියො යො කුද්ධං පටිකුජ්ඣති,
කුද්ධං අප්පටි කුජ්ඣත්තො සධගාමං ජෙති දුජ්ජයං.

ශත :

(95) මොහු මට බියෙන් ඉවසාය යි බාලයා සිතතොත් සිතාචා; බාලයා කුමක් සිතුවත් ආත්මාචීය ම ප්‍රධාන ය. ඉවසීමට වඩා උසස් ආත්මාචී පරාචීයක් නැත.

(96) යමෙක් බලවත් වූයේ දුච්චයා ගේ වරද ඉවසා ද, එය පරම ක්ෂාන්ති ය යි කියනු ලැබේ. දුබලයා නිතර ම ඉවසන්නේ ය.

(97) බාල බලය හෙවත් මෝඩකම යමකු ගේ බලය වේද, එය දුබල කමෙකි. එහෙත් එය මෝඩයෝ බලය කැයි කීහු. ධම්ම රක්තහු ගේ ක්ෂාන්තිය බලයට දෙස් කියන්නෙක් නැත.

(98) යමෙක් කිපුණහුට තෙමේ ත් කිපේ ද, ඒ හේතුවෙන් ඔහු ගේ අතිශය පාප භාවය වේ. කිපුණහුට පෙරළා නො කිපෙන්නේ දිනීමට දුෂ්කර වූ සංග්‍රාමයෙන් දිනා.

99. උගීන්තමත්ථං වරති අත්තනො ච පරස්ස ච,
පරං සංකුපිතං ඤත්වා යො සතො උපසම්මති.
100. උගීන්තං තික්ච්ඡන්තානං අත්තනො ච පරස්ස ච,
ජනා මඤ්ඤන්ති බාලොති යෙ ධම්මස්ස අකොච්ඤ්ති

(සක්ක සංයුත්ත)

චතුත්ථං සතකං.

(99) යමෙක් අනුන් කිපුණු බව දැන සිහියෙන් යුක්ත වූයේ සන්සිඳේ ද, හෙ තෙමේ තමා ගේ ද අනෙකා ගේ ද යන දෙදෙනා ගේ ම අර්ථය පිණිස හැසිරෙන්නේ වේ.

(100) කෝප නො වීම් වශයෙන් තමාට ද අනෙකාට ද යන දෙදෙනාට ම වැඩ සිදු කිරීම් වශයෙන් පිළියම් කරන්නා වූ නුවණැත්තා ධර්මය නො දත් ජනයෝ බාලයෙකු යි සිතත්.

බුද්ධ නීති සංග්‍රහයේ

සතරවන ශතකය යි.

1. යං ලද්ධං තෙන තුට්ඨබ්බං අභිලෝභො හි පාපකො,
හංසරාජං ගභෙත්වාන සුචණ්ණො පරිභාසථ.
(1 නි. සුචණ්ණභංස ජා.)
2. තණ්හාහි දට්ඨස්ස කරොත්ති හෙකෙ
අමනුස්ස චද්ධස්ස කරොත්ති පණ්ඩිතා,
න කාම නිතස්ස කරොති කොචි
මක්කත්ත සුක්කස්ස හි කා තික්ච්ජා
(2 නි. කාමනීත ජා.)
3. තණ්හාය ජායති සොකො තණ්හාය ජායති හයං,
තණ්හාය විපපමුත්තස්ස තත්ථි සොකො කුතො හයං.
(ධ. පිය වග්ග)

අති ලෝභය.

(1) යමක් ලබන ලද ද එයින් සතුටු විය යුතු ය. අති ලෝභය නපුරෙකි. අති ලෝභය නිසා ස්චර්ණභංසයා අල්වා පියාපත් ගලවා ගැනීමෙන් දිනපතා ලැබෙමින් තුබුණු රතීන් පිරිහුණා ය.

**චස්තුකාම කල්ලේශකාමයන් විසින් මධනා ලද්දහුට
පිළියමක් නැති බව.**

(2) තෘෂ්ණා සර්පයන් විසින් දෂ්ට කරන ලද්දහුට සමහර කෙනෙක් මන්ත්‍රෝෂධාදියෙන් පිළියම් කෙරෙති. අමනුෂ්‍යයන් විසින් පීඩා කරන ලද්දහුට මන්ත්‍රෝෂධාදියෙන් පණ්ඩිතයෝ පිළියම් කෙරෙති. චස්තුකාම කල්ලේශකාමයන් විසින් පීඩිත තැනැත්තා හට කිසිවෙක් පිළියම් නො කෙරේ. කුශල ධර්ම සීමාව ඉක්ම වූ අකුශලයෙහි පිහිටි තැනැත්තා හට කිනම් පිළියමක් ද?

තෘෂ්ණාව ශෝකයට හා හයට හේතු වන බව.

(3) තෘෂ්ණාව නිසා ශෝකය හටගනී. තෘෂ්ණාව නිසා බිය ඇති වේ. තෘෂ්ණාවෙන් මිදුණහුට ශෝකයක් නැත. බියක් කොයින් ද?

4. කාමං කාමයමානස්ස තස්ස වෙ තං සමීප්ඤ්ඤි,
අද්ධා පිතිමනො හොති ලද්ධා මච්චො යද්ච්චති.
5. කාමං කාමයමානස්ස තස්ස වෙ තං සමීප්ඤ්ඤි
තතො තං අපරං කාමෙ සමීමෙ තණ්හං ච චින්දති.
6. ගචං ච සිඨගිනො සිඨගං වඨ්ඨමානස්ස වඨ්ඨති,
ඵචං මන්දස්ස පොසස්ස බාලස්ස අච්චාතනො,
භියොහා තණ්හා පිපාසා ච වඨ්ඨමානස්ස වඨ්ඨති.
7. පඵච්චා සාලියචකං ගචාස්සං දස පොර්සං,
දන්චාපි නාලමෙතස්ස ඉති වීද්චා සමං චරෙ.

දහස බැගින් අගනා ගාථා අට.

(4) කාමයන් පතන්තා වූ තැනැත්තා හට ඉදින් ඒ පැතු දෙය සිදු වේ නම්, මිනිස් තෙමේ කැමැත්ත පරිද්දෙන් ලබා ඒකාන්තයෙන් සතුටු සිත් ඇත්තේ වේ.

(5) කාමයන් පතන්තා වූ තැනැත්තා හට ඉදින් ඒ පැතු දෙය සිදු වේ නම්, ඉන්පසු ශ්‍රීෂ්ම කාලයේ දී පිපාසය ඇතිවන්නාක් මෙන් ඔහුට තෘෂ්ණා පිපාසය වඩ වඩා ඇති වේ.

(6) අං ඇති වස්සා වැඩෙත් ම අං ද වැඩේ. එපරිද්දෙන් නුවණ මඳ වූ බාල ධර්මයන්හි යෙදුණා වූ කාරණාකාරණ නොදන්නා වූ තැනැත්තා හට ඔහු වැඩෙත් වැඩෙත් ම නො ලත් කාමයන් පිළිබඳ වූ තෘෂ්ණාව හා පිපාසාව තවත් වැඩේ.

(7) පොළොවෙහි ඇති තාක් හැල් කෙත් හා යව කෙත් ද එක් අයකුට ම දුන්නේ ද, ඒ පුද්ගලයාට එයින් ඇතිවීමක් නො වේ. එ බැවින් නුවණැත්තේ තෘෂ්ණාවට වසඟ නො වී මනාකොට හැසිරෙන්නේ ය.

8. රාජා පසස්භ පඨවිං විජේත්වා
සසාගරන්තං මහිමා වසන්තො,
ඔරං සමුද්දස්ස අතිත්තරූපො
පාරං සමුද්දස්ස' පි පත්ථයෙථ.
9. යාච අනුස්සරං කාමෙ
මනසා තිත්තිනාථ්ඤධගා,
තතො නිචන්තා පටිකම්ම දිස්වා
තෙ ටෙ තිත්තා යෙ පඤ්ඤාය තිත්තා.
10. පඤ්ඤා තිත්තිතං සෙට්ඨං න සො කාමෙහි තප්පති,
පඤ්ඤා තිත්තං පුරිසං තණ්හා න කුරුතෙ වසං.
11. අපචිතෙ ටෙච කාමානි අප්පිච්ඡස්ස අලොචුපො,
සමුද්දමන්තො පුරිසො න සො කාමෙහි තප්පති.

(8) රජ තෙමේ ජනයා අභිභවනය කොට පෘථිවිය දිනා ගෙන සාගරය කෙළවර කොට ඇති පොළොවට අධිපති ව වාසය කරන්නේ ද සමුද්‍රයෙන් මෙතරින් පමණක් තෘප්තියට නො පැමිණ සමුද්‍රයෙන් එතෙර ද පතන්නේ ය.

(9) කොතෙක් කාම වස්තූන් සිතීන් සිහි කළේ ද, ඒවායින් සත්ත්වයා තෘප්තියක් නො ලබන්නේ ය. තවත් ලබන්නට ම සිතන්නේ ය. සිතීන් හා කයින් ඒ කාමයන් කෙරෙන් පසු බැස ප්‍රඥාවෙන් කාමයන්ගේ දොස් දැක යම් කෙනෙක් ප්‍රඥාවෙන් තෘප්තියට පැමිණියාහු ද, ඔවුහු ම තෘප්තියට පැමිණියාහු වෙති.

(10) ප්‍රඥාවෙන් තෘප්තියට පැමිණීම ශ්‍රේෂ්ඨ ය, ප්‍රඥාවෙන් තෘප්තියට පැමිණි තැනැත්තෙක් කාමයන් නිසා නො තැවෙන්නේ ය. ප්‍රඥාවෙන් තෘප්තියට පත් තැනැත්තා තෘෂ්ණාව ගේ වසභයට නො පැමිණේ.

(11) කාමතෘෂ්ණාව නැසීම ම කරන්නේ ය. අල්පේච්ඡ වන්නේ ය. කාමයන් කෙරෙහි ලොල් නො වන්නේ ය. මහත් වූ ප්‍රඥාව ඇති බැවින් සාගරය තරම් වූ පුරුෂ තෙමේ මහත් වූ ද ගින්නකින් සාගර ජලය නො තැවෙන්නාක් මෙන් ක්ලේශ කාමයන් ගෙන් නො තැවෙන්නේ ය.

12. රථකාරෝ' ව වම්මස්ස පරිකත්තං උපාහතං
 යං යං චජති කාමානං තං තං සම්පජ්ජතෙ සුඛං,
 සබ්බඤ්ඤෙ සුඛ මිච්චජෙය්‍ය සබ්බකාමෙ පරිච්චජේ.

(12 නි. කාම ජා.)

13. න කීරත්ථී රසෙහි පාපියො
 ආවාසෙහි වා සත්ථවෙහි වා,
 වාතමිගං ගෙහ නිස්සිතං
 චසමානෙසි රසෙහි සඤ්ජයො.

(1 නි. වාතමිග ජා.)

14. සාදුං වා යදී වා සාදුං අජපං වා යදී වා ඛත්තං,
 විස්සත්ථො යත්ථ භුඤ්ජෙය්‍ය විස්සාස පරමා රසා.

(4 නි. කේසව ජා.)

(12) පාවහන් තනන කම්කරුවා සමේ නො මනා කොටස් කපා හැර පාවහන් තනා මිල ලබා යම් සේ සැපවත් වේ ද, එ මෙන් නුවණැත්තේ නුවණ නමැති සැකිත් කපා හරිමින් කාමයන් ගෙන් යම් පමණ බැහැර කෙරේ ද, ඒ ඒ පමණට ඔහුට කාය වචී මනා කම් සුවසේ සිදු වේ. සකල කාය වචී මනා කම්යන් ගේ සුවසේ සිදු වීම ඉදින් කැමති වන්නේ නම් සියලු කාමයන් හරතේ ය.

රස තෘෂ්ණාව.

(13) වාසස්ථාන පිළිබඳ තෘෂ්ණාව ද නපුරෙක. මිත්‍රසන්ථවය පිළිබඳ තෘෂ්ණාව ද නපුරෙක. එහෙත් රස තෘෂ්ණාව පමණට නපුරක් නම් නැත. “සඤ්ජය” නම් උයන් පල්ලා වනය ඇසුරු කොට වෙසෙන වාත මාගයා රසයෙන් තමා ගේ වසයට පැමිණ වී.

පරම රසය

(14) මිහිරි වූ හෝ අමිහිරි වූ හෝ මද වූ හෝ බොහෝ වූ හෝ බොජුනක් යම් තැනක විශ්වාස ව වළඳ නම් එය මිහිරි ය. රසයෝ විශ්වාසය ප්‍රධාන කොට ඇත්තෝ ය.

- 15. මනුජය්‍ය සද සතිමනෝ
වත්තං ජාතනෝ ලද්ධ හොජනෙ,
තනු තස්ස හවත්ති වෙදනා
සතිකං ජීරති ආයුං පාලයං.

(කෝසල සංයුක්ත)

- 16. අරඤ්ඤෙ විහරත්තාතං සත්තාතං බ්‍රහ්මචාරීතං,
එක හත්තං භුඤ්ජමානාතං කෙන ටණ්ණෝ පසීදති.

- 17. අතීතං තානු සොචත්ති තප්පජ්ජපත්ති නාගතං,
පච්චුජ්ජත්තෙන යාපෙත්ති තෙන ටණ්ණෝ පසීදති.

- 18. අනාගතප්ප ජප්පාය අතීතස්සානු සොචනා,
එතෙන බාලා සුස්සත්ති තළොච හරිතො උතො.

(දේවනා සංයුක්ත)

පමණ දැන ආහාර ගත යුතු බව.

(15) සෑම කල්හි සිහියෙන් යුක්ත වන්නා වූ, ලද බොජුනෙහි ප්‍රමාණය දන්නා වූ ඒ මනුෂ්‍යයා හට වේදනාවෝ තුනී වෙති. ජීවිතය ආරක්ෂා කරමින් ආහාරය සෙමින් දිර යි.

එක් බතක් වලදනා බ්‍රහ්මචාරීන් වර්ණවත් වීමේ හේතු මෙය දෙවියකු ගේ ප්‍රශ්නයකි:

(16) කෙලෙස් සංසිද වූ ශ්‍රේෂ්ඨ වයඹා ඇත්තා වූ අරණ්‍යයෙහි වෙසෙන්නා වූ එක් වේලක බත වළදන්නා වූ පැවිද්දන් ගේ ශරීර වර්ණය කවර හේතුවක් නිසා බබලා ද?

බුදුන් වහන්සේ ගේ පිළිතුර:

(17) පැවිද්දෝ ඉකුත් වූ දෙය ගැන ශෝක නො කරති. අනාගතය නො පතති. වර්තමානයේ ලද දෙයකින් යැපෙති. මේ කරුණු තුනෙන් ඔවුන් ගේ ශරීර වර්ණය බබලා.

(18) අනාගතය පැතීමෙන් ද අතීතය ගැන ශෝක කිරීමෙන් ද යන දෙකරුණෙන් බාලයෝ කපා අවිච්චි ලූ ප්‍රා බවදඩු මෙන් වියළෙති.

19. කොටං කඛන්වා සුඛං සෙති කොටං කඛන්වා න සොචති
 කොටස්ස විසමුලස්ස මධුරග්ගස්ස බ්‍රාහ්මණ,
 චධං අරියා පසංසත්ති තං හි කඛන්වා න සොචති.
 (බ්‍රාහ්මණ සංයුක්ත)
20. කච්චස්මීං මන්ථමාතස්මීං පාවකො තාම ජායති,
 තමෙ ච කච්චං දහති යස්මා සො ජායතෙ ගීති.
21. එචං මන්දස්ස පොසස්ස බාලස්ස අච්ඡාතතො,
 සාරම්හො ජායතෙ කොධො සෝපි තෙ තෙච චස්හති.
22. අග්ගි' ච තිණකච්චස්මීං කොධො යස්ස පචච්චති,
 තිගියති තස්ස යසො කාලපක්ඛෙ' ච චන්දිමා.

ක්‍රෝධය

(19) බ්‍රාහ්මණය, ක්‍රෝධය නසා සුවසේ තිදයි. ක්‍රෝධය නසා ශෝක නො කෙරෙයි, මූල විෂ වූ අග මිහිරි වූ ක්‍රෝධයා ගේ නැසීම ආයඝියෝ පසසති, එය නසා ශෝක නො කෙරේ.

(20) ලියක තවත් ලියක් උලන කල්හි ගින්න හට ගනී. ඒ ගින්න යම් ලියකින් හටගත්තේ ද, ඒ ලිය ම එයින් දවනු ලැබේ.

(21) එ මෙන් නුවණ මද වූ බාල වූ කාරණා' කාරණයන් නො දන්නා වූ තැනැත්තා හට සාරම්භය (එකට එක කිරීම) නිසා ක්‍රෝධය හට ගනී. පසුව හෙ තෙමේ ද ඒ ක්‍රෝධයෙන් දවනු ලබා.

(22) වියළී තණ වල සහ දරවල ගින්න මෙන් යමකු ගේ සන්තානයෙහි ක්‍රෝධය වැඩේ ද, කාලපක්‍ෂයෙහි සඳ මෙන් ඔහු ගේ යසස පිරිහේ.

- 23. අතිජ් ඤානො ධුමකෙතු'ව කොධො යස්සුපසම්මති,
ආපුරති තස්ස යසො සුක්කපක්ඛේව චන්දිමා
(10 නි. චූල්ලඛෝධි ජා.)
- 24. කොධ සම්මද සම්මත්තො ආයසකඃ නිගච්ජති,
ඤාති මිත්තා සුභජ්ජා ච පරිචජ්ජේත්ති කොධතං.
- 25. අතත්ථ ජනනො කොධො කොධො චිත්ත පකොපනො,
ගය මන්තරතො ජාතං තං ජනො තාච චූජ්ඤති.
- 26. කුද්ධො අත්ථං න ජානාති කුද්ධො ධම්මං න පස්සති,
අත්ධන්තමං තද හොති යං කොධො සහනෙ තරං.
(අංගුත්තර සත්තක නි.)
- 27. විවාදෙන කීසා හොන්ති විවාදෙන ධනක්ඛයා,
ජිනා උද්ද විවාදෙන ගුණද්ජ මායාවී රොහිතං.

(23) දර නැති ගින්න මෙන් යමකු ගේ සන්තානයෙහි ක්‍රෝධය සන්සිඳේ ද, ඔහු ගේ යසස ශුක්ල පක්‍ෂයෙහි චන්ද්‍රයා මෙන් පිරේ.

(24) ක්‍රෝධ මදයෙන් මත් වූයේ අයසසට පැමිණේ. ඥාතිහු ද, මිත්‍රයෝ ද, සහාදයෝ ද, ක්‍රෝධ කරන්නා දුරු කෙරෙති.

(25) ක්‍රෝධය අතරත්ථ ඇති කරන්නකි. ක්‍රෝධය සිත කෝප කරවන්නකි. ක්‍රෝධය ඇතුළෙන් ම හට ගන්නා බියකි. සත්ත්ව කෙමේ ඒ බව නො දනී.

(26) කිපුණු තැනැත්තේ අර්ථය නො දනී. කිපුණු තැනැත්තේ ධර්මය නො දනී, ක්‍රෝධය යම් මිනිසකු යට කෙරේ ද, ඒ කල්හි ඔහුට මහ අපුරක් ඇති වේ.

විවාදය. (ආරාධුල)

මෙය තේරුම් ගැනීමට දබ්හපුජ්ථ ජාතකය බලනු.

(27) විවාදය නිසා සත්ත්වයෝ කෘශ වෙති. විවාදය නිසා ධනය ක්‍ෂය වේ. විවාදය නිසා දිය බල්ලෝ දෙදෙන මසින් පිරිහුණෝ ය. මායාවී!, රේමස අනුභව කරව.

28. එවමෙවං මනුස්සෙසු විවාදො යත්ථ ජායති,
 ධම්මට්ඨං පට්ඨාවත්ති සො හි තෙසං විනායකො
 ධනා පි තත්ථ ජියත්ති රාජකො සො පට්ඨති.

(7 ති. දබ්භපුජථ ජා.)

29. ජයං චේරං පසවති දුක්ඛං සෙති පරාජිනො,
 උපසන්නො සුඛං සෙති හිත්වා ජය පරාජයං.

(ධ. සුඛ වග්ග)

30. යො න හත්ති න ඝාතෙති න ජිනාති න ජාපයෙ,
 මෛත්‍රං සො සබ්බභූතෙසු ධේරං තස්ස න කෙතථී

(10 ති. වක්කවාක ජා.)

(28) විවාදය නිසා දියබල්ලෝ යම් සේ රේමසින් පිරිහුණාහු ද, එ පරිද්දෙන් මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි යම් කරුණකට විවාදයක් හට ගත්තේ ද, එ කල්හි ඔවුහු එය සන්සිඳවා ගනු පිණිස විනිශ්චයකාරයා වෙත යෙති. ඔහු ඔවුන් ගේ නායකයා ය. විවාදයට පැමිණියෝ එහි ධනයෙන් පිරිහෙති. ඔවුන් ගේ ධනයෙන් රජු ගේ භාණ්ඩාගාරය පිරේ.

ජය පරාජය දෙක ම යහපත් නො වන බව.

(29) විවාදයෙන් හෙවත් කලහයෙන් දිනන තැනැත්තේ සතුරෙක් ඇති කර ගත්තේ වේ. පැරදුණු තැනැත්තේ කවද පලිගන්නෙමි දැ යි සිතමින් දුකසේ වෙසේ. ජය පරාජය දෙක ම හැර සන්සුන් වූ තැනැත්තේ සුවසේ වෙසේ.

වෛරය.

(30) යමෙක් අනුන් නො නසා ද, නො නසවා ද, අනුන් ගේ ධනය නො දිනාගනී ද, අනුන් ලවා නො දිනවා ද, සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි මෛත්‍රිය ඇත්තා වූ ඔහුට කිසිවකු හා වෛරයක් නැත.

31. න හි වෙරෙන වෙරාති සම්මන්තිධ කුදවනං,
අවෙරෙන ව සම්මන්ති එස ධම්මො සත්ත්තනො.

(ධ. යමක වග්ග)

32. පරදුක්ඛුපදනෙන අත්තනො සුඛ මිච්ඡති.
වෙරසංසග්ග සංසට්ඨො වෙරා සො න පරිමුච්චති.

(ධ. පකිණ්ණක වග්ග)

33. සබ්බෙ තසන්ති දණ්ඩස්ස සබ්බෙ භායන්ති මච්චුනො,
අත්තානං උපමං කත්ථා න හතෙය්‍ය න සාතයෙ

(ධ. දණ්ඩ වග්ග)

(31) මේ ලෝකයෙහි කිසි කලෙක වෙර කිරීමෙන් වෙරය නො සන්සිඳේ, වෙරය සන්සිඳෙන්නේ අවෙරයෙන් ම ය. මේ අවෙරයෙන් වෙරය සන්සිඳෙන බව පෞරාණික ධර්මය ය, එය බුද්ධාදී උතුමන් ගිය මහ ය.

(32) යමෙක් පර හට දුක් දීමෙන් තමාට සැප ලබනු කැමති වේ ද, ආක්‍රෝශ කළ අයට ආක්‍රෝශ කිරීම ය, පහර දුන් අයට පහර දීම ය යනාදී වශයෙන් වෙර සංසථියෙන් මිශ්‍ර වූ හෙතෙමේ වෙරයෙන් නො මිඳෙන්නේ ය.

තමා මෙන් අන්‍යයන් ද සැලකිය යුතු බව.

(33) සියල්ලෝ ම දඬුවමට තැනි ගනිති. සියල්ලෝ ම මරණයට බිය වෙති. එ බැවින් තමා උපමා කොට අනුන්ට පහර නො දෙන්නේ ය. පහර නො දෙවන්නේ ය.

34. සම්මොදමානා ගච්ඡන්ති ජාලමාදය පක්ඛිනො,
යද තෙ විචදිස්සන්ති තද එහින්ති මෙ ටසං.

(1 නි. සම්මෝදමාන ජා.)

35. යාවජ්චම්පි වෙ බාලො පණ්ඩිතං පයිරුපාසති,
ත සො ධම්මං විජානාති දඛඛි සුපරසං යථා.

36. යො බාලො මඤ්ඤති බාලාං පණ්ඩිතො වාපි තෙන සො,
බාලො ච පණ්ඩිතමාහි සචෙ බාලොති චුවචති.

සමගියේ බලය.

මෙය දැල ඔසවා ගෙන පියාසර කළ වටු සමූහයක් ගැන වැද්දකු විසින් කියන ලද්දකි.

(34) මේ පක්ෂීහු මගේ දැල ඔසවා ගෙන සතුටු වෙමින් යෙති. යම් කලෙක ඔව්හු ඔවුනොවුන් වාද කරන්නාහු ද, එ කල්හි ඔවුහු මාගේ වසයට එන්නාහු ය. (මට අසුවන්නාහු ය.)

දිවිහිමියෙන් පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කළේ ද බාලයා පණ්ඩිත නො වන බව.

(35) ඉදින් බාලයා කොතෙක් කල් පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කළේ ද, කොතෙක් කල් සැදිගාවක් සැන්ද ව්‍යඤ්ජන රසය නො දැන ගන්නාක් මෙන් හෙතෙමේ ධර්මය නො දැන ගනී.

තමාගේ බාල බව දන්නා බාලයා පණ්ඩිත වන බව.

(36) යම් බාලයෙක් තමා ගේ බාල බව දන්නේ නම් එයින් හේ පණ්ඩිත හෝ වේ. තමා පණ්ඩිත ය යි සිතන බාලයා ම ඒකාන්තයෙන් බාලයා ය යි කියනු ලැබේ.

37. යාවදෙව අතත්ථාය ඤත්තං බාලස්ස ජායති,
හත්ති බාලස්ස සුක්කංසං මුද්ධමස්ස විපාතයං.

(ධ. බාල වග්ග)

38. යසං ලද්ධාන දුම්මෙධො අතත්ථං චරති අත්තනො,
අත්තනො ච පරෙසඤ්ච හිංසාය පටිපජ්ජති.

(1 නි. දුම්මෙධ ජා.)

39. න වෙ අතත්ථකුසලෙන අත්ථවරියා සුඛා වහා,
භාපෙති අත්ථං දුම්මෙධො කපි ආරාමිකො යථා.

(1 නි. ආරාමදුසක ජා.)

**බාලයා ගේ ශිල්පශාස්ත්‍රඥානය ද
අතර්ථය පිණිස වන බව.**

(37) බාලයාට ඇති වන ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඥානය ද අතර්ථය පිණිස වේ. බාලයාට ඇති වූ ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඥානය ඔහු ගේ නුවණ නමැති හිස කපා හෙලමින් ඔහු ගේ කුශල පක්ෂය නසා.

බාලයා ලබන යසසින් ද අතර්ථයක් ම කරන බව.

(38) නුවණ නැති තැනැත්තේ පිරිවර හා ඵෙශ්වයභීය ලබා එයින් තමාට අතර්ථයක් කර ගන්නේ ය. හෙ තෙමේ එයින් තමාට හා අනුන්ට ද හිංසාවක් පිණිස ම පිළිපදී.

**බාලයා යහපතක් කරමි යි සිතා කරන්නේ ද
අතර්ථයක් ම බව.**

(39) අතර්ථයට සමර්ථ වූ අර්ථයට නො සමත් වූ බාලයා විසින් කරන අර්ථවයභීව සැප ඇති කරන්නක් නො වේ. උයනේ විසූ වළුරා මෙන් මෝඩයා අර්ථයක් කරමි යි අර්ථය නසන්නේ ය. (හොඳක් ය යි නපුරක් කරන්නේ ය.)

40. සෙයො අමිත්තො මෙධාවී යන්දවෙ බාලානුකම්පකො,
පස්ස රොහිණීකං ජම්මිං මාතරං හත්ත්වාන සොචති.

(1 නි. රෝහිණී ජා.)

41. බාලං න පස්සෙ න සුඤ්ඤෙ න ච බාලෙන සංචසෙ,
බාලෙනල්ලාප සල්ලාපං න කරෙ න ච රොචසෙ.

42. අතයං තයති දුම්මෙධො අධුරාය තියුන්දපති,
දුන්නයො සෙයාසො හොති සම්මා චුත්තො පකුප්පති.
චිතයං සො න ජානාති සාධු තස්ස අදස්සනං.

(13 නි. අකිත්ති ජා.)

මෝඩ මිතුරාට වඩා පණ්ඩිත සතුරා හොඳ බව.

(40) අනුකම්පා කරන්නා වූ යම් බාලයෙක් වේ ද, ඔහුට වඩා නුවණැති සතුරා උතුම්. ලාමක වූ රෝහිණිය බලව. ඇ මව මරා දමා ශෝක කරන්නී ය.

බාලයන් නො දැකීම ම යහපත් බව.

මෙය “අකීර්ති” පණ්ඩිතයන් ගේ ප්‍රකාශයකි.

(41) බාලයා දක්නට නො වේවා! බාලයා ගැන අසන්නට නො ලැබේවා! බාලයා හා එක්ව විසීමට ද නො වේවා! බාලයා හා කථා කරන්නට ද නො වේවා! බාලයා හා සතුටු වීමක් ද නො වේවා!

(42) නුවණ නැත්තේ අකාරණය කාරණය කොට ගනී, ප්‍රාණවධාදී නො යෙදිය යුත්තෙහි යෙදේ, නො මනා දෙය ම ඔහුට උතුම් දෙය වේ. අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් මනා කොට කියන ලද්දේ කිපෙයි, හේ ආචාර චිත්‍ය නො දනී. එ බැවින් ඔහු නො දැකීම ම යහපති.

43. ගම්භීර පඤ්භං මනසා විචිත්තයං
 නාව්වාහිතං කම්ම කරොති ලුද්දං.
 කාලාගතං අත්ථපදං න රිඤ්චති
 තථා විධං පඤ්ඤවත්තං වදන්ති.

(40 ති. සරභංග ජා.)

44. යදුනකං තං සනති යං පුරං සත්තමෙවතං.
 අධිඨ කුම්භුපමො බාලො රහඳෙ පුරොච පණ්ඩිතො.

(සුත්තනිපාත කාලක සුත්ත)

45. භංසා කොඤ්චා මජුරා ච හත්ථියො පසද මිගා.
 සබ්බෙ සිහස්ස භායන්ති තත්ථී කායස්මිං තුල්‍යතා.

46. එවමෙව මනුස්සෙසු දහරො වෙපි පඤ්ඤවා.
 සොහි තත්ථ මහා හොති නෙ ච බාලො සර්ථවා.

(2 ති. කේලිසීල ජා.)

ප්‍රඥායා ගේ ලක්ෂණ.

(43) යමෙක් අර්ථ වශයෙන් හා පාලි වශයෙන් ද ගැඹුරු වූ කරුණු සිතින් සිතා ප්‍රකට කෙරේ ද, ඉතා අහිත වූ ප්‍රාණවධාදී රෝද්‍ර කම් නො කෙරේ ද ඒ ඒ කාලයට කළ යුතු වූ දැනගීලාදිය නො පිරිහෙවා ද, එබඳු පුද්ගලයා බුඩාදීහු ප්‍රාඥයා ය යි කියති.

(44) යමක් අඩු නම් එය සැලේ. යමක් පිරි තිබේ නම් එය ශාන්ත ම ය. බාලයා අධික් දිය ඇති සැලියක් වැනි ය, පණ්ඩිතයා දිය පිරුණු විලක් වැනි ය.

(45) භංසයෝ ද කොස්වාලිහිණියෝ ද මොණරු ද, ඇත්තු ද, එළුවෝ ද, අන්‍ය මෘගයෝ ද යන මේ සියල්ලෝ ම සිංහයා ට බිය වෙති. ඔවුන් ගේ ශරීරයෙහි සම බවක් නම් නැත.

(46) එමෙන් මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි වයසින් බාලයකු දු ප්‍රඥාවක් වී නම් හෙතෙම එහි මහත් වෙයි. මහත් වූ ශරීරය ඇති අඥයා මහත් නො වේ.

47. පඤ්ඤා හි සෙට්ඨා කුසලා වදන්ති
 නක්ඛන්ත රාජා' ඊව තාරකානං.
 සීලං සිරං වා පි සතඤ්ච ධම්මො
 අත්වාසිකා පඤ්ඤචතො වදන්ති.

(40 නි. සරහචග ජා.)

48. චිත්තෙන තීයති ලොකො චිත්තෙන පරිකස්සති,
 චිත්තස්ස එකධම්මස්ස සබ්බෙ' ව වසමත්චගු.

(දේවතා සංයුක්ත)

49. දියො දියං යං තං කසිරා වෙරි වා පන වෙරිතං.
 මිච්ඡා පණ්ඨිතං චිත්තං පාපියො නං තතො කරෙ.

ආචාර ශීලාදියට වඩා ප්‍රඥාව ශ්‍රේෂ්ඨ බව.

(47) ආචාර ශීලය ය, ඉසුරුමත් බව ය, සත්පුරුෂ ධර්මය ය යන මේවාට වඩා ප්‍රඥාව ශ්‍රේෂ්ඨ ය යි බුද්ධාදී උතුමෝ පවසති. ආචාර ශීලය ය, ඉසුරුමත් බව ය, සත්පුරුෂ ධර්මය ය යන මේවා ප්‍රාඥයා අනුව යන්තාහු ය යි බුද්ධාදී උතුමෝ කියති.

සිත.

(48) ලෝ වැසි තෙමේ සිතින් ඒ ඒ තැනට පමුණුවනු ලැබේ. සිතින් ඒ ඒ තැනට අදනා ලැබේ. එක ධර්මයක් වූ චිත්තයා හේ වසයට සියල්ලෝ ම ගියා හු ය.

**සොරකු සතුරකු කරන නපුරට වඩා නපුරක්
 නො මනා සිත කරන බව.**

(49) සොරෙක් තවත් සොරකුට යම් නපුරක් කෙරේ ද, සතුරෙක් සතුරකුට යම් නපුරක් කෙරේ ද, එයට වඩා නපුරක් නො මනා කොට පැවැත් වූ සිත සත්ත්වයාට කරන්නේ ය.

50. න නං මාතා පිතා කසිරා අඤ්ඤෙ වා පි ච ඤාතකා,
සම්මා පණ්ඨිතං චිත්තං සෙය්‍යසො නං තතො කරෙ.

(ධ. චිත්ත වග්ග)

51. යථොදකෙ ආච්චෙ අප්පසත්තෙ
න පස්සති සිප්පි සම්බුක මච්ඡ ගුම්බං,
ඵටං ආච්චෙහි චිත්තෙ
න පස්සති අත්තදත්ථං පරත්ථං

52. යථොදකෙ අච්ඡෙ විප්පසත්තෙ
යො පස්සති සිප්පි ච මච්ඡ ගුම්බං,
ඵටං අනාච්චෙහි චිත්තෙ
යො පස්සති අත්තදත්ථං පරත්ථං.

(2 නි. අනගිරකි ඡා.)

**මා පියාදීන් කරන යහපතට වඩා උසස් යහපතක්
හොඳ හිත කරන බව.**

(50) ස්වර්ග මෝක්‍ෂ සම්පත් ලබා දීම නමැති යම් උතුම් අර්ථයක් මනා කොට තබන ලද සිතීන් සිදු කරනු ලැබේ ද ඒ යහපත දරුවකුට මව ද නො කරන්නී ය, පියා ද නො කරන්නේ ය. අන්‍ය තෑයෝ ද නො කරන්නාහ. දශ කුශල ධර්ම විෂයෙහි මනා කොට තබන ලද සිත ඒ පුද්ගලයා අනිශ්චිත් උත්තමයෙක් කරන්නේ ය.

**සිත නො පහත් කල්හි ආත්මාර්ථ පරාර්ථ දෙක
නො පෙනෙන බව.**

(51) මඩ වූ අප්‍රසන්න වූ දියෙහි රත්වත් බෙල්ලන් හා වට බෙල්ලන් ද මත්ස්‍ය සමූහය ද යම් සේ නො පෙනේ ද, ඵ් පරිද්දෙන් සිත රාගාදියෙන් අප්‍රසන්න වූ කල්හි ඒ පුද්ගල කෙමේ ආත්මාර්ථය හා පරාර්ථය නො දකී.

**සිත ප්‍රසන්න කල්හි ම ආත්මාර්ථ පරාර්ථ දෙක
පෙනෙන බව.**

(52) මඩයෙන් මිශ්‍ර නො වූ පිරිසිදු වූ ජලයෙහි රත්වත් බෙල්ලන් හා මත්ස්‍ය සමූහය යම් සේ පෙනේ ද, ඵ් මෙන් සිත පහත් වූ කල්හි ඒ පුද්ගලයාට ආත්මාර්ථය හා පරාර්ථය පෙනේ.

53. යස්ස සෙලුපමං චිත්තං ධ්වං නා නුපකම්පති,
 චිරත්තං රජනියෙසු කොපතෙයො න කුප්පති
 යස්සෙවං භාවිතං චිත්තං කුතො තං දුක්ඛ මෙස්සති.

(උදන)

54. නා චිත්තයත්තො පුර්යො විසෙස මධිගච්ඡති,
 චිත්තිතස්ස ඵලං පස්ස මුත්තොස්මි මාරබන්ධනා.

(1 නි. වට්ටක ඡා.)

55. හිරි මත්තප්ප සම්පන්නා සුක්ක ධම්ම සමාහිතා,
 සත්තො සප්පුර්යා ලොකෙ දෙව ධම්මාහි වුච්චරෙ.

(1 නි. දෙවධම්ම ඡා.)

සිත ආරක්ෂා කරගෙන සිටින තැනැත්තා හට
 දුක් එන්නට තැනක් නැති බව.

(53) යමකු ගේ සිත ගල් කන්දක් වැනි ද, ස්ඵිර වේදනා සැලේ ද, ඇලුම් කළ යුතු සත්ත්ව සංස්කාරයන් කෙරෙහි නො ඇලේ ද, කිපිය යුතු කරුණුවලදී නො කිපේ ද, යම් කෙනකු ගේ සිත එසේ නො සැලී පවත්නා පරිදි වඩන ලද ද, ඔහුට කොයින් දුක් ඒ ද? නො ඒ ම ය.

නො සිතන්නා විශේෂයට නො පැමිණෙන බව.

(54) විපක් පැමිණි කල්හි ඉන් මිදීමේ උපාය නො සිතන්නා වූ තැනැත්තේ සැපය නමැති විශේෂයට නො පැමිණේ. සිතීමේ ඵලය බලව. මම මාර බන්ධනයෙන් මිදුණේ වෙමි.

දේව ධම්මයෝ.

(55) ලජ්ජා බිය දෙකින් යුක්ත වූ කුශල ධර්මයන් ගෙන් යුක්ත වූ ශාන්ත වූ සත්පුරුෂයෝ ලෝකයෙහි දේවධම්මයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්.

56. දක්ඛං ගහපතං සාධු සංවිහජ්ජකද්ව හොජනං,
අභාසො අත්ථ ලාහෙසු අත්ථ ඛ්‍යාපත්ති අඛ්‍යථො.

(8 ති. ඉන්ද්‍රිය ඡා.)

57. යානානුයායී ච හවාහි මානව
අල්ලකද්ව පාණීං පරිජ්ජ යස්සු,
මාචස්සු මිත්තෙසු කදවී දුඛිහි
මාච චසං අසතීතං ත ගච්ජෙ.

58. කථං නුයාතං අනුයායී හොති
අල්ලකද්ව පාණීං දහතෙ කථං සො.
අසති ච කා කො පත මිත්ත දුඛහො
අක්ඛාහි මෙ සුච්ඡතො ඵතමත්ථං.

සාධු ධම් සතර.

(56) ගිහි ගෙයි වාසය කරන තැනැත්තා ගේ වස්තුව සැපයීමේ සමත් බව යහපත් ය. උත්සාහයෙන් සපයා ගත් වස්තුව දියයුත්තන්ට දෙමින් බෙද අනුභව කරන බව යහපත් ය. ධනය ලත් කල්හි උඩඟු නො වීම යහපත් ය. වස්තු විනාශයේ දී ශෝක කරමින් නො වෙහෙසෙන බව යහපත් ය.

සාධු තර ධම්ය.

සාධු තර ධම්ය පූර්ණක නම් යක්‍ෂයා හට මහ බෝසත් විඬුර පණ්ඩිතයන් වහන්සේ විසින් වදාරන ලද්දේ ය.

(57) මාණවකය, ගිය තැනැත්තා අනුව යන්නේ වෙච. තෙත් වූ අත දැවීමෙන් වෙන් වෙච. කිසිකලෙක මිත්‍රයන්ට ද්‍රෝහි නො වෙච. කිසිකලෙක සිහි නැතියන් ගේ වසයට නො යව.

(58) කෙසේ නම් ගිය තැනැත්තා අනුව යන්නේ වේ ද? හෙ තෙමේ තෙත් වූ අත දවන්නේ කෙසේ ද? සිහි නැති තැනැත්තී නම් කවරී ද? මිත්‍ර ද්‍රෝහියා කවරේ ද? අසන්නා වූ මට මේ කාරණය කියනු මැනව.

59. අසත්ථුතං නො පි ච දිට්ඨි පුබ්බං
 යො ආසනෙනා පි තිමත්තයෙය්‍ය,
 තස්සෙ ච අත්ථං පුරිසො කරෙය්‍ය
 යාතානුයායිති තමාහු පණ්ඩිතා.

60. යස්සෙකරත්තිමිපි ඝරෙ ටසෙය්‍ය
 යත්ථන්ත' පානං පුරිසො ලභෙථ,
 න තස්ස පාපං මතසා පි චෙතයෙ
 අදුබ්භ පාණිං දහතෙ මිත්තදුබ්භො.

යස්ස රුක්ඛස්ස ඡායාය තිසිදෙය්‍ය සයෙය්‍ය ටා
 න තස්ස සාඛං ගඤ්ජෙය්‍ය මිත්ත දුබ්භො හි පාපකො.

(59) යම් කිසිවෙක් තමා හා දිනක් දෙකක් පමණ මුත් කිසි කලෙක එක්ව නො විසූ කිසි කලෙක නුදුටු විරු කෙනකුට වාඩිවන්නට අසුන්ක දීම පමණකින් මුත් සංග්‍රහ කෙළේ ද, ඒ සංග්‍රහය ලැබූ පුරුෂ තෙමේ සංග්‍රහ කළ තැනැත්තා හට යහපතක් ම කරන්නේ ය. පණ්ඩිතයෝ එසේ කරන්නා වූ තැනැත්තා ගිය අය අනුව යන්නේය යි කීහු.

(60) පුරුෂ තෙමේ යමකු ගේ ගෙයි එක් රැයක් මුත් විසුයේ ද, යම් ගෙයක දී ආහාර පාන ලැබුයේ ද, ඒ තැනැත්තා හට නපුරක් සිතින් වත් නො සිතන්නේ ය. ගුණ කළ අයට නපුරු කම් කරන්නා වූ මිත්‍ර ද්‍රෝහියා තමා ගේ ආහාර වළඳන අත දවන්නේ ය. ආහාර පාන දුන් තැනැත්තේ වළඳන අත වැනි බැවින් මෙසේ වදළහ.

යස්ස රුක්ඛස්ස ඡායාය යනාදී ගයේ භාවය 57 වන පිටුවේ දැක්විණ.

61. පුණ්ණමිපි වෙතං පඨවිං ධනෙන
දජ්ජත්ථියා පුරිසො සම්මතාය,
ලද්ධා ඛණං අතිමඤ්ඤෙය්‍ය තම්පි
තාසං වසං අසතීතං න ගච්ඤේ.

62. එවං බො යාතං අනුයායී හොති
අල්ලඤ්ච පාණං දහනෙ පුනෙවං.
අසතී ච සා සො පන මිත්තදුඛිතො
සො ධම්මියො හොති පහස්සු අධම්මං.

(මහා නිපාක විධුර ඡා.)

63. අලසො ගිහී කාමභෝගී න සාදු
අසඤ්ඤතො පබ්බජ්තො න සාදු.
රාජා න සාදු අතිසම්මකාරී
යො පණ්ඩිතො කොධතො තං න සාදු.

(4 නි. රථලට්ඨී ඡා.)

(61) මා හැර අන් පුරුෂයකු මේ ස්ත්‍රිය කැමති නො වන්නී ය යි සලකන ලද ස්ත්‍රියකට, පුරුෂයෙක් ධනයෙන් පිරු මේ මහ පොළොව සම්පූර්ණයෙන් අයිති කර දුන්නේ ද, අවකාශයක් ලදහොත් ඒ ස්ත්‍රී ද ඒ පුරුෂයා ඉක්මවන්නී ය. කළ ගුණ අමතක කරන්නා වූ ඒ ස්ත්‍රීන් ගේ වසයට හසු නො වේව.

(62) මෙසේ ගිය තැනැත්තා අනුව යන්නේ වේ. මෙසේ නැවත තමාගේ වළඳන අත දවන්නේ වේ, කියන ලද්ද වූ ඒ ස්ත්‍රිය සිහි නැති තැනැත්තී ය. තමාට සංග්‍රහ කළ අයට නපුරු කම් කරන්නා වූ හේ වනාහී මිත්‍ර ද්‍රෝහියා ය. දිව්‍යරාජය, ඒ කොප මේ ධම් සතරින් යුක්ත වී ධාර්මික වේව.

නො මනා සතර දෙනෙක්.

(63) අලස වූ කාමභෝගී ගිහියා යහපත් නො වේ. සන්සිද්ධිමත් තැනැත්තා වූ පැවිද්ද යහපත් නො වේ. නො විමසා ක්‍රියා කරන්නා වූ රජ යහපත් නො වේ. යම් පණ්ඩිතයෙක් ක්‍රෝධ කෙරේ නම් ඔහු ගේ ඒ කිපෙන බව යහපත් නො වේ.

- 64. චන්තාරො මෙ මහාරාජ ලොකෙ අති බලා ගුසා.
රාගො දොසො මදො මොහො යත්ථ පඤ්ඤා න ගාධති.
- 65. මෙධාවිතම්පි හිංසනති ඉසිං ධම්ම ගුණේ රතං.
විතක්කා පාපකා රාජ සුභා රාගුපසංහිතා
(9 නි. භාරික ජා.)
- 66. සාධු බො සිප්පතං නාම අපි යාදිස කිදිසං.
පස්ස බඤ්ඤප්පභාරෙන ලද්ධා ගාමා චතුද්දිසං
(1 නි. සාලික්ක ජා.)
- 67. සික්ඛෙය්‍ය සික්ඛිතබ්බාති සනති සච්ඡන්දිනො ජනා.
බාහියා හි සුභත්තෙන රාජානමභිරාධයි.
(නි. බාහිය ජා.)

මහා බල සතරක්.

(64) මහරජ, රාගය ය, ද්වේෂය ය, මදය ය, මෝහය ය යන මේ ධර්මයෝ සතර දෙන ලෝකයෙහි අති බලයෝ ය. සිත් සතනහි ඒ ධර්ම නැත සිටි කල්හි ඒ පුද්ගලසන්තානයේ ප්‍රඥව පිහිටක් නො ලබා.

පාප විතර්කයන් විසින් නුවණැතියන් ද පෙළන බව.

(65) මහරජ, ශුභ නිමිත්තයන් අරමුණු කොට පවත්නා වූ රාග සහිත විතර්කයෝ නුවණැත්තා වූ ධර්ම ගුණයෙහි ඇලුනා වූ සෘෂිවරයන් ද පෙළන්නා හ.

කවර ශිල්පයක් වුවත් දැන ගැනීම යහපත් බව.

(66) ශිල්ප නම් වූ දෙය කෙබඳු එකක් වුවත් යහපත් ම ය. බලව! පිළා එළු බෙටි විදීමෙන් සතර දිශාවෙහි ගම් ලද්දේ ය.

(67) උගතයුතු කවර ශිල්පයක් වුව ද උගන්නේ ය. පිටිසර ස්ත්‍රිය මැනවින් මලපහ කිරීමෙන් රජු සතුටු කලා ය. (බාහිය ජානකය බලනු.)

68. ඉත්ථියො ජව ලොකස්මිං යා හොත්ති සමචාරිති,
මෙධාවිති සීලවති සස්ස දෙවා පතිඛඛතා.

69. තාදියාය සුමෙධාය සුචි කම්මාය නාරියා,
දෙවා දස්සන මායන්ති මානුසියා අමානුසා.

(පතිණ්ණක ති. සුරූපි ජා.)

70. නග්ගා තදී අනුදකා, නග්ගා රට්ඨං අරාජකං,
ඉත්ථි' පි විධවා නග්ගා යස්සා' පි දසගාතරො.

71. ධජො රට්ඨස්ස පඤ්ඤාණං, ධුමො පඤ්ඤාණ මග්ගිනො,
රාජා රට්ඨස්ස පඤ්ඤාණං, ගත්තා පඤ්ඤාණ මිත්ථියා.

යහපත් ස්ත්‍රීන් දක්නට දෙවියන් ද පැමිණෙන බව.

(68) සුවර්තයෙහි හැසිරෙන්නා වූ නුවණැත්තා වූ සිල්වත් වූ නැන්දණිය දෙවි කොට ඇත්තා වූ පතිව්‍රතා ඇත්තා වූ යම් ස්ත්‍රීහු සත්ත්වලෝකයෙහි වෙත් ද,-

(69) මනා නුවණ ඇත්තා වූ පිරිසිදු ක්‍රියා ඇත්තා වූ මනුෂ්‍ය වූ එබඳු ස්ත්‍රීය දක්නට මනුෂ්‍ය නො වූ දෙවියෝ ද එති.

සැමියකු නැති ස්ත්‍රීය නග්ග බව.

(70) ජලය නැති ගංගාව නග්ගය, රජකු නැති රට නග්ගය, යම් ස්ත්‍රීයකට සහෝදරයන් දශ දෙනකු ඇත ද සැමියකු නැති නම් ඒ ස්ත්‍රීය නග්ගය.

ස්ත්‍රීය ප්‍රකට වීමේ කරුණ.

(71) කොඩිය රථය ප්‍රකට වීමට කරුණ ය, දුම ගින්න ප්‍රකට වීමට කරුණ ය, රජ රට ප්‍රකට වීමට කරුණ ය, සැමියා ස්ත්‍රීය ප්‍රකට වීමට කරුණ ය.

72. යා දළිඳ්දී දළිඳ්දස්ස, අඛිඛා අඛිඛස්ස කිත්තිමා,
තං වෙ දෙවා පසංසන්ති, දුක්කරං හි කරොති සා.

73. කථං නු තාසං හදයං, සුඛරා වත ඉත්ථියො,
යා සාමිකෙ දුක්ඛිතමිහි, සුඛමිච්චන්ති අත්තනො.

(වෙස්සන්තර ඡා.)

74. ධිරත්ථු කණ්ඨිතං සල්ලං පුරිසං ගාල්භ වෙධිතං,
ධිරත්ථු තං ජනපදං යත්ථිත්ථි පරිණායිකා,
තෙ වා පි ධික්කිතා සත්තා යෙ ඉත්ථිතං වසං ගතා.

(1 නි. කණ්ඨිණ ඡා.)

75. ගොණං ඛෙනුඤ්ච යානඤ්ච
හරියං ඤාතිකුලෙ න වාසයෙ,
හඤ්චන්ති රථං අයානකා
අභිවාසෙන හනන්ති පුට්ඨවං.

දෙවියන් පසසන ස්ත්‍රිය.

(72) කීර්තිමත් වූ යම් ස්ත්‍රියක් සැමියා දිළිඳු වූ කල්හි තොමෝ දිළිඳු වන්නී ද, සැමියා පොහොසත් වූ කල්හි තොමෝ පොහොසත් වන්නී ද, ඒ ස්ත්‍රියට දෙවියෝ පසසති. ඇ දුෂ්කර දෙයක් කරන්නී ය.

(73) යම් ස්ත්‍රීහු සැමියා දුකට පත් කල්හි තමන්ට සැප කැමති වෙත් ද, ඔවුන් ගේ භාදය කෙසේ ද? අහෝ ඒ ස්ත්‍රීහු ඉතා ක්‍රූරයෝ ය.

නින්ද කළ යුතු කරුණු තුනක්.

(74) හුල් වූ ඊය තදින් විදින්නා වූ පුරුෂයා හට නින්ද වේවා! යම් ජනපදයක ස්ත්‍රිය කටයුතු විධානය කරන්නී ද ඒ ජනපදයට ද නින්ද වේවා! යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ස්ත්‍රීන් ගේ වසයට පැමිණියාහු ද ඒ සත්ත්වයෝ ද නින්දිතය හ.

නෑ ගෙවල නො තැබිය යුතු අය.

(75) ගවයා ද, දෙන ද, රථය ද, භාය්‍යාව ද නෑගෙදර නො තබන්නේ ය. රථ නැත්තෝ ඒ රථය පරිභෝග කරන්නා හ. පමණට වඩා බර ඇද්දවීමෙන් ගවයා නසන්නා හ.

- 76. අගුණං ධනුං කඳාතිකුලෙ ච හරියා
පාරං නාවා අක්ඛ භක්ද්පක්දව යානං.
දුරෙ මිත්තො පාප සහායකො ච
කිච්චෙ ජාතෙ අනත්ථ වාරිති භවන්ති.

- 77. දළිද්දං ආතුරක්දවා' පි ජිණ්ණකං සුරා යොණ්ඨිකං
පමත්තං මුද්ධ පත්තක්දව සඛඛ කිච්චෙසු භාපනං.
සඛඛ කාමප්පදනෙත අවජානන්ති සාමීකං.

වැඩ සිදු නො වන වස්තු හා පුද්ගලයෝ.

(76) දුනුදිය නැති දුන්න ද, නෑ ගෙදර වෙසෙන භායඞ්ඛි ද, පර තෙර තිබෙන නැව ද, අකුර බිඳුණු රථය ද, දුර වෙසෙන මිතුරා ද, පාප මිත්‍රයා ද යන මොහු කරුණක් පැමිණි කල්හි අථීය සිදු නො කරන්නාහු වෙති.

ස්ත්‍රීන් විසින් සැමියාට අවමන් කරන කරුණු අට.

(77) දිළිඳු වූ ද, රෝගී වූ ද, මහලු වූ ද, සුරාවට ලොල් වූ ද, ප්‍රමත්ත වූ ද, මුග්ධ වූ ද, සකල කෘත්‍යයෙහි ස්ත්‍රීයට අනුකූල වන්නා වූ ද, සකල ධනය ස්ත්‍රීන්ට දෙන්නා වූ ද සැමියාට ස්ත්‍රීහු අවමන් කෙරෙති. (නො සලකති.)

78. ආරාමසීලා උය්‍යානං නදී ඤාති පරකුලං
දුස්සමණ්ඩන මනුසුත්තා යාවිත්ථි මජ්ජිමනිකායෙ.

79. යාව නිල්ලොකන සීලා යාව පද්චාරධායිති.
තවහි එතෙහි ධාතෙහි පදොස මාහරත්ති ඉත්ථි යො.

(80 නි. කුණාල ජා.)

80. පදුට්ඨ චිත්තා අභිතානු කම්පිති
අඤ්ඤෙසු රත්තා අභිමඤ්ඤතෙ පතිං.
ධනෙත කීතස්ස වධාය උස්සුකා
යා එවරුපා පුරිසස්ස හරියා.
වධකා ච හරියාති ච සා පවුච්චති.

ස්ත්‍රීන් විසින් සැමියාට වරද කරන
කරුණු නවය.

(78-79) සැමියාගෙන් අවසරයක් නැති ව ආරාමයන්ට යන්නා වූ ද, උයන්වලට යන්නා වූ ද, ගඬිගා සමීපයට යන්නා වූ ද, නෑ ගෙවලට යන්නා වූ ද, අනුන්ගේ ගෙවලට යන්නා වූ ද, වස්ත්‍ර අලංකාර කිරීමෙහි යෙදෙන්නා වූ ද, මත්පැන් පානය කරන්නා වූ ද, නිතර කවුළු ආදියෙන් පිටත බලන්නා වූ ද, තමා ගේ අවයව දක්වමින් නිතර දොරකඩ වෙසෙන්නා වූ ද ස්ත්‍රීහු මේ කරුණු නවයෙන් සැමියාට වරද කෙරෙති.

භාය්‍යාවෝ සත් දෙන
වධක භාය්‍යාව.

(80) යම් භාය්‍යාවක් දුෂ්ට සිත් ඇත්තී ද, සැමියාට හිතානුකම්පා නැත්තී ද, අන්‍ය පුරුෂයන් කෙරෙහි ඇලුනී ද සිය සැමියා පහත්කොට සිතා ද, ධනය දී ගන්නා ලද තැනැත්තියක් වන්නී ද, සැමියාට වධ කිරීමට උත්සාහ ඇත්තී ද, පුරුෂයා ගේ එ බඳු වූ භාය්‍යාවක් වන්නී නම් ඒ භාය්‍යාව වධක භාය්‍යාව ය යි කියනු ලැබේ.

81. යං ඉත්ථියා චින්දති සාමිකො ධනං
 සිප්පං චනිප්පඤ්ච කසිං අදිට්ඨහං.
 අප්පම්පි තස්මා අපහාතු මිච්ඡති
 යා එවරුපා පුරිසස්ස හරියා
 චොරි ච හරියාති ච සා පච්චවති.

82. අකම්ම කාමා අලසා මහග්ගසා
 එරුසා ච චණ්ඩි ච දුරුත්තවාදිති.
 උට්ඨායකාතං අභිග්ගසා චත්තති
 යා එවරුපා පුරිසස්ස හරියා
 අය්‍යා ච හරියා ති ච සා පච්චවති.

චොර භාය්‍යාව.

(81) ස්ත්‍රිය ගේ සෑමියා ශිල්පයෙන් හෝ වෙළඳමෙන් හෝ සී සෑමෙන් හෝ යම් ධනයක් ලබා ද එයින් ස්වල්පයක් හෝ ගනු කැමැත්ති ද පුරුෂයාගේ එ බඳු යම් භාය්‍යාවක් වන්නී ද ඇ චොර භාය්‍යාවය යි කියනු ලැබේ.

ස්වාමි භාය්‍යාව.

(82) යම් භාය්‍යාවක් තොමෝ වැඩ කිරීමට නො කැමැත්ති ද, අලස ද, බොහෝ ආහාර අනුභව කරන්නී ද, කුර වන්නී ද, බොහෝ කිපෙන්නී ද, පරුෂ වචන කියන්නී ද, පවුල රැකීම සඳහා වියඹී කරන්නා වූ ස්වාමි පුරුෂයා යට කර ගෙන වෙසෙන්නී ද, පුරුෂයා ගේ එබඳු වූ යම් භාය්‍යාවක් වන්නී ද, ඇ ස්වාමිභාය්‍යාව ය යි කියනු ලැබේ.

83. යා සබ්බද හොති හිතානුකම්පිති
 මාතා ච පුත්තං අනුරක්ඛතෙ පතිං.
 තතො ධනං සම්භතමස්ස රක්ඛති
 යා එවරූපා පුරිසස්ස හරියා
 මාතා ච හරියා ති ච සා පවුච්චති.

84. යථා පි ජෙට්ඨෙ හගිති කණ්ටධා
 සගාරවා හොති සකම්භි සාමිකෙ.
 හිරිමතා හත්තු වසානුවත්තිති
 යා එවරූපා පුරිසස්ස හරියා
 හගිති ච හරියා ති ච සා පවුච්චති.

මාතෘ භාය්‍යාව.

(83) යම් භාය්‍යාවක් සෑම කල්හි ම ස්වාමියාට හිතවත් වන්නී ද, අනුකම්පාව ඇත්තී ද, පුත්‍රයකු රක්තා මවක් මෙන් සැමියා ආරක්ෂා කරන්නී ද, ඔහු ගේ රැස් කළ ධනය ආරක්ෂා කරන්නී ද, පුරුෂයා ගේ එ බඳු වූ යම් භාය්‍යාවක් වන්නී ද, ඒ භාය්‍යා තොමෝ මාතෘ භාය්‍යාව ය යි කියනු ලැබේ.

හගිති භාය්‍යාව.

(84) යම් භාය්‍යාවක් බාල නැගණිය දෙවූ සොහොයුරා කෙරෙහි යම් සේ පවත්නී ද, එසේ තමා ගේ ස්වාමි පුරුෂයා කෙරෙහි ගෞරව සහිත වන්නී ද, ලජ්ජා ඇත්තී ද, සැමියා ගේ කැමැත්තට අනුකූලව හැසිරෙන්නී ද, පුරුෂයා ගේ එබඳු වූ යම් භාය්‍යාවක් වන්නී ද, ඔී තොමෝ හගති භාය්‍යාව ය යි කියනු ලැබේ.

85. යාවිධ දිස්වාන පතිං පමොදති
 සබ්බි සබ්බාරං ච චිරස්ස මාගතං.
 කොලොයාකා සීලවති පතිබ්බතා
 යා ඵවරූපා පුරිසස්ස හරියා
 සබ්බි ච හරියාති ච සා පච්චවති

86. අක්කද්ධසන්තා වධදණ්ඩ ත ජ්ජ්නා
 අදුට්ඨ චිත්තා පතිනො තිතික්ඛති.
 අක්කොධනා හත්ත චසානචත්තිති
 යා ඵවරූපා පුරිසස්ස හරියා,
 දසී ච හරියා ති ච සා පච්චවති.

සබ්බි භාය්ඝාව.

(85) යෙහෙළියක් බොහෝ කලකින් ආ යහළුවකු දැක සතුටු වන්නාක් මෙන් යම් භාය්ඝාවක් සිය හිමියා දැක සතුටු වන්නී ද, මනා කුල ඇත්තී ද, සිල් ඇත්තී ද, හිමියා දෙව් කොට වසන්නී ද, පුරුෂයා ගේ ඵ බඳු වූ යම් භාය්ඝාවක් වන්නී ද, මී තොමෝ සබ්බි භාය්ඝාව ය යි කියනු ලැබේ.

දසී භාය්ඝාව.

(86) යම් භාය්ඝාවක් සිය හිමියා විසින් දණ්ඩක් ගෙන තී මරම් යි තර්ජනය කරන ලද්දී නො කීපෙන්නී ද, ශාන්ත වන්නී ද, අදුෂ්ට සිත් ඇත්තී ද, හිමියා ගේ තර්ජනය ඉවසා ද, ක්‍රෝධ නො කරන්නී ද, හිමියා ගේ කැමැත්ත අනුව පවත්නී ද, පුරුෂයා ගේ ඵ බඳු යම් භාය්ඝාවක් වන්නී ද, මී තොමෝ දසී භාය්ඝාව ය යි කියනු ලැබේ.

87. යාවිධ හරියා වධකාති වුවවති
 වොර්ව අයහාති ව යා පවුවවති.
 දුස්සිල රූපා ඵරූසා අනාදරා
 කායස්ස හෙද නිරසං වජන්ති.

88. යාවිධ මාතා හගිති සබ් ව
 දාසී ව හරියා ති ව යා පවුවවති.
 සිලෙ යිතා නා විරරත්ත සංවුතා
 කායස්ස හෙද සුගතිං වජන්ති.

(අංගුත්තර සත්තක නි.)

89. උභො ව භොන්ති දුස්සිලා කදරියා පරිභාසකා.
 තෙ භොන්ති ජාතිපතයො ජවා සංවාසමාගතා.

නිරසට යන භාය්‍යාවෝ.

(87) මෙහි යම් භාය්‍යාවක් “වධක භාය්‍යාව” ය යි කියනු ලබා ද, යම් භාය්‍යාවක් “වොරි භාය්‍යාව” ය යි ද “ස්වාමි භාය්‍යාව” ය යි ද කියනු ලබා ද, දුශ්ශීල ස්වභාවය ඇත්තා වූ හිමියාට අනාදර කරන්නා වූ ඒ භාය්‍යාවෝ මරණින් මතු නරකයට යෙති.

සුගතියට යන භාය්‍යාවෝ.

(88) මෙහි යම් භාය්‍යාවක් “මාතෘ භාය්‍යාව” ය යි ද “හගිති භාය්‍යාව” ය යි ද “සබ් භාය්‍යාව” ය යි ද “දැශී භාය්‍යාව” ය යි ද කියනු ලබා ද, ශීලයෙහි පිහිටියා වූ බොහෝ කලක් වරදින් මිදී වාසය කළා වූ ඒ භාය්‍යාවෝ මරණින් මතු සුගතියට යන්නා හ.

මල ඵකෙත් මල ඵක්ඛයත් හා වෙසෙන පවුල.

(89) යම් පවුලක අඹු සැමි දෙදෙනා ම දුශ්ශීලයෝ වෙත් ද, තද මසුරෝ වෙත් ද, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට ආක්‍රෝශ කරන්නෝ වෙත් ද, ඒ අඹු සැමියෝ එකව විසීමට පැමිණියා වූ ගුණය මල බැවින් මල තැනැත්තෝ ය.

- 90. සාමිකො හොති දුස්සිලො කදරියො පරිභාසකො,
හරියා සිලටති හොති වදඤ්ඤු චිතමච්ඡරො
සාපි දෙවී සංචසති ජවෙන පතිතා සහ.
- 91. සාමිකො සිලවා හොති වදඤ්ඤු චිත මච්ඡරො,
හරියා හොති දුස්සිලා කදරියා පරිභාසිකා
සාපි ජවා සංචසති දෙවෙන පතිතා සහ.
- 92. උහො සද්ධා වදඤ්ඤු ච සඤ්ඤාතා ධම්මජීවිනො,
තෙ හොත්ති ජාති පතයො අඤ්ඤමඤ්ඤං පියං වද.

මළ හිමියකු හා දේවියක් වෙසෙන පවුල

(90) හිමියා දුශ්ශීල වේ ද, තද මසුරු වේ ද, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට ආක්‍රෝශ කරන්නේ වේ ද, භායඝීව සිල්වත් වන්නී ද, දෙන සුලු තැනැත්තියක් වන්නී ද, නො මසුරු තැනැත්තියක් වන්නී ද, ඒ දේවිය ගුණ මරණයෙන් මළ හිමියකු හා එක් ව වසන්නී ය.

මළ එකියක් දේවියකු හා වෙසෙන පවුල.

(91) හිමියා සිල්වත් වේ ද දෙන සුලු වේ ද නො මසුරු වේ ද, භායඝීව දුශ්ශීල වන්නී ද, තද මසුරු එකියක් වන්නී ද, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට ආක්‍රෝශ කරන තැනැත්තියක් වන්නී ද, ඒ ගුණ මරණයෙන් මළ භායඝීව ගුණයෙන් දෙවී වූ හිමියා හා එක්ව වසන්නී ය.

දේවියකු දේවියක හා වෙසෙන පවුල.

(92) අඹු සැමි දෙදෙනා ම සැදැහැවත් වෙත් ද, දෙන සුලු වෙත් ද, ශීලයෙන් යුක්ත වෙත් ද, දැහැමින් ජීවත් වන්නෝ වෙත් ද ඒ අඹු සැමියෝ ඔවුනොවුන් හා ප්‍රිය කථා ඇත්තෝ වෙති.

93. අත්ථා සම්පවුරා හොත්ති ථාසත්ථං උපජායති.
අමිත්තා දුම්මනා හොත්ති උභිත්තං සමසීලිතං.

94. ඉධ ධම්මං චරිත්ථාන සමසීලබ්බතා උභො,
නන්දිතො දෙවලොකමිභි මොදන්ති කාම කාමීනො

(අංගුත්තර වතුක්ක ති.)

95. න සාධාරණ දරස්ස න භුඤ්ජේ සාදු මෙකකො.
න සෙවෙ ලොකායතිකං තෙනං පඤ්ඤාය වද්ධතං.

96. සීලවා චත්ත සම්පත්තො අප්පමත්තො චිවක්ඛණො,
තිථාන චුත්ති අත්ථද්ධො සුරතො සබ්බෙ මුදු.

(93) ඔවුනට අර්ථයෝ (ධනය) බොහෝ වෙත්. පහසුවෙන් විසිය හැකි වේ. සමාන සිල් ඇත්තා වූ ඒ දෙදෙනා ගේ සතුරෝ නො සතුටු සිත් ඇත්තෝ වෙති.

(94) සමාන ශීලවුන ඇත්තා වූ ඒ දෙදෙන මේ ලෝකයෙහි ධර්මයෙන් හැසිර මරණින් මතු දිව්‍යලෝකයෙහි කාමයන් කැමති වෙමින් සතුටු වන්නාහ.

ගිහි ගෙයි විසිය යුතු අයුරු.

(95) සාධාරණ භායභී ඇත්තෙක් නො වන්නේ ය. මිහිරි වූ බොජුන් අන්‍යයන්ට නො දී තෙමේ ම නො වළඳන්නේ ය, අනර්ථකාරී වූ ලෝකායතවාදය සේවනය නො කරන්නේ ය. එය නුවණ වඩන්නක් නො වේ.

(96) සිල් ඇතියෙක් වන්නේ ය. වතින් සම්පුණ්ණ කෙනෙක් වන්නේ ය. ප්‍රමාද නො වන්නෙක් වන්නේ ය. නුවණැතියෙක් වන්නේ ය. අතිමානය නැති යටහත් පැවතුම් ඇතියෙක් වන්නේ ය. නො තද වන්නේ ය. පවිත් වැළකුණු එකෙක් වන්නේ ය. ප්‍රිය කථා ඇතියෙක් වන්නේ ය. මෘදු එකෙක් වන්නේ ය.

- 97. සධගහෙනා ච මිත්තානං සංවිහාගී විධානවා,
තප්පෙය්‍යෙ අත්ත පානෙන සද්‍ර සමණ ඛාන්මණේ.
- 98. ධම්ම කාමො සුතාධාරො හවෙය්‍ය පරිසුච්ඡකො.
සක්කච්චං පසිරුපාසෙය්‍ය සීලවත්තෙ බහුස්සුතෙ.
- 99. සරමාවසමානස්ස ගහට්ඨස්ස සකං සරං,
බෙමා චුත්ති සියා එවං එවං ණු අස්ස සධගහො.
- 100. අච්ඡාපජ්ඣා සියා එවං සච්චවාදී ච මාණවො,
අස්මා ලොකා පරං ලොකං එවං පෙච්ච ත සොචති.

(විචුර ඡා.)

පඤ්චමං සතකං

(97) මිතුරන්ට සංග්‍රහ කරන්නෙක් ද, දියයුත්තන්ට බෙද දෙන්නෙක් ද, කටයුතු විධානය කරන්නට දන්නෙක් ද වන්නේ ය. හැම කල්හි ම ශ්‍රමණ ඛාන්මණයන් ආහාර පානයෙන් සන්තර්පණය කරන්නේ ය.

(98) ධම්මකාමියෙක් ද ශ්‍රැතයට ආධාර වූයෙක් ද කළ යුතු නො කළ යුතු දැ පිළිබඳ ව පිළිවිසිම් කරන්නෙක් ද වන්නේ ය. සිල්වතුන් හා බහුශ්‍රැතයන් ගෞරවයෙන් ඇසුරු කරන්නේ ය.

(99) ගිහි ගෙයි වාසය කරන්නා හට මෙසේ ස්වකීය ගෘහය හය රහිත වන්නේ ය. මෙසේ හැසිරීමෙන් ඔහු විසින් වතුර්විධ සංග්‍රහය ද කරන ලද්දේ වන්නේ ය.

(100) මිනිස් තෙමේ මෙසේ කිරීමෙන් නිදුක් වන්නේ ය, සත්‍යවාදී ද වන්නේ ය. මෙසේ කළ තැනැත්තේ මරණින් පසු මේ ලෝකයෙන් පරලොව ගියේ ශෝක නො කරන්නේ ය.

පඤ්චම ශතකය

නිමි.

1. බ්‍රහ්මාණි මාතෘපිතරො පුබ්බාවරියා ති චුවිචරෙ.
ආහුණේය්‍යා ච පුත්තානං පජාය අනුකම්පකා
තස්මාහි තෙ තමස්සෙය්‍ය සක්කරෙය්‍යාථ පණ්ඩිතො.
2. අත්තෙන අථ පාතෙන චත්ථෙන සයතෙන ච,
උච්ඡාදතෙන තභාපතෙන පාදනං ධොචතෙන ච.
3. තාය තං පරිවරියාය මාතෘපිතසු පණ්ඩිතො,
ඉධෙව තං පසංසන්ති පෙච්ච සග්ගෙ පමොදති.
(අංගුත්තර නික නි.)
4. අතිජාතං අනුජාතං පුත්තම්චිජන්ති පණ්ඩිතා,
අචජාතං ත ඉච්චන්ති සො හොති කුලගත්ඨතො.

මාපියෝ

(1) මාපියෝ බ්‍රහ්මයෝ ය යි ද, පුච්චාවාය්‍යීයෝ ය යිද, දරුවන් විසින් බොහෝ දුර ගෙන ගොස් වුව ද දීමට සුදුස්සෝ ය යි ද, දරුවන්ට අනුකම්පා කරන්නෝ ය යි ද, කියනු ලැබෙත්. එබැවින් නුවණැත්තේ ඔවුන්ට තමස්කාර කරන්නේ ය. සක්කාර ද කරන්නේ ය.

(2-3) ආහාරයෙන් ද, පානයෙන් ද, වස්ත්‍රයෙන් ද, ශයනයෙන් ද, දුගඳ දුරු කරන දෙය ඇඟ ගැල්වීමෙන් ද, නැවීමෙන් ද, පා සේදීමෙන් ද නුවණැත්තේ ඔවුන්ට සක්කාර කරන්නේ ය. මාපියනට කරන ඒ සක්කාරය නිසා එය කරන්නා හට මෙ ලොව නුවණැත්තෝ පසසති. හෙ තෙමේ මරණින් මතු ද ඒ පිතින් දෙවිලොව ඉපද සතුටු වේ.

දරුවෝ

(4) පණ්ඩිත වූ මාපියෝ අතිජාත පුත්‍රයා ද අනුජාත පුත්‍රයා ද කැමති වෙති. අචජාත පුත්‍රයා නො කැමති වෙති. හෙ තෙමේ කුලය නසන්නේ ය.

5. එතෙ බො පුත්තා ලොකස්මිං යො හවන්ති උපාසකා සද්ධා සීලෙන සම්පන්නා චදක්ඛන්තූ චිතමච්ඡරා, චන්දො ච අබිග්ගා මුත්තො පරිසාසු විරොචරෙ. (ඉති චුත්තක)
6. පඤ්ච ධානාති සම්පස්සං පුත්තං ඉච්ඡන්ති පණ්ඩිතා, ගතා වා නො හරිස්සන්ති කිච්චං වා නො කරිස්සති.
7. කුලවංසො විරං ධස්සති දයජ්ජං පටිපජ්ජති. අඵවා පන පෙනානං දක්ඛණං අනුපදස්සති.
8. ධානානෙතාති සම්පස්සං පුත්තම්ච්ඡන්ති පණ්ඩිතා, තස්මා සත්තො සප්පුරියා කතඤ්ඤා කතවෙදිතො.
9. හරන්ති මාතා පිතරො පුබ්බෙ කත මනුස්සරං, කරොන්ති තෙසං කිච්චාති යථා තං පුබ්බකාරිතං.

(5) ලෝකයෙහි පුත්‍රයෝ ඒ අභිජාතාදී තිදෙන ය. (ඔවුන් හැර තවත් පුත්‍රයෝ නැත හ.) ශ්‍රද්ධාවෙන් හා ශීලයෙන් යුක්ත වූ දෙන සුළු වූ මසුරු බව දුරු කළා වූ යම් උපාසක කෙනෙක් වෙත් ද ඔව්හු වලාකුළින් මිදුණා වූ වන්දුයා මෙන් පිරිස්වල බබලති.

මාපියන් දරුවන් ගෙන් බලාපොරොත්තු වන කරුණු පස

(6-7) නුවණැති මාපියෝ කරුණු පසක් බලමින් පුත්‍රයන් කැමති වන්නාහ. අප විසින් පෝෂණය කරන ලද්ද වූ දරුවෝ මහළු කාලයේදී අප පෝෂණය කරන්නාහු ය, තමන්ගේ කටයුතු නවත්වා ද අපේ කටයුතු කරන්නා හ, ඔවුන් නිසා අප ගේ කුලපරම්පරාව බෝ කල් පවත්නේ ය, අපගේ දයාදය නො නසා පවත්වන්නාහ, අප පරලොච ගිය පසු පින් කොට අපට පින් පමුණු වන්නා හ.

(8-9) පණ්ඩිතයෝ මේ කරුණු බලමින් පුත්‍රයන් කැමති වන්නාහ. එබැවින් අනුන් කළගුණ දැන ප්‍රත්‍යුපකාර කරන්නා වූ සන්පුරුෂයෝ පෙර කළ උපකාරයන් සිහි කරමින් මාපියන් පෝෂණය කරන්නා හ. පෙර උපකාර කළා වූ ඔවුන් ගේ වැඩ කරන්නාහ.

10. මවාද කාරී හත පොසි කුලවං සං අභාපයං.
සද්ධො සිලෙන සම්පන්නො පුත්තො හොති පසංසියො.

(අංගුත්තර 5 නි.)

11. මාතා පිතා ච භාතා ච හගිනී කදාහි බන්ධවා,
සබ්බෙ ජෙට්ඨස්ස තෙ භාරා එවං ජානාහි භාතර.

(70 නි. සෝඡනන්ද ජා.)

12. යස්සා හි ධම්මං පුරියො විජ්ජන්දා
යෙ චස්ස කඨඛං විතයන්ති සත්තො
තං හිස්ස දීපකද්ව පරායණකද්ව
ත තෙන මිත්තිං ජරයෙථ පකද්දො.

(80. නි මහා සුතසෝම ජා.)

(10) අවවාදය පරිදි ක්‍රියා කරන්නා වූ, තම පෝෂණය කළ මාපියන් පෝෂණය කරන්නා වූ, කුල වංශය නො පිරිහෙවන්නා වූ, ශ්‍රද්ධාවත් වූ, ශීලයෙන් යුක්ත වූ පුත්‍ර තෙමේ ප්‍රශංසා කළ යුත්තෙක් වේ.

වැඩිමහලු පුත්‍රයා

(11) රටේ බර උසුලන රජකුමාණනි, මව ද පියා ද සහෝදරයා ද සහෝදරිය ද නෑයෝ ද යන ඒ සියල්ලෝ ම වැඩිමහලු පුත්‍රයාට භාර ය. ඒ බව දනු මැනව.

ගුරුත් හා මිත්‍රත්වය නො බිඳ ගත යුතු බව.

(12) පුරුෂ තෙමේ යමකු ගෙන් හොඳ නරක දැන ගන්නේ ද, යම් සත්පුරුෂ කෙනෙක් ඔහු ගේ සැක දුරු කෙරෙත් ද, ඒ ආචායඪී කුලය පිහිටකි. නුවණැත්තේ ඒ ආචායඪී කුලය හා මිත්‍රත්වය නො බිඳ ගන්නේ ය.

- 13. එරණ්ඩා පුච්චන්ද වා අඵවා පාළිහද්දකා,
මධුං මධුන්ථිකො චින්දෙ සො හි තස්ස දුමුත්තමො.
  - 14. බත්තියා බ්‍රාහ්මණො වෙස්සා සුද්ද චණ්ඩාල පුක්කුසා,
යස්මා ධම්මං චීජාතෙය්‍ය සො හි තස්ස නරුත්තමො.
- (13 නි. අම්බ ජා.)
- 15. තිඨිතං ව පචත්තාරං යං පස්සෙ චජ්ජ දස්සිතං,
තිග්ගස්භ වාදිං මෙධාචිං තාදිසං පණ්ඩිතං හජේ
තාදිසං හජමානස්ස සෙය්‍යො හොති න පාටියො.

ගුරුවරයා උතුමකු බව.

(13) එරඩු ගසකින් හෝ වේ වා කොසඹ ගසකින් හෝ වේවා එරබදු ගසකින් හෝ වේ වා වනයෙහි මී සොයන තැනැත්තා මී ලබා නම් ඒ ගස ඔහුට උතුම් ගසෙකි.

(14) ක්‍ෂත්‍රියයකු ගෙන් හෝ වේ වා බ්‍රාහ්මණයකුගෙන් හෝ වේ වා ශුද්‍රයකු ගෙන් හෝ වේ වා චණ්ඩාලයකුගෙන් හෝ වේ වා කසල ඉවත් කරන්නකු ගෙන් හෝ වේ වා යමකු ගෙන් හොඳ නරක දැනගන්නේ ද හෙතෙමේ ඔහුට උතුම් මිනිසෙකි.

තිග්‍රහ කොට අවවාද දෙන ගුරුන් ආදරයෙන් ඇසුරු කළ යුතු බව.

(15) දුගියන්ට කරුණාවෙන් නිධන් දක්වන්නකු වැනි වූ මෙරමා වරද දක්නා සුලු වූ, වරද කළ අයට කරුණාවෙන් ම තිග්‍රහ කොට අවවාදානුශාසනා කරන්නා වූ, නුවණැත්තා වූ පණ්ඩිත වූ තැනැත්තා හජනය කරන්නේ ය. එ බඳු පණ්ඩිතයකු හජනය කරන්නා වූ අතවැසියාට දියුණුව ම වේ. පිරිහීමක් නො වේ.

16. ඔව්දෙය්‍යානුසාසෙය්‍ය අසබ්භා ච නිචාරයෙ,
සතං හි සො පියො හොති අසතං හොති අප්පියො.

(ධ. පණ්ඩිත වග්ග)

17. යො අත්ථකාමස්ස හිතානුකම්පිතො
ඔවච්ඡමානො න කරොති සාසනං,
ඵටං සො නිභතො සෙති
වෙඵකස්ස යථා පිතා.

(1 නි. වෙඵක ඡා.)

18. යෙ න කාහන්ති ඔවාදං නරා බුද්ධෙත දෙසිතං,
ව්‍යාසනං තෙ ගමීස්සන්ති රක්ඛසිති' ච වාණීජා.

සත් පුරුෂයන්ට ප්‍රිය වූද, අසත්පුරුෂයන්ට
අප්‍රිය වූද තැනැත්තා.

(16) පරහට අවවාද කරන්නේ ය. අනුශාසනා කරන්නේ ය. ඵසේ කරන තැනැත්තා සත්පුරුෂයන්ට ප්‍රිය වේ. අසත්පුරුෂයන්ට අප්‍රිය වේ.

උතුමන් ගේ අවවාද නො පිළිගන්නා අය
පිපතට පැමිණෙන බව.

(17) අභිවෘද්ධියට කැමැත්තා වූ හිතයෙන් අනුකම්පා කරන්නා වූ තැනැත්තා ගේ අනුශාසනය අවවාද ලබන්නා වූ යම් කෙනෙක් නො පිළි ගනිත් ද, ඔවුහු 'වේඵක' නම් සර්පයා ගේ පියා වූ තවුසා මෙන් මෙ සේ නසනු ලැබ නිදන්නාහ.

(18) යම් මනුෂ්‍ය කෙනෙක් බුදුන් වහන්සේ විසින් දේශිත අවවාදය නො කෙරෙත් ද, ඔවුහු රකුසියන් විසින් ලෝභ කරවා නසනු ලැබූ වෙළඳුන් මෙන් ව්‍යාසනයට පැමිණෙන්නාහ.

- 19. යෙ ව කාහන්ති ඔවාදං නරා බුද්ධෙත දෙසිතං,
සොත්ථිං පාරං ගමීස්සන්ති වාලාහෙතෙව වාණිජා.
(2 නි. වාලස්ස ජා.)
- 20. යා යෙ ව අනුසාසනියා රාජා ගාම වරං අද
තා යෙ ව අනුසාසනියා නාවිකො පහරී මුඛං.
(6 නි. ආචාරිය ජා.)
- 21. අත්තාතමෙව පයමං පතිරුපෙ තිවෙසයෙ,
අඨඤ්ඤ මනුසාසෙය්‍ය න කිලිස්සෙය්‍ය පණ්ඩිතො.
(ධ. අත්ත වග්ග)

**බුදුන් වහන්සේ ගේ අවවාදය පිළිගන්නවුන්
සුවසේ තිවතට පැමිණෙන බව.**

(19) යම් මිනිස් කෙනෙක් බුදුන් වහන්සේ විසින් දේශිත අවවාදය කෙරෙන් ද ඔවුහු වාලාහශ්වරාජයා විසින් මුහුදින් එතර කරනු ලැබූ වෙළඳුන් මෙන් අන්තරායක් නැතිව තිවතට පැමිණෙන්නාහ. (වාලාහස්ස ජාතකය බලනු)

මෝඩයාට කරන අවවාදය.

(20) යම් අනුශාසනයක් නිසා රජ තෙමේ අනුශාසනය කළ තාපසයන්ට ගමක් තැගී කොට දුන්නේ ද, ඒ අනුශාසනය ම කිරීම නිසා මෝඩ නාවිකයා ඒ තාපසයන් ගේ මුහුණට පහරදින. (ආචාරිය ජාතකය බලනු)

තමා ගුණයෙහි පිහිටා ම අනුන්ට අවවාද කළ යුතු බව.

(21) තමා ම පළමු කොට සුදුසු ගුණයෙහි පිහිට වන්නේ ය. ඉන් පසු අන්‍යයන්ට අනුශාසනය කරන්නේ ය. තමා ගුණයෙහි නො පිහිටා අනුන්ට අනුශාසනය කරන්නට ගොස් තින්ද ලබා කිලිටි නො වන්නේ ය.

- 22. යෙ වද්ධමපවායන්ති නරා ධම්මස්ස කොච්ඡා,
දිට්ඨියෙ ච ධම්මෙ පාසංසා සම්පරායෙ ච සුඤ්ඤති.
(1 නි. තිත්තිර ජා.)
- 23. ගචං වෙ තරමානාතං ජම්භං ගච්ඡති පුඨගචො,
සබ්බා ගාචී ජම්භං යන්ති තෙත්තෙ ජම්භං ගතෙ සති.
- 24. ඵච මෙච මනුස්සෙසු යො හොති සෙට්ඨ සම්මතො
සො වෙ අධම්මං චරති පගෙච ඉතරා පජා,
සබ්බං රට්ඨං දුක්ඛං සෙති රාජා වෙ හොති අධම්මිකො.
- 25. ගචං වෙ තරමානාතං උජුං ගච්ඡති පුඨගචො,
සබ්බා ගාචී උජුං යන්ති තෙත්තෙ උජු ගතෙ සති.

වැඩිමහල්ලන්ට ගරු කිරීම.

(22) වෘද්ධාපවායන ධම්මයෙහි දක්ෂ වූ යම් කෙනෙක් වෘද්ධාපවායන කම්මයෙන් වෘද්ධයන් පුද්ගල ද, ඔව්හු මේ ආත්මයේ දී ප්‍රශංසා කළ යුක්තෝ වෙති. ඔවුන්ට මරණින් මතු පැමිණිය යුතු තැන ද සුඤ්ඤතිය වේ.

**ශ්‍රේෂ්ඨයන් අධාර්මික වන කල්හි සෙස්සන් ද
අධාර්මික වන බව**

(23) ගහක් තරණය කරන්නා වූ ගවයන් අතුරෙන් ඉදිරියේ යන ගොණා ඉදින් වක්ච්ච යේ නම් ප්‍රධාන ගවයා වක් ව ගිය කල්හි සියලු ම දෙනහු වක් ව යෙති.

(24) ඵ පරිද්දෙන් ම මනුෂ්‍යයන් අතර යමෙක් ශ්‍රේෂ්ඨය යි සම්මත ද ඉදින් හේ අධම්මය කෙරේ ද, අන්‍ය සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෝ පළමුකොට ම අධම්ම කරන්නට පටන් ගනිති. ඉදින් රජ අධාර්මික වේ නම් මුළු රට ම දුකට පත් වේ.

**ශ්‍රේෂ්ඨයන් ධාර්මික වන කල්හි සෙස්සන්
ධාර්මික වන බව.**

(25) ගහක් තරණය කරන්නා වූ ගවයන් අතුරෙන් ඉදිරියේ යන ප්‍රධාන ගවයා ඉදින් සෘජුව යේ නම්, ඉදිරියේ යන ගවයා සෘජුව යන කල්හි සියලු දෙනහු ද සෘජුව ම යෙති.

- 26. එව මෙව මනුස්සෙසු යො හොති සෙට්ඨ සම්මතො
 යො වෙ පි ධම්මං චරති පගෙව ඉතරා පජා
 සබ්බං රට්ඨං සුඛං සෙති රාජා වෙ හොති ධම්මිකො.
 (4 නි. රාජෝවාද ජා.)
- 27. න දිට්ඨා පරතො දොසං අණුං චූලාති සබ්බයො,
 ඉස්සරො න පණ්ණෙ දණ්ඩං සාමං අප්පට්ඨෙක්ඛිය.
- 28. යො ච අප්පට්ඨෙක්ඛිත්වා දණ්ඩං කුඛබති බත්තියෙ,
 සකණ්ඨකං යො ගිලුති ජච්චන්ධොව සමක්ඛිකං.
- 29. අදණ්ඩියං දණ්ඩියති දණ්ඩියන්දව අදණ්ඩියං,
 අන්ධො ච විසමං මග්ගං න ජානාති සමාසමං.

(26) එ පරිද්දෙන්ම මනුෂ්‍යයන් අතර යමෙක් ශ්‍රේෂ්ඨ සම්මත වේ ද ඉදින් හේ ධර්මය කෙරේ නම් ඉතිරි අය පළමු වෙන් ම ධර්මය කරන්නා හ. ඉදින් රජ ධාර්මික වේ නම් මුළු රට ම සුඛිත වන්නේ ය.

අධිපතීන් විසින් පිළිපැදිය යුතු ආකාරය.

(27) අනුන් ගේ දෝෂය නො දැක කුඩා වූ ද මහත් වූ ද සියලු වරද තමා විසින් ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කර නො ගෙන රජ තෙමේ පරහට දඬුවම් නො පනවන්නේ ය.

(28) යම් රජෙක් වරද ප්‍රත්‍යක්ෂ කර නො ගෙන මෙරමා හට දඬුවම් කෙරේ ද හෙ තෙමේ මැස්සන් සහිත හෝර්ජනය වළදන්නා වූ ජාත්‍යන්ධයකු මෙන් කටු සහිත බොජුනක් වළදන්නේ ය.

(29) යමෙක් දඬුවම් කළ යුත්තාට දඬුවම් නො කොට දඬුවම් නො කළ යුත්තාට දඬුවම් කොට තමාගේ කැමැත්තක් ම කෙරේ ද හෙ තෙමේ විෂම මාර්ගයකට බැස ගත් අන්ධයකු මෙනි. සම විෂම බව නො දැන ගල්මුල් ආදියේ පැකිල අන්ධයා වැටෙන්නාක් මෙන් අපායට වැටී මහ දුක් විඳින්නේ ය.

30. යො ච එතානි යානානි අණුං චුලානි සබ්බසො.
සුද්ධිං වානුසාසෙය්‍ය ස චෙ වොහාරිකුත්තමො.

31. තෙකත්ත මුදුනා සක්කා එකත්ත තිවිණෙන වා.
අත්තං මහත්තෙ ධපෙතුං තස්මා උග්ග මාවරෙ.

32. පරිගුණො මුදු හොති අතිතික්ඛො ච චෙරවා.
එතඤ්ච උග්ගයං ඤත්වා අනුමප්පධං සමාවරෙ.

(12 නි. මහාපදුම ජා.)

33. බලං පඤ්ච විධං ලොකෙ පුරිසස්මීං මහග්ගතෙ.
තත්ථ බාහු බලං තාම වරිමං වුච්චිතෙ බලං.

(30) යමෙක් ඒ දඬුවම් කළ යුතු නො කළ යුතු කරුණු හා දඬුවම් කළ යුතු කරුණු වල සියලු කුඩා මහත් කම් ද මනා කොට දැන අනුශාසනය කෙරේ ද, හෙ තෙමේ ඒකාන්තයෙන් රාජ්‍යානුශාසනයට සුදුසු වූ උතුම් විනිශ්චයකාරයා ය.

උසස් බව පැවැත්විය හැකි ආකාරය.

(31) සෑම කල්හි ම මෘදු වීමෙන් ද, සෑම කල්හි ම තදින් විසීමෙන් ද, ආත්මය මහත් බැවිහි නො තැබිය හැකි ය. එ බැවින් අවස්ථාවට සුදුසු සේ දෙයාකාරයෙන් ම හැසිරෙන්නේ ය. (මෘදු විය යුතු අවස්ථාවේ මෘදු විය යුතු ය. තදින් ක්‍රියා කළ යුතු අවස්ථාවේ දී එසේ කළ යුතු ය.)

(32) සෑම කල්හි ම මෘදු වූයේ සෙස්සන් විසින් අවමන් කරනු ලබන්නේ වේ. ඉතා තදවූයේ සතුරන් ඇත්තේ වන්නේ ය. ඒ දෙකරුණ දැන මධ්‍යයෙහි හැසිරෙන්නේ ය.

මහා බලය

(33) මේ ලෝකයෙහි මහාද්ධ්‍යාශය ඇති පුරුෂයා කෙරෙහි පඤ්ච ප්‍රකාර බලයක් ඇත්තේ ය. ඒ බලයන් අතුරෙන් බාහු බලය (ශරීරශක්තිය) හීන බලය යි කියනු ලැබේ.

- 34. හොඟ බලකද්ව දිසාවු දුතියං වුව්වතෙ බලං
අමච්ච බලකද්ව දිසාවු තතියං වුව්වතෙ බලං.
- 35. අභිජච්ච බලකද්වෙ ට තං චතුත්ථං අසංසයං,
යාති ඵතාති සබ්බාති අධිගණ්ඨාති පණ්ඩිතො.
- 36. තං බලාතං බලසෙට්ඨං අග්ගං පකද්කදා බලං ටරං,
පකද්කදා බලෙත්තු පත්ථද්ධො අත්ථං චිත්තති පණ්ඩිතො.
- 37. පකද්කදා සුතං චිතිච්ජති
පකද්කදා කිත්ති සිලොක වඩ්ඨති,
පකද්කදාය සහිතො තරො
ඉධ අපි දුක්ඛෙ සුඛාති චිත්තති.

(34) හෝග බලය හෙවත් ධන බලය දෙවන බලය යි කියනු ලැබේ. අමාත්‍ය බලය තුන්වන බලයයි කියනු ලැබේ.

(35) උසස් ව ඉපදීමේ බලය සතරවැනි බලය යි. යමක් කරණ කොට පණ්ඩිත මිනිසා ඒ සියලු බලයන් අභිභවනය කෙරේ ද-,

(36) ඒ ප්‍රඥාබලය බලයන්ට ශ්‍රේෂ්ඨ බලය ය. අග්‍ර බලය ය. ප්‍රඥාබලයෙන් උපස්ථම්භනය ලැබූ පණ්ඩිත තෙමේ අභිවෘද්ධියට පැමිණේ.

(37) ප්‍රඥාව ඇසූ දෙය විනිශ්චය කරන්නේ ය. ප්‍රඥාව කීර්තිය හා ලාභ සත්කාර වඩන්නේ ය. ප්‍රඥාව සහිත මනුෂ්‍යයා දුකෙහි ද සුවා විඳී.

38. ගුප්තමං පාටකඤ්ච ඛත්තියඤ්ච යසස්සිනං.
හික්ඛුඤ්ච සීලසම්පන්නං සම්මදෙව සමාචරෙ.

(කෝසල සංයුක්ත)

39. දදං පියො හොති භජන්ති නං බහුං
කිත්තිඤ්ච පප්පොති යසොහි වඩ්ඨති.
අමංකුගුතො පරිසං වීගාහති
විසාරදෙ හොති නරො අමච්ඡරී.

40. තස්මා හි දනාති දදන්ති පණ්ඩිතා
විනෙය්‍ය මච්ඡෙර මලං සුඛෙසිනො
තෙ දීඝරත්තං තිදිවෙ පතිට්ඨිතා
දෙවානං සහවානං ගතා රමන්ති

(අංගුත්තර පඤ්චක නි.)

කුඩා ය සි අවමන් නො කළ යුතු අය.

(38) සර්පයා ද ගින්න ද යසස් ඇති රජකුමරා ද සිල්වත් හික්කුව ද යන මොවුන් කෙරෙහි මනා කොට හැසිරෙන්නේ ය. (කුඩාය කියා අවමන් නො කරන්නේ ය.)

දීමේ අනුසස්.

(39) දෙන තැනැත්තේ ජනයාට ප්‍රිය වේ. බොහෝ දෙන ඔහු භජනය කෙරෙහි. කීර්තියට ද පැමිණේ. ඔහුට යසස වැඩේ. හේ තේජස් ඇති ව පිරිසට එළඹේ. නො මසුරු මිනිසා පිරිසේ දී නිර්භීත වේ.

(40) එබැවින් සැප සොයන්නා වූ පණ්ඩිතයෝ මසුරු මල දුරු කොට දන් දෙති. දෙවියන් ගේ යහළු බවට ගියා වූ ඔවුහු දෙවි ලොව දීර්ඝකාලයක් පිහිටියාහු සතුටු වෙති.

41. යස්සෙව හිතො න දදති මච්ඡරී තදෙවා දදතො භයං ජගච්ඡා ච පිපාසා ච යස්ස භායති මච්ඡරී, තමෙ ච බාලං ඵුසති අස්මිං ලොකෙ පරමිහි ච.

42. අප්පස්මෙකෙ පචෙච්ඡන්ති බහුතෙ කෙ න දිච්ඡරෙ, අප්පස්මා දක්ඛිණා දිත්තා සභස්සෙන සමං මිතා.

(දේවතා සංයුක්ත)

43. න ජච්චා බ්‍රාහ්මණො හොති න ජච්චා හොති අබ්‍රාහ්මණො, කම්මතා බ්‍රාහ්මණො හොති කම්මතා හොති අබ්‍රාහ්මණො.

නො දීමෙන් වන නසුර.

(41) මසුරා යමකට බියෙන් පරහට නො දේ ද, නො දෙන්නා වූ ඔහුට ඇති වන බිය ද එය ම ය. එ නම් සාගින්න හා පිපාශාව ය. මසුරා යමකට බිය වේ ද, මේ ලෝකයෙහි ද පරලෙවිහි ද නො දෙන්නා වූ බාලයා කරා ඒ සාගින්න හා පිපාශාව ම එන්නේ ය.

දහසක් අගනා දීමනාව.

(42) ඇතැමෙක් තමාට ස්වල්ප වස්තුවක් ඇති කල්හි ද එයින් දෙති. ඇතැමෙක් තමන්ට ඇති බොහෝ වස්තුවෙන් ද ස්වල්පයකුදු නො දෙති. ස්වල්ප වූ දෙයින් දෙන ලද්ද වූ දක්ෂිණාව දහසින් ප්‍රමාණ කරන ලද්දේ ය. (ස්වල්පයක් ඇතියකු ගේ එකක් දීමක් පොහොසතකු ගේ දහසක් දීම වැනි ය.)

ක්‍රියාවෙන් මිස ජාතියෙන් බ්‍රාහ්මණ නො වන බව.

(43) ජාතියෙන් බ්‍රාහ්මණ නො වේ, ජාතියෙන් අබ්‍රාහ්මණ ද නොවේ. කම්මයෙන් බ්‍රාහ්මණ වේ, කම්මයෙන් අබ්‍රාහ්මණ වේ.

- 44. කස්සකො කම්මනා හොති සිප්පිකො හොති කම්මනා වානිජො කම්මනා හොති පෙස්සකො හොති කම්මනා.
- 45. වොරො පි කම්මනා හොති යොධාජ්චො පි කම්මනා යාජකො කම්මනා හොති රාජා පි හොති කම්මනා.
- 46. ඵචමෙතං යථාභූතං කම්මං පස්සන්ති පණ්ඩිතා, පට්ඨිච සමුප්පාද දසා කම්ම විපාක කොච්ඡා.
- 47. කම්මනා චත්තතෙ ලොකො කම්මනා චත්තතෙ පජා කම්මනිඛන්ධනා සත්තා රථස්සානී ච යායතො

(මජ්ඣිම නිකාය වාසෙට්ඨ සූත්ත)

(44) කම්මයෙන් ගොවියෙක් වේ. කම්මයෙන් ශිල්පියෙක් වේ. කම්මයෙන් වෙළෙන්දෙක් වේ. කම්මයෙන් දශයෙක් වේ.

(45) සොරෙක් ද කම්මයෙන් වේ, හේවාවෙක් ද කම්මයෙන් වේ, යාගකරන්නෙක් ද කම්මයෙන් වේ, රජ ද කම්මයෙන් වේ.

(46) පට්ඨිචසමුප්පාදය දක්නා වූ කම්ම විපාකයෙහි දක්ෂ වූ පණ්ඩිතයෝ මෙ සේ මේ කම්මය තත්ත්වකාරයෙන් දකිති.

(47) ලෝකය කම්මයෙන් පවතී. සත්ත්ව සමූහය කම්මයෙන් පවතී. යන්නා වූ රථයේ කඩ ඇණය මෙන් සත්ත්වයෝ කම්මයෙන් බඳනා ලද්දෝ ය.

- 48. ආයුං ආරෝගියං වණ්ණං සත්තං උච්චා කුලීනතං.
රතියො පත්ථයත්තෙන උලාරා අපරා පරෙ.
- 49. අප්පමාදං පසංසන්ති පුඤ්ඤ කිරියාසු පණ්ඩිතා.
අප්පමන්තො උහො අත්ථෙ අධිගණ්ඨාති පණ්ඩිතො.
- 50. ද්විඨෙව ධම්මෙ යොවත්ථො යොවත්ථො සම්පරායිකො.
අත්ථාහි සමයා ධිරො පණ්ඩිතො ති පච්චවති.

(කෝසල සංයුත්ත)

- 51. අප්පමාදො අමතපදං පමාදො මච්චුතො පදං.
අප්පමන්තා න මීයන්ති සෙ පමන්තා යථා මතා.

(ධ. අප්පමාද වග්ග)

**උත්තර පණ්ණාසකං.
බුද්ධන්ති සධගහො නිට්ඨිතො.**

දෙලොව වැඩ ම සිදු කරන එක ධර්මය.

(48-49) ආයුෂ්‍ය ද, නිරෝගී බව ද, මනා ශරීර වර්ණය ද, ස්වර්ගය ද, උසස් කුල ඇති බව ද, උසස් වූ තවත් කාම සම්පත්තිහු ද යන මේවා පතන්තහු විසින් පුණ්ණක්‍රියා විෂයෙහි අප්‍රමාදය පණ්ඩිතයෝ පසසති. අප්‍රමන්ත වූ පණ්ඩිත තෙමේ උභයාර්ථය ලබා ගන්නේ ය.

(50) ඉහාන්මයෙහි ලැබිය යුතු යම් අර්ථයක් වේ ද, පරලොව ලැබිය යුතු යම් අර්ථයක් වේ ද, ඒ අර්ථයන් ලැබීම නිසා ධෛර්‍යවත් වූ තැනැත්තේ පණ්ඩිත ය යි කියනු ලැබේ.

අප්‍රමාදය නිවනට කරුණක් බව.

(51) අප්‍රමාදය නිවන් ලැබීමට කරුණෙකි. ප්‍රමාදය මරණයට කරුණෙකි. නො පමා වූවෝ නො මියෙති. පමා වූවෝ මළවුන් වැනි වෙති.

**උත්තර පණ්ණාසකය යි.
බුද්ධන්ති සංග්‍රහය නිමි.**